

ISSN 1563-0226
eISSN 2617-1864
Индекс 75867; 25867

ӘЛ-ФАРАБИ атындағы ҚАЗАҚ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ

ХАБАРШЫ

Шығыстану сериясы

КАЗАХСКИЙ НАЦИОНАЛЬНЫЙ УНИВЕРСИТЕТ имени АЛЬ-ФАРАБИ

ВЕСТНИК

Серия востоковедения

AL-FARABI KAZAKH NATIONAL UNIVERSITY

JOURNAL

of Oriental Studies

№4(91)

Алматы
«Қазақ университеті»
2019

ХАБАРШЫ

ШЫҒЫСТАНУ СЕРИЯСЫ № 4(91), желтоқсан

ISSN 1563-0226
eISSN 2617-1864
Индекс 75867; 25867

04.05.2017 ж. Қазақстан Республикасының Мәдениет, ақпарат және қоғамдық келісім министрлігінде тіркелген

Күәлік №16506-Ж.

Журнал жылына 4 рет жарыққа шығады

ЖАУАПТЫ ХАТШЫ

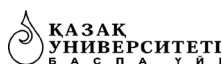
Турар А.С., магистр (Қазақстан)
Телефон: +7778 527 3341,
E-mail: aidanaturar1995@gmail.com

РЕДАКЦИЯ АЛҚАСЫ:

Надинова Г.Е.,
филол.ғ.д., проф. – ғылыми редактор (Қазақстан)
Джакубаева С.Т.
PhD – ғылыми редактордың орынбасары (Қазақстан)
Палтөре Ы.М.,
PhD (Қазақстан)
Алдабек Н.Ә.,
т.ғ.д., профессор (Қазақстан)
Ким Г.Н.,
т.ғ.д., профессор (Қазақстан)
Шадкам З.
ф.ғ.к. доцент (Қазақстан)
Құдайбергенова Р.Е.,
т.ғ.к., доцент м.а. (Қазақстан)
Көкеева Д.М.,
ф.ғ.к. доцент (Қазақстан)

Мохамад Башар Арафат (Mohamad Bashar Arafat) PhD, (Колумбия)
Мевлют Эрдем (Mevlut Erdem),
профессор (Түркия)
Роберт Эрмерс (Robert Ermers),
профессор (Нидерланды)
Чжао Цюань-шэн (Zhao Quan-sheng),
профессор (Вашингтон, США)
Масару Тономура,
профессор (Жапония)
Хаслина Бинти Хассан (Haslina Binti Hassan)
PhD, (Куала Лумпур, Малайзия)
Джалал Илсаид (Galal Elsaied)
профессор Каирского университета (Египет)
Мехмет Нажи Онал (Mehmet Naci Onal)
профессор, доктор университета Мугла Ситки Кошман (Турция)

Шығыстану сериясы Шығыс елдері тарихы, саясаты, экономикасы, мәдениеті,
тіл білімі мен әдебиеті, тіл оқыту әдістемелері бағыттарын қамтиды.

Министерство образования и науки
Республики Казахстан
Официальный интернет-ресурс
Комитета по контролю в сфере
образования и науки

Ғылыми басылымдар бөлімінің басшысы

Гүлмира Шаққозова
Телефон: +77017242911
E-mail: Gulmira.Shakkozova@kaznu.kz

Редакторлары:

Гүлмира Бекбердиева, Агила Хасанқызы

Компьютерде беттеген

Айша Калиева

ИБ №13240

Пішімі 60x84 1/8. Көлемі 16,8 б.т. Офсетті қағаз.
Сандық басылыс. Тапсырыс №8408. Бағасы келісімді.
Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің
«Қазақ университеті» баспа үйі.
050040, Алматы қаласы, әл-Фараби даңғылы, 71.
«Қазақ университеті» баспа үйінің баспаханасында басылды.

© Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ, 2019

1-бөлім
ТАРИХ

Раздел 1
ИСТОРИЯ

Section 1
HISTORY

A. Kaihe

PhD candidate. Graduate School of Core Ethics and Frontier Sciences.
Ritsumeikan University, Japan, e-mail: gr0263sf@ed.ritsumeikai.ac.jp

**A TRIO THAT MUST GO: CHANGING
US-QING RELATIONS FROM 1868 TO 1882**

Abstract. The Burlingame Treaty of 1868 opened new perspectives in diplomatic action for both the U.S. and the Qing Empire; however, 14 years later in 1882 The Chinese Exclusion Act prohibited Chinese laborers from entering the United States. Those two documents reveal, it seems, completely different political attitudes toward the Qing Empire on the part of the United States. The focus of this article is to understand the internal factors that lead the United States to successively adopt these two opposing policies. Constant changes in the domestic political and economic situation of the United States, I argue, have led to the adjustment of foreign policy with the Qing Empire. One caricature from the American satire cartoon magazine PUCK is used to illustrate important aspects of the lesser known history of the US-Qing relations from the 1860s to the 1880s.

Key words: US-Qing Relations, Burlingame Treaty, Chinese Exclusion Act, Chinese Labor, GOP, PUCK, Taiping Rebellion, American society, late Qing Empire(1860-1880), "A Trio that Must Go".

A. Кайхе

PhD докторанты, Бейіндік этика және шекара ғылымдары Жоғары мектебі,
Рицумейкан Университеті, Жапония, e-mail: gr0263sf@ed.ritsumeikai.ac.jp

Кетуі керек трио: ақш-цин қарым-қатынасының (1868 жылдан 1882 жылға дейін өзгеруі)

Аңдатпа. 1868 жылғы Берлингейм келісімі АҚШ үшін де, Цин империясы үшін де дипломатиялық әрекеттегі жаңа мүмкіндіктерді ашты, дегенмен 14 жылдан кейін, 1882 жылы Қытай заңы қытайлық жұмысшылардың АҚШ-қа шығуына тыйым салды. Бұл екі құжат Құрама Штаттар тарапынан Цин империясына мүлдем әртүрлі саяси көзқарастарды көрсетеді. Осы мақаланың мақсаты – АҚШ-тың осы екі қарама-қарсы саясатты дәйекті түрде қолдануға мәжбүр ететін ішкі факторларын түсіну. Мен Америка Құрама Штаттарының ішкі саяси және экономикалық жағдайындағы үнемі болатын өзгерістер Цин империясымен сыртқы саясаттың түзетілуіне әкелді деген оймен келісемін. PUCK мультфильмдері туралы америкалық сатиралық журналдың бір карикатурасы 1860 жылдан 1880 жылға дейін АҚШ пен Цин арасындағы қарым-қатынастың аз танымал тарихының маңызды аспектілерін айқындау үшін қолданылады.

Түйін сөздер: АҚШ-Цин қарым-қатынасы, Бюрлингем келісім-шарты, Қытайдан шығарып тастау туралы заң, Қытайдың еңбек күші, Республикалық партия, Пакк, Тайпинг көтерілісі, Америкалық қоғам, Цин империясы (1860-1880), «A Trio that Must Go».

A. Кайхе

PhD докторант, Высшая школа профильной этики и пограничных наук,
Университет Рицумейкан, Япония, e-mail: gr0263sf@ed.ritsumeikai.ac.jp

Трио, которое должно уйти: изменение отношений США-Цин с 1868 по 1882 год

Аннотация. Соглашение Берлингейма от 1868 года открыло новые перспективы в дипломатических действиях как для США, так и для империи Цин; однако спустя 14 лет, в 1882 году, китайский закон об исключении запрещал китайским рабочим въезд в Соединенные Штаты. Эти два документа демонстрируют совершенно разные политические взгляды на империю Цин со стороны Соединенных Штатов. Цель этой статьи – понять внутренние факторы, которые побуждают Соединенные Штаты последовательно применять эти две противоположные политики. Я утверждаю, что постоянные изменения во внутривнутриполитическом и экономическом положении Соединенных Штатов привели к корректировке внешней политики с империей Цин. Одна карикатура из американского сатирического журнала о мультфильмах PUCK используется для иллюстрации важных аспектов менее известной истории отношений между США и Цином с 1860-х по 1880-е годы.

Ключевые слова: отношения между США и Цином, Договор Берлингейма, Закон об исключении из Китая, Труд китайцев, Республиканская партия, Пакк, Восстание тайпинов, Американское общество, Империя позднего Цин (1860-1880), «A Trio that Must Go».

This article aims at showing that America's external policy towards the Qing Empire was not unified or guided by a single party line. Both Houses and succeeding presidents never had a unified political opinion on the Qing issue. Multiple international and domestic factors and parties conflicted to influence American decisions concerning the US-Qing relations (1860-1880). This article examines the main American factors and party struggles that became directly and indirectly related to the US-Qing relations from the Burlingame Treaty to the Chinese Exclusion Act. The caricature "A Trio that must go" suggest that domestic political pressure and struggles carried out by the Republicans from the post-civil war to the defeat of the 1882 elections were fundamental in the changed of policy towards the Qing and that the Chinese Exclusion Act was not so much aimed at the Qing government as a harsh diplomatic gesture as it was a response to domestic issues. Thus, the Chinese Exclusion Act was created as a byproduct of political struggles between Republican and Democrats that ultimately interfered with Republican diplomacy. A key point of this argument is that the Burlingame Treaty is a very strange treaty that seems, at first, to some extent inconsistent with the interests of the United States at that time.

PUCK was the best-selling full color satire cartoon magazine in the United States at the time. PUCK's editors and main caricaturists could catch the climate of public opinion, and make PUCK match the opinion of subscribers. It was a mainstream medium that, on the one hand, communicated American policy making to the public, and, on the other hand, could influence American policy making and political conflicts. There is no reason to believe that PUCK did not at times help shape subscribers' understanding of current circumstance and, function as propaganda for various political or economic goals. People always enjoy looking at and talking about visual art that has strong political flavor and the magazine's cartoons reveal the focus of political and social issues, including Chinese laborers, that most concerned American society. PUCK's caricatures thus offers important historical illustrations of different aspects of on-going historical developments in the United States.

As a typical political satire caricature, "A TRIO THAT MUST GO" which appeared on the cover of PUCK in September 1883, reflected the current political situation of the United States with three different figures. A Chinese man appears with two other figures arm in arm, one of which is the GOP elephant. This composition suggests that the Chinese problem has a close relation with the Republicans

and that the Chinese problem was not an isolated political phenomenon in American society. Furthermore, the fact that the elephant stands in the middle of the image intimates that it was perhaps not Chinese labourers but the Republican Party itself that was the most serious problem. The caricaturist deliberately painted the elephant in elaborate details, suggesting that the Republican Party was the source of the problems.

Three figures walk hand in hand on a foggy night on a street where there is no one else, only two street lights in the background. As the title says, they have to go, and they are just leaving quietly. The three figures are an elephant, a Chinese man on the elephant's left hand, and a Church Bell represented as a crying lady (unless it is the other way around) on the right side of the elephant. Who are they? Why do they appear together in this caricature? (Insert Figure 1 here)

The Elephant

The thin weak and crying elephant holds the bell lady's left hand with its right paw, standing on its two hind legs as a human in the centre of the caricature. Its whole body is scarred. This elephant has lost its two tusks which are broken, its head and left hind leg are wrapped in a bandage and blood is leaking out of the bandage on the leg. Its trunk is punctured, ripped open actually as there is a hole in the middle of the trunk. Moreover, the elephant wears a piece of cloth like traditional American Indian pants, which are called breechclout or breechcloth.

The injured elephant is labeled "Republican Party" and on its eye patch is written "Nov. 1882". The Republican Party was already one of the two major political parties in the United States, with its historic rival, the Democratic Party. "Nov. 1882" refers to the **Elections to the United States House of Representatives for the 48th Congress in 1882** □Nov. 7□, which took place during President Chester A. Arthur's term. Arthur's Republican Party was badly defeated, losing its majority to the opposing Democratic Party after a campaign that focused on the resistance of Republican leaders to reforming the Spoils System (the practice that the winning political party would give civil services jobs to its supporters, friends and relatives after its election). After this election, President Arthur agreed with the Democrats to pass the **Pendleton Civil Service Reform Act**, establishing a professional civil service on January 16.

It seems clear that the cartoonist depicted a dejected bruised elephant to imply a serious political setback of the Republicans. However, when the "A

TRIO THAT MUST GO” was published not only had the Democrats already won the election, but actually controlled the congress. In a sense the Republicans were already gone. So, the elephant in the caricature must represent not only the Republican Party, but also President Arthur himself. Arthur, a Republican President surrounded by the Democrats and mired in distress.

The Bell Lady

Holding the right paw of the elephant is a golden Church Bell shaped as a lady, unless it is a lady shaped as a Church Bell. She wipes her tears with a handkerchief and grieves, crying while her body leans backward. The clapper of the bell is covered by thick white cloth. The lady wears a white petticoat and her thin legs covered with striped stockings look quite weak to hold the weight of a large Church Bell. The crying lady is wearing on her head either a crown. It is hard to distinguish which it is.

I hypothesize that this figure represents Susan Brownell Anthony (1820-1906), an American social reformer and women’s rights activist who played a pivotal role in the women’s suffrage movement. In November 1869, she and others formed the American Woman Suffrage Association (AWSA). She began publicly supporting the Republican Party in the 1872 election. In 1878, Anthony and her partner arranged for Congress to be presented with an amendment giving women the right to vote. However, Anthony and her movement were not widely recognized and the amendment was defeated. Yet, she did not give up. By the 1880s, she was among the senior political figures in the United States. In 1883, she left the United States to go to Europe from February to November, to carry out the women’s liberation movement and seek support (Harper 1898). Coincidentally, she was not in the United States when the caricature “A Trio that Must Go” was published on September 5, 1883. I suppose that the author of the caricature assumes that some people hoped that she would not come back. Anthony is popularly known for her contribution to the **Nineteenth Amendment** to the U.S. Constitution, passed in 1920, fourteen years after her death, which gives women the right to vote. In fact, the Nineteenth Amendment is the amendment that was originally introduced in Congress in 1878 by Senator Aaron A. Sargent, a Republican, at the instigation of Antony and her partner, but was defeated. Could this close relationship between Anthony and the Republican Party be reasonable ground for the elephant and crying lady to be holding hands together?

The crying lady seems thin and small to carry the big Church Bell which is her skirt. Generally,

people connect the Church bell with the Liberty Bell. It is viewed as a symbol of the US government and of LIBERTY in American history. The clapper of the bell is wrapped in thick cloth, which doesn’t entail that the bell cannot be heard at all, but that if it rings its sound at best will be muffled and unclear. That seems to reflect how Anthony’s voice was limited by contemporary social opinion on feminism and women vote.

The bell is to strike for the Liberty of all who live in this land. If the people do not want or fail to hear the bell, what does it mean?

If the Bell lady is not Susan Brownell Anthony, we may nonetheless assume that it is the bell of liberty. Should we think that the ideas of democracy and liberty present from the outset of the United States’ founding, were at that time, like a fragile lady being swept out the door? The Republican Party originally championed classical liberal ideas, including anti-slavery and economic reforms (Fornieri 2008). In addition, the bell of the American Revolution of Independence, was promoted by the political forces urging the abolition of slavery in 1830 which is in accordance with the governance plan of the Republican Party afterwards. Therefore, when the GOP elephant lost its power, it seems obvious that the Church bell that symbolized a central element of its policy agendas could also be excluded by the opposition party. Unlike Kurashige, I think that what is implied, is not the American public did not want to hear the bell of liberty, but that the Democrats did not want to hear it. When he describes this caricature, Kurashige adds “the third figure (the bell lady) embodies the simultaneous concern that the ringing of church bells was a public nuisance ...” (Kurashige 2016) However, Kurashige does not clarify what made the public feel uncomfortable about church bell’s ringing, nor does he explain why the bell was painted as the dress of a weeping lady whose slender legs seem unable to support its weight.

The Chinese Man

On the left hand of the GOP elephant is a plain unpleasant or displeased looking Chinese man holding his bedding in his left hand. He wears a big black hat and typical Qing style southern Chinese casual wear. His boat-shoes inform us that he came from the south east coastal area of the Qing Empire. The Chinese man looks very depressed. What made it sensible for the author of this caricature to think that the two other figures of the American politics of 1883 like the Chinese had to go? Let us first see why the Chinese must go?

“The Chinese must go” was a popular slogan, before and after the Chinese Exclusion Act was

signed it was used frequently. This slogan was first advocated by the California's workers' party in the 1870s, and then spread throughout the country. Excluding Chinese was equivalent to being opposed to Republican governance. The Chinese Exclusion slogan became a political means for anti-Republican forces to gain support. After the Republican Party was defeated in the general election of 1882, the attack on the Republican Party became more straightforward. The three characters of the satirical caricature, "A Trio that must go", are clearly a fallen "Republican Trio". The caricature blames on the GOP elephant the Chinese laborers' problems and unanswerable questions of justice and freedom (the bell lady). Implied is the idea that the Republican Party has caused these social problems and the ruling crisis. Therefore, their three images are bundled together under the unwelcome label: "A Trio that must go."

Burlingame and the Burlingame Treaty

The US first signed the Wang-Xia Treaty (1844) for trade with Qing. At that time the US had already started to do business with Qing through the Canton system (In 1681, the Elhe Taifin era. Qing opened 7 ports for international trade. Later in 1757, 6 of these were closed by the emperor Abkai Wehiyehe). It was not a large-scale partner and did not trade significantly with the Qing until the end of the Civil War (1861-1865). However, during the Second Opium War, in 1858, in order to attack Guangzhou City, two US warships, the *Portsmouth* and *Levante*, launched a landing attack on the four fortresses of the Pearl River Estuary. During that time, the United States participated in the British artillery attack on the Pearl River estuary fortifications and profited together with other powers from the Tianjin Treaty. Since then, the American society's attitude towards Chinese has been far from ideal, as Haiming Liu described it: "In the first half of the 19th century, Americans were keenly interested in Chinese merchandise and culture, and held China and Chinese people in great respect." (Liu 2003) At the time, American merchants did promote the various commodities of the Qing Empire to the American customer base dominated by the middle class. However, this kind of trade does not positively influence the attitude of American society toward the Qing Empire and the Chinese.

Thus, the US began formal diplomatic relations with the Qing Empire later than other major powers. However, in spite of its participation in the Pearl river attack, the US did not formally make war with Qing as did Britain, Germany, France, Russia and Japan. The US pursued through diplomatic negotia-

tions with major powers its interest on the issues of the Qing Empire.

On the brink of the Civil War, in 1861, under the orders of Secretary of State William Seward, **Anson Burlingame** was appointed new minister to the Qing Empire. His mission was to establish the United States as a power in the East. Burlingame worked earnestly to carry out the idealistic sentiments expressed in the Wang-Xia Treaty, and he argued for cooperation with the Qing government. He repeatedly asserted that the United States, unlike other major powers, would respect the integrity of its international legal commitments. His first biographer cast Burlingame's view of his diplomatic duties "as an embodiment of the true missionary spirit" (Williams 1912) and Burlingame himself chided missionaries who continued to follow their European brethren in supporting the use of force in the Qing Empire as failing to live up to their own ideals. (Kroncke 2019)

At that time the **Taiping Rebellion** (1851-1864) and its regime controlled the south part of the Original China Region. Burlingame saw the **Taiping Rebellion** as an opportunity for the US to develop closer diplomatic relations with the Qing Empire and emphasized the role of the US in preserving the Qing's territorial integrity. As Burlingame put it: "policy substituted for the old doctrine of violence, one of fair diplomatic action; so that if a Consul and the Taotai [the local Chinese official responsible for foreign relations] could not agree, before war should ensue, it should be referred to Peking and hence, to the home governments. That policy was ... an agreement upon the part of the representatives of the Western powers that they would not interfere in the internal affairs of China; would give to the treaties a fair and Christian construction; that they would abandon the so-called concession doctrine, and that they never would menace the territorial integrity of China." (Schrecker 2010) Burlingame's unique diplomatic attitude made the Qing government realize that the United States could be an important intermediary for improving foreign diplomacy. His attitude encouraged a convergence of the United States and the Qing dynasty's diplomatic interests. Burlingame's attitude, which was very different from that of other western powers' representatives led him to be later on appointed by the Qing court as full-fledged ambassador to the West.

The **Burlingame Treaty** or Burlingame-Seward Treaty which was signed in 1868 affirmed the Qing's sovereignty while encouraging Chinese immigration to the United States. Critically, this treaty also reinforced the right of US missionaries to work freely in

the Qing Empire. The article 8 of the treaty offered Qing some protection from external influence in internal matters. In this final article of the treaty, the U.S. recognized that the decision to begin new construction projects or similar improvements belonged to the Qing government, not to foreign powers or their representatives. This point was intended as a safeguard against undue U.S. involvement in Qing's domestic affairs. (Bevans 1971) The treaty was written very clearly. In order to gain a place in East Asia, the Republican Party gave the Qing Empire a posture of equal reciprocal diplomacy, to make closer relationships with the Qing, and to balance the influence of other powers. (see annex 1)

Surprisingly in view of what was to happen later, of what was to become the main reason for demanding the exclusion of Chinese from the U.S. the American government may apparently have already known when it signed the Treaty that there was a surplus of Chinese labor in the US. So, what made it sign the Burlingame Treaty, when the decision seems to some extent to the disadvantage of the federal government? There may have been many reasons.

One was that the Republican Party government expected to make a powerful Asian ally of the Qing after the civil war period, and saw the Empire as a central element of its new foreign policy in Asia Pacific. For the Republican government, the Chinese labor issue was used by the Democrats to attack the GOP's foreign policy, but the US-Qing relations were different from the Chinese issue inside the U.S. which was mainly seen as a problem fomented by the Democrats.

Another reason perhaps is that Burlingame was a Western diplomat who was concerned by the Qing Empire's fate. Western diplomats who like him cared for the fate of the Qing Empire were very few. His status as a US diplomat made it possible for him to use diplomacy to maximize the pursuit of diplomatic interests for the Qing Empire. Therefore, the treaty was successfully signed because of a talented negotiator well disposed towards the Qing Empire.

Furthermore, the U.S. government realized that post-war reconstruction would require a large amount of imported labor. Even if, or perhaps because there already was a considerable number of Chinese laborers working in the United States, the Americans may have thought that Chinese laborers would not flood into the United States.

Finally, and more importantly, in order to quickly restore and expand its international political influence after the end of the civil war, the United States chose to compete with other powers in East

Asia. Aligning with the Qing and assisting the Qing Empire national strength were the Republican Party's Asian foreign policy at the time. Unlike other powers' ruthless military actions against the Qing, the Republican Party pursued an equal and friendly diplomacy in order to win the Qing, as an ally. Therefore, the Burlingame Treaty is a move in the Republican Far East diplomatic strategy. Compared with the Chinese laborers problem, this crucial diplomatic move was very important.

Though it was signed by a Democrat president, Johnson, beginning with Grant who became president in 1869, and the coming four U.S. presidents up to 1885 were all Republicans.

American economic development, Chinese labourers and violent unrest

Chinese labourers first largely emigrated to the US to work during the Gold Rush (1848-1855), soon after California was ceded to the United States in 1848 at the end of the Mexican-American War (1846-1848). In addition, when the United States obtained California from Mexico, a small number of Chinese had already settled in Southern California. However, I cannot confirm how many Chinese workers were legally admitted or had a legal status in the US. Many thousands South Chinese emigrated to America after 1851, during the Taiping Rebellion. Most of them preferred to return after the suppression of the Taiping Rebellion in 1864. Labor shortage appeared again in 1864, but after the completion of the first trans-continental railroad construction in September 1869 there were no more work opportunities for Chinese emigrants just one year after the Burlingame Treaty.

Two companies competed to get the most land and money during the Reconstruction Era: Union Pacific (built tracks from East to West) and Central Pacific (built tracks from West to East). Chinese labourers were a vital resource for constructing the railroad of the west line. Fifty thousand Chinese labourers were hired by the Central Pacific Railroad in February 1865. The Civil War ended on May 9, 1865, yet nobody knew beforehand when the war would actually finish. As a large number of American men served in the army, the federal government needed foreign labour to make up for a serious shortage of labour and to begin reconstruction. Soon, more and more Chinese men were hired. Working conditions were harsh in the west part of the continental railroad, and Chinese people were compensated less than their white counterparts.

It is clear that the United States needed these migrant labourers for Reconstruction. However, following the completion of the transcontinental

railroad, Central Pacific Rail Road didn't need the Chinese any more and with the cooling of reconstruction, there was no longer a major demand for Chinese labourers in the American West, but the US government did not have any effective plan to evacuate or repatriate them, so, they naturally looked for opportunities to survive locally. They were looking for any available jobs in town, while many local Americans and European immigrants were reluctant to do dirty and low-paying jobs.

The combination of less work and more people looking for work fuelled fierce job competition between Chinese immigrants and white Americans, especially Irish and German immigrants. Resentment toward Chinese labourers was rooted in their willingness to accept lower wages, as a consequence of which Chinese workers still had a lot of job opportunities. This made the local and new comers whites resent the Chinese people. They believed that the Chinese stole jobs and were the reason why there was a large number of unemployed whites.

Local Exclusion and Annexes of the Burlingame Treaty.

Eventually, the situation started to deteriorate. Whites began to violently attack Chinese and Chinese settlements. This kind of folk violence broke out from the beginning of the 1870s to the end of the 1880s. The **Chinese Massacre of 1871** was a typical racially motivated riot which occurred on October 24, 1871 in Los Angeles, California. A mob of around 500 white rioters entered Chinatown to attack, rob, and murder Chinese residents. An estimated 20 Chinese immigrants were tortured and then hanged by the mob, making the event the earliest mass lynching in American history. It was just the beginning; most vicious massacres occurred in the 1880s after the official adoption of the Bill.

The anti-Chinese movement was a direct violent reaction to the underlying workers' crisis of survival. Strictly speaking, this violence did not bring about any qualitative change in the employment rate and salary of white workers. If capitalists did not sympathize with the Chinese people, neither did they have mercy for white labourers. The only gesture of the US government was to pass a series of bills to alleviate the plight of the economic downturn in an attempt to eliminate the dissatisfaction that led to the exclusion. Most Chinese moved or fled to the Mexico after 1882. (Camacho 2009)

The earliest anti-Chinese bill, **The Pigtail Ordinance**, was an 1873 law to force prisoners in San Francisco, California, to have their hair cut within an inch of the scalp. It affected Chinese prisoners in particular, as it meant they would have their queue

cut off. The proposal passed by a narrow margin through the San Francisco Board of Supervisors in 1873. An identical version of the law, enacted in 1876, was struck down as unconstitutional in 1879.

During the 1870s, there were repeated efforts in the United States Congress to limit Chinese immigration. One result of efforts in this direction is the **Page Act of 1875**, which forbade the migration of women believed to be inclined to engage in prostitution and anybody coming to the United States as a forced labourer. The Act did not significantly curtail the flow of mostly male forced Chinese labourers. This Act was the first restrictive federal immigration law and prohibited the entry of immigrants considered "undesirable." The law classified as "undesirable" any individual from Asia who was coming to America as a forced labourer, any Asian woman who would engage in prostitution, and all people considered to be convicts in their own country.

This law was named after its sponsor, Representative Horace F. Page, a Republican who introduced it to "end the danger of cheap Chinese labour and immoral Chinese women". During the 47th United States Congress (1873 -1883), he was the chairman of the Committee on Commerce. (Biographical Directory of the United States Congress, 1774-Present) The Page Act was supposed to strengthen the ban against Chinese labourers, by imposing a fine of up to \$2,000 and a maximum jail sentence of one year upon anyone who tried to bring a person from China, Japan, or any other Asian country to the United States. However, these provisions, as well as those regarding convicts "had little effect at the time". Relations between Chinese labourers and American labourers were further strained as unemployment rose dramatically in the years after the Panic of 1873, reaching around 14 percent by 1876.

In 1877, steep wage cuts led American railroad workers to launch the **Great Railroad Strike**. This stopped trains all across the country. In July 1877, the market for lumber crashed as well, it send several leading Michigan lumbering concerns into bankruptcy. Within a year, the effects of this second business slump reached all the way to California. The depression lifted in the spring of 1879, but tension between labourers and the leaders of banking and manufacturing interests lingered on.

Party Struggle and Policy Making

Poor economic conditions caused voters to turn against the Republican Party. In the 1874 congressional elections, the Democrats assumed control of the House. Public opinion made it difficult for President Grant administration to develop a coherent policy regarding the Southern states. The North began

to steer away from Reconstruction. With the depression, ambitious railroad building programs crashed across the South, leaving most states deep in debt and burdened with heavy taxes. Retrenchment was a common response of southern states to state debts during the depression. One by one, each Southern state fell to the Democrats, and the Republicans lost power.

During the **Great Railroad Strike**, anti-Chinese riots broke out in San Francisco, and a third party, the Workingman's Party, was formed with an emphasis on stopping Chinese immigration. California became a hotbed for violence, where mobs of white vigilantes entered the city of San Francisco and mining encampments to lynch, rob, and torch the homes of the Chinese migrant labourers. The party took particular aim against cheap Chinese immigrant labour and the Central Pacific Railroad which employed them. Its goal was to "rid the country of Chinese cheap labour" and its famous slogan was "The Chinese must go!" The party leader Kearney's attacks against the Chinese were of a particularly virulent and openly racist in nature. They found considerable support among white Californians at the time.

The first bill to significantly curtail Chinese migration that passed both houses of Congress was the **Fifteen Passenger Bill of 1879**. The bill forbade sea vessels from bringing in more than fifteen Chinese passengers in any single voyage to the United States. Ship masters were required to present a sworn list of all Chinese passengers upon arrival, and violators could be fined \$100 and six months in prison. President Hayes vetoed the bill, believing that the United States should not abrogate treaties without negotiation. The veto drew praise among eastern liberals. However, Hayes was bitterly denounced in the West. In the subsequent furore, Democrats in the House of Representatives attempted to impeach him, but narrowly failed when Republicans prevented a quorum by refusing to vote. After the failed vote, Assistant Secretary of State Frederick W. Seward suggested that both countries should work together to reduce immigration, and with James Burrill Angell he negotiated with Qing diplomats to find a solution.

Hayes sent a commission led by Angell to Qing to negotiate what became the **Angell Treaty (1880)** (Salzer 2006) allowing restrictions on Chinese immigration. On November 17, 1880, the new treaty was signed in Beijing. According to it the United States would temporarily suspend immigration of skilled and unskilled labourers from Qing, while still allowing the immigration of white-collar professionals. The treaty also reaffirmed the United

States' continuing commitment to protect the rights and privileges of Chinese labourers already present in the United States.

According to the content of these two treaties, we see that President Hayes's aim was to renew but to maintain the same overall perspective in relations with the Qing. Hayes's government sought to ease the tension among various domestic forces through a reasonable and lawful route. At the same time, his government tried to work together with the Qing government to solve the problem of excess Chinese labourers through consultation and agreement.

Two years later, It is Horace F. Page, who once again submitted this time the H.R. 5804 motion to the House of Representatives on April 12, 1882, which is also known as the Chinese Exclusion Act. The act committee consideration by the House Foreign Relations passed the house on April 17. Soon later, it passed the Senate on April 28, 1882 with amendment. Finally, the House agreed to the Senate amendment on May 3, 1882, and it was signed into law by President Chester A. Arthur on May 6, 1882. Most of the protections for Chinese immigrants that previous treaties had secured were reversed by Congress in the **Chinese Exclusion Act of 1882**. (See annex 2) The Chinese Exclusion Act excluded Chinese labourers from the country under penalty of imprisonment and deportation. It also made Chinese immigrants permanent aliens by excluding them from U.S. citizenship. The Exclusion Act, along with the restrictions that followed it, froze the Chinese community in place in 1882, and prevented it from growing and assimilating into U.S. society as European immigrant groups did.

The original intention and content of the first two treaties – the Burlingame and the Angell Treaties are very different from the Chinese Exclusion Act. The Chinese Exclusion Act is arbitrary and tough. The two treaties pursued collaboration and mutual understanding. The Chinese Exclusion Act was in contradiction with the content of the two treaties, it indicated the clear dominance of domestic concerns over foreign policy, not surprisingly as it is an act of Congress, not a treaty.

It is clear that the victory of the civil war gave the Republicans many advantages in governing. However, with the passage of time, the short-term reconstruction had not fundamentally brought about a real recovery of the U.S. economy. Since the Republican Party failed to effectively resolve the economic recession and the Chinese labor problem it engendered during the following ten years, the Democratic Party took the opportunity to continuously expand its influence in the two chambers and

eventually won the 1882 general election. The Burlingame Treaty was actually based on the Republican Party's goodwill diplomacy strategy to balance the excess power of the great Powers in their relation with the Qing Empire.

Chinese Labourers and the US-Qing relations

After 1868, the US government issued four additions and modifications (The Pigtail Ordinance 1873, Page Act of 1875, Fifteen Passenger Bill of 1879, Angell Treaty 1880.) to the Burlingame Treaty that all strengthened restrictions on Chinese immigration. Their purpose was to address the domestic issues that ultimately led to the Exclusion Act. The Chinese Exclusion Act cannot be considered alone if we want to understand and interpret the attitude and policy of the U.S. government towards Chinese labourers and the Qing Empire. Before and after the signing of the bill, the U.S. government always tried to protect the personal safety of the Chinese as far as possible in spite of the anti-China riots. In addition, despite the repatriation of some Chinese workers, others were able to stay in the United States. Moreover, throughout the time when the treaty and its successive annexes were signed a limited number of Chinese workers was allowed to enter the United States territory every year by the federal government.

According to the original documents of the Library of Congress, the two parties long debated in the two houses the formulation of the Chinese Exclusion Act and its subsequent amendments. The Republican Party did not want exclusion issues to interfere with its diplomatic strategy in the Far East and it did not want to be held hostage and attacked by the opposition parties in reason of the Chinese labourer question. The electorate can be easily shaken, but the Republican Party was not willing to have its hands tied by the opposition party because of the issue of exclusion. The Chinese Exclusion issue was only a pawn for the two parties. It is true that it was presented by H. F. Page, a Republican, but apart from the fact that party discipline was not then what it has become, it may well be that it was a form of damage control, preventing the Democrats from presenting a Bill that was even more anti-Chinese.

As Kurashige argues, the Chinese Exclusion movement was not a simple issue. The Chinese Exclusion movement was a bargaining chip for the political parties. Unsurprisingly, the US government did not maintain a consistent attitude toward the Chinese labourers' problem. The real issue at the heart of the Exclusion Act was the party struggle in the United States over and above the interest groups

that either needed or resented Chinese workers.

Although the Qing government made some diplomatic protests to the United States in relation to the Exclusion Act, in their relations the governments of the two countries did not seem to care too much about the issue which they viewed as rather minor and irrelevant. This is because the U.S. government strictly limited the number of Chinese labourers who would come to the United States each year. In addition, it should be noted that the ruler of the Qing Empire were Manchus, and foreign affairs involving migrant workers from the coast were far less important than the threat posed by the riots that broke out in the Qing Empire at the time or by the demands of the great powers.

Coda: A Trio that Must Go

There is a saying in the U.S. called bad news come in three. So, this Trio is deliberately tied together, in this way, it can give readers a sense of disgust. "A Trio that must go" appears quite clear on the surface; however, it contains much background information. Does the caricature indicate who the instigator is? What caused the exclusion and why all three must go? My analysis of the relations among the members of this Trio emphasizes that this political satire suggests what the political factor behind the exclusion is: party struggle.

As the date of publication of the caricature indicates, the public opinion in the United States increased in its efforts to stigmatize China after the "Chinese Exclusion Act" was passed. At the time, not only Puck, but all other media were frequently publishing content related to exclusion. The promulgation of the bill became a catalyst for the anti-Chinese movement of the American society.

The Republican Party and Chinese labourers, also the Bell lady all must go. The Chinese labourers' problem was used by the two major parties politicians as election chips. Ultimately, Chinese labourers inside of the U.S. were to become direct victims of American politics. When the Republican Party lost power in the 1882 election, The public media began to create various trends, this trio deliberately linked by the cartoonist, made people feel that these three were associates responsible or illustrative of the problems besetting America.

Annex 1: The Burlingame Treaty

The Burlingame Treaty-1868

- Recognized China's right of eminent domain over all of her territory.
- Gave China the right to appoint consuls at ports of the United States, who shall enjoy the same privileges and immunities as those of Great Britain and Russia.

· Provided citizens of the United States in China of every religious persuasion and Chinese subjects in the U.S. to enjoy the entire liberty of conscience and to be exempt from disability or persecution on account of their religious faith or worship in either country.

· Granted certain privileges to citizens of either country residing in either country the privilege of naturalization....

-----Stanton Jue. Anson Burlingame,
an American Diplomat

Article VIII

“The United States, always disclaiming and discouraging all practices of unnecessary dictation and intervention by one nation in the affairs or domestic administration of another; do hereby freely disclaim and disavow any intention or right to intervene in the domestic administration of China in regard to the construction of railroads, telegraphs or other material internal improvements. On the other hand, his Majesty, the Emperor of China, reserves to himself the right to decide the time and manner and circumstances of introducing such improvements within his dominions. With this mutual understanding it is agreed by the contracting parties that if ...”

Annex 2: The Exclusion Act

Chinese Exclusion Act

May 6, 1882

(U. S. Statutes at Large, Vol. XXII, p. 58 ff.)

An act to execute certain treaty stipulations relating to Chinese.

WHEREAS, in the opinion of the Government of the United States the coming of Chinese laborers to this country endangers the good order of certain localities within the territory thereof: Therefore,

Be it enacted, That from and after the expiration of ninety days next after the passage of this act, and until the expiration of ten years next after the passage of this act, the coming of Chinese laborers to the United States be, . . . suspended; and during such suspension it shall not be lawful for any Chinese laborer to come, or, having so come after the expiration of said ninety days, to remain within the United States.

SEC. 2. That the master of any vessel who shall knowingly bring within the United States on such vessel, and land or permit to be landed, any Chinese laborer, from any foreign port or place, shall be deemed guilty of a misdemeanor, and on conviction thereof shall be punished by a fine of not more than five hundred dollars for each and every such Chinese laborer so brought, and may be also imprisoned for a term not exceeding one year.

SEC. 3. That the two foregoing sections shall not apply to Chinese laborers who were in the United

States on the seventeenth day of November, eighteen hundred and eighty, or who shall have come into the same before the expiration of ninety days next after the passage of this act, . . .

SEC. 6. That in order to the faithful execution of articles one and two of the treaty in this act before mentioned, every Chinese person other than a laborer who may be entitled by said treaty and this act to come within the United States, and who shall be about to come to the United States, shall be identified as so entitled by the Chinese Government in each case, such identity to be evidenced by a certificate issued under the authority of said government, which certificate shall be in the English language or (if not in the English language) accompanied by a translation into English, stating such right to come, and which certificate shall state the name, title, or official rank, if any, the age, height, and all physical peculiarities former and present occupation or profession and place of residence in China of the person to whom the certificate is issued and that such person is entitled conformably to the treaty in this act mentioned to come within the United States. . . .

SEC. 12. That no Chinese person shall be permitted to enter the United States by land without producing to the proper office of customs the certificate in this act required of Chinese persons seeking to land from a vessel. Any any Chinese person found unlawfully within the United States shall be caused to be removed therefrom to the country from whence he came, by direction of the President of the United States, and at the cost of the United States, after being brought before some justice, judge, or commissioner of a court of the United States and found to be one not lawfully entitled to be or remain in the United States.

SEC. 13. That this act shall not apply to diplomatic and other officers of the Chinese Government traveling upon the business of that government, whose credentials shall be taken as equivalent to the certificate in this act mentioned, and shall exempt them and their body and household servants from the provisions of this act as to other Chinese persons.

SEC. 14. That hereafter no State court or court of the United States shall admit Chinese to citizenship; and all laws in conflict with this act are hereby repealed.

SEC. 15. That the words “Chinese laborers,” whenever used in this act, shall be construed to mean both skilled and unskilled laborers and Chinese employed in mining.

Annex 3: Timeline of Chinese Immigration and Exclusion Bills

During the period from the 1860s to the 1880s, of the four American presidents; (**D** = Democratic Party, **R** = Republican Party/GOP.)

Andrew Johnson (1865-1869.**D**),
Ulysses S. Grant (1869-1877.**R**),
Rutherford B. Hayes (1877-1881. **R**),
Chester A. Arthur (1881-1885. **R**).

Three are Republicans. The Republican Party was the ruling party from 1869 to 1885. It nonetheless was unable to revive the economy and quell domestic economic crises. This resulted in the loss of a large number of supporters, and the majority in both houses of Congress was won by the Democratic Party in 1882 and the power of the Republican Party was greatly reduced.

Timeline

1848. Gold is discovered at Sutter's Mill, California. many Chinese arrive to mine for gold.

1850. Foreign Miners' tax mainly targets Chinese and Mexican miners.

1852. Approximately 25,000 Chinese working in America.

1854. Court rules that Chinese cannot give testimony in court.

1862. Chinese Consolidated Benevolent Association forms.

1865. Central Pacific Railroad recruits Chinese workers; ultimately employs about 15,000 Chinese workers.

1868. Burlingame Treaty.

1869. First transcontinental railroad completed. The Black Friday panic.

1870. California passes a law against the importation of Chinese and Japanese women for prostitution.

1871. Los Angeles: anti-Chinese violence; 18 Chinese killed.

The Chicago Fire. Chinese Massacre on October 24, 1871 in Los Angeles.

1872. The outbreak of Equine Influenza.

1873. The Pigtail Ordinance. Panic of 1873. Start of major economic downturn that last through the decade; blamed on corrupt RR companies. San Francisco Board of Supervisors. Demonetization of silver.

1875. The Page Act.

1877. Chico, CA's anti-Chinese violence.

1878. Court rules Chinese ineligible for naturalized citizenship.

1879. Fifteen Passenger Bill

1880. Angell Treaty. Approximately 106,000 Chinese in America; California passes anti-miscegenation law (no interracial marriage).

1882. Chinese Exclusion Act: prohibits Chinese immigration (in one year, Chinese immigration drops from 40,000 to 23).

1885. Rock Springs Wyoming Anti-Chinese Violence.

1892. Geary Act—extends Chinese Exclusion Act.

References

Bevans, Charles Irving. 1971. *Treaties and Other International Agreements of the United States of America 1776-1949*. Washington D.C. Department of State Publication 8549: 683.

Blair, William. 2005. "The Use of Military Force to Protect the Gains of Reconstruction." *Civil War History*. 51 (4). : 388-402.

Brown, Thomas J. 2006. *Reconstructions: New Perspectives on Postbellum America*. essays by 8 scholars excerpt and text search. New York: Oxford University Press. : 76-128.

Burlingame's speech, Boston, 21 Aug. 1868; Boston Post, 22 Aug. 1868, 3; and Official Papers of the Chinese Legation. Berlin: S. Calvary & Co., 33.

Chinese Exclusion Act. FORTY-SEVENTH CONGRESS. 1882. SESS. I. CH. 117-120,126.

<https://www.loc.gov/law/.../47thcongress/session.../c47s1ch126.pdf> (accessed February 5, 2019)

Douglas R Egerton. 2014. *The Wars of Reconstruction: The Brief, Violent History of America's Most Progressive Era*. New York: Bloomsbury Press. : 131.

Downs, Gregory P. 2015. *After Appomattox: Military Occupation and the Ends of War*. Cambridge: Harvard University Press. : 3.

Graetz F. 1883. "A Trio that Must Go." New York: Keppeler & Schwarzmann. <http://www.loc.gov/pictures/item/2012645510/> (accessed February 5, 2019)

Gold, Martin B. 2012. *Forbidden Citizens: Chinese Exclusion and the U.S. Congress: a Legislative History*. Alexandria, VA. The Capitol.Net, Inc.:503-15.

Harper, Ida Husted (1898-1908). *The Life and Work of Susan B. Anthony in three volumes*. Indianapolis: Hollenbeck Press. Vols.1 and vol. 2, 1898; vols.3, 1908. Vol. 2, pp. 546, 578-79

Kroncke, Jedidiah Joseph. 2016. *The Futility of Law and Development: China and the Dangers of Exporting American Law*. Oxford University Press: 80.

Kurashige, Lon. 2016. *Two Faces of Exclusion, The Untold History of Anti-Asian Racism in the United States*. Chapel Hill, The University of North Carolina Press: 112.

Liu, Haiming. 2003. *Chinese Exclusion Laws and the U.S.-China Relationship*. Pomona: California State Polytechnic University: 151.

Salyer, Lucy. 2006. Chew Heong v. U.S.: Chinese Exclusion and the Federal Courts. Federal Judicial Center, Federal Judicial History Office: 3,5,14,28,30,38. <https://www.fjc.gov/history/famous-federal-trials/chew-heong-v.-u.s.-chinese-exclusion-and-federal-courts> (accessed February 5, 2019)

Schrecker, John. 2010. "For the Equality of Men-for the Equality of Nations: Anson Burlingame and China's First Embassy to the United States." 1868. *Journal of American-East Asian Relations* 17.1. : 9-34.

Scott, David. 2008. *China and the International System, 1840-1949: Power, Presence, and Perceptions in a Century of Humiliation*. Albany, NY. State University of New York Press: 77.

Bibliography

Anderson, David L. 1979. *Anson Burlingame: Reformer and Diplomat*. Civil War History 25. Chicago: The Kent State University Press.

Annex 1: The Burlingame Treaty

http://www.unc.edu/depts/diplomat/item/2011/0912/ca/jue_burlingame.html (accessed February 5, 2019)

Annex 2: The Exclusion Act

<http://www.pbs.org/weta/thewest/resources/archives/seven/chinxact.htm>

Barnes, William H. 1868. "History of the Thirty-ninth Congress of the United States." Summary of Congressional activity. New York: Harper & brothers.

Biographical Directory of the United States Congress, 1774-Present. PAGE, Horace Francis, 1833-1890. <http://bioguide.congress.gov/scripts/biodisplay.pl?index=P000017> (accessed February 5, 2019)

Blum, Edward J. 2005. *Reforging the White Republic: Race, Religion, and American Nationalism, 1865-1898*. Baton Rouge: Louisiana State University Press.

Brownstone, David M. 1988. *The Chinese-American Heritage*. New York. Facts on File.

Burlingame Public Library <https://www.burlingame.org/library/>

(accessed February 5, 2019)

Burlingame Family Papers, Library of Congress. 1810-1922.

<https://catalog.loc.gov/vwebv/search?searchCode=LCCN&searchArg=mm%2078014373&searchType=1&permalink=y>

(accessed February 5, 2019)

Burlingame-Seward-Treaty <https://history.state.gov/milestones/1866-1898/burlingame-seward-treaty>

(accessed February 5, 2019)

CAMACHO, JULIA MARIA SCHIAVONE. 2009. Crossing Boundaries, Claiming a Homeland: The Mexican Chinese Transpacific Journey to Becoming Mexican, 1930s-1960s. *Pacific Historical Review*, Vol. 78, No. 4, pages 545-577.

Donald, David H. et al. 2001. *Civil War and Reconstruction*. New York: Norton.

Eric Foner and Olivia Mahoney. 1995. *America's Reconstruction: People and Politics after the Civil War*. Harper Perennial.

Eric Foner. 2005. *Forever Free: The Story of Emancipation and Reconstruction*. New York: A Division of Random House, Inc.

Eric Foner. 2014. Introduction to the 2014 Anniversary Edition, in *Reconstruction: America's Unfinished Revolution, 1863-1877*. New York: Harper Perennial. Section 1, module 2, Future directions.

Ford, Lacy K. 2005. *A Companion to the Civil War and Reconstruction*. Oxford. Wiley Blackwell. : 518.

Franklin, John Hope. 1961. *Reconstruction after the Civil War*. Chicago: University Of Chicago Press, 2nd edition.

Frantz, Edward O. 2014. *A Companion to the Reconstruction Presidents 1865-1881*. 30 essays by scholars. West Sussex, UK: Wiley Blackwell.

Frederick Wells Williams. 1912. *Anson Burlingame and the First Chinese Mission to Foreign Powers*. New York: Charles Scribner's Sons.

Hyman, Harold M. 1967. *The Radical Republicans and Reconstruction, 1861-1870*. Indianapolis: Bobbs-Merrill Press.

James M. Campbell & Rebecca J. Fraser. 2008. *Reconstruction: People and Perspectives*. Santa Barbara: ABC-CLIO.

John Schrecker. 2010. "For the Equality of Men - For the Equality of Nations": Anson Burlingame and China's First Embassy to the United States, 1868. *Journal of American-East Asian Relations* 17 (2010) 9-34

Kraus, George. 1969. "Chinese Laborers and the Construction of the Central Pacific." *Utah Historical Quarterly* 37(1): 41-57.

LI, Peter S. 1977. "Occupational mobility and kinship assistance: a study of Chinese immigrants in Chicago." *Sociological Quarterly* 18(4) (Autumn): 478-89.

Martin R. Ring. 1972. *Anson Burlingame, S. Wells Williams and China, 1861-1870: A Great Era in Chinese-American Relations*. Ph.D. diss., Tulane University Press.

McCunn, Ruthanne Lum. 1979. *An Illustrated History of the Chinese in America*, San Francisco : Design Enterprises of San Francisco.

Micah S. Muscolino. 2009. *Fishing Wars and Environmental Change in Late Imperial and Modern China*. Cambridge, Mass. Harvard University Press.

Milton, George Fort. 2004. *The Age of Hate: Andrew Johnson and the Radicals*. Dunning School: Kessinger Pub Co.,

Morton Keller. 1977. *Affairs of State: Public Life in Late Nineteenth Century America*. Cambridge, MA: Harvard University Press.

Palmer, Beverly Wilson. 1990. *The Selected Letters of Charles Sumner: 1859-74*. Northeastern University Press.

Perman, Michael and Amy Murrell Taylor. 2010. *Major Problems in the Civil War and Reconstruction: Documents and Essays*. New York: The Granger Collection. Wadsworth: Cengage Learning.

- Reid, Whitelaw. 1866. *After the war: a southern tour. May 1, 1865 to May 1, 1866*. London: Sampson Low, Son, & Marston. : 71, 72, 219, 294, 357.
- Simpson, Brooks D. 2016. "Mission Impossible: Reconstruction Policy Reconsidered." *Journal of the Civil War Era* 6.1.: 85-102.
- Smith, Stacey L. 2016. "Beyond North and South: Putting the West in the Civil War and Reconstruction." *Journal of the Civil War Era*. Vol. 6, No. 4, *The Civil War West: A Special Issue*. University of North Carolina Press. : 566–591.
- Stalcup, Brenda. 1995. *Reconstruction: Opposing Viewpoints*. Greenhaven Press.
- Summers, Mark Wahlgren. 2014. *The Ordeal of the Reunion: A New History of Reconstruction*. Chapel Hill: UNC Press Books.
- Summers, Mark Wahlgren. 2009. *A Dangerous Stir: Fear, Paranoia, and the Making of Reconstruction* excerpt and text search. Chapel Hill: University of North Carolina Press.
- Takaki, Ronald. 1998. *Strangers From A Different Shore: A History of Asian Americans*. New York: Back Bay Books.
- Telly H. Koo. 1922. "The Life of Anson Burlingame." Ph.D. diss., Harvard University. : 20-44.
- Thomas W. Chinn. 1969. *A History of the Chinese in California: A Syllabus*. San Francisco: Chinese Historical Society of America.
- Walsh, Warren B. 2019. "The Beginnings of the Burlingame Mission". *The Far Eastern Quarterly*, Vol. 4.31945.: 274-77. https://www.jstor.org/stable/2049517?seq=1#metadata_info_tab_contents (accessed February 5, 2019)
- Ward, Geoffrey. 1997. *The West: An Illustrated History*. Little, Brown & Co.,
- Weisberger, Bernard A. 1959. *The dark and bloody ground of Reconstruction historiography*. Indianapolis. Bobbs-Merrill.
- William Archibald Dunning. 1907. *Reconstruction: Political & Economic, 1865–1877*. New York: Harper and Brothers Publishers.
- Woodward, C. Vann. 1991. *Reunion and Reaction: the compromise of 1877 and the end of reconstruction*. Oxford University Press. New York: Oxford University Press.
- Wu, Y., Sun, I. Y., & Smith, B. W. 2011. Race, Immigration, and Policing: Chinese Immigrants' Satisfaction with Police. *JQ: Justice Quarterly*, 28(5).

Figure 1: A trio that must go (Graetz F. 1883.)

¹Ж.Қ. Керімова , ²Е.А. Ахапов , ³К. Шимидзу

¹докторантура студенті, әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті

²Ph.D., доцент м.а., әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті

³Ph.D., қауымдастырылған профессор, Тоттори Университеті, Жапония, Тоттори қ.
e-mail:zhansayakerimova@gmail.com

ҚИЫР ШЫҒЫСТАҒЫ ЭКО-ҚАЛА ДАМУЫ: ҚЫТАЙ МЕН ЖАПОНИЯНЫҢ ҚАЛАЛАРЫН САЛЫСТЫРМАЛЫ ТАЛДАУ

Эко-қала тұжырымдамасының дамып жатқанына бірнеше онжылдық уақыт болса да, әлемнің дамыған және дамушы елдеріне дейін кеңінен жайылып, жергілікті және халықаралық деңгейдегі экологиялық сын-тегеуріндер мен проблемаларды шешуге бағытталған. Ол сын-тегеуріндер мен проблемалар Азия елдерінде қарқынды жүріп жатқан индустрияландыру мен шапшаң қалалану үрдістерінен туындаған. Бұл ғылыми мақалада Шығыс Азияның екі үлкен алпауыттары – Жапония мен Қытайда – ұқсас қарқынды индустрияландыру мен шапшаң қалалану үрдістерінен пайда болған салдарын шешуде эко-қала құбылысы қаншалықты өркендегені жазылған. Сонымен қатар бір аймақтың елдері болғанымен, эко-қала тұжырымдамасын орындауда мүлдем өзгеше тәсілдерді қолданғанын көруге болады. Ол, ең алдымен, елдің саяси режимімен, содан кейін экономикалық даму сатысының өзгешелігімен түсіндіріледі. Қытайда эко-қала құрылысының дамуы кең қанат жайғанымен, алдына қойған мақсаттары мен кімнің мүддесіне қызмет ететіні жағынан Жапониямен салыстырғанда мүлдем өзгеше. Сол себепті ҚХР-дағы эко-қалалардың өзара айырмашылығын да айқындайтын топтастырылу келтірілген. Бұл мақалада екі мемлекеттің бетке ұстар әрі ең үздік деп саналатын үлгілерін – Жапонияның Китакюсю эко-модель қаласы мен Қытайдың Тяньцзинь эко-қаласын – салыстырмалы талдау арқылы ерекшеліктері анықталды.

Түйін сөздер: эко-қала, Жапония, Қытай, Китакюсю, Тяньцзинь, КРІ.

¹Zh.K. Kerimova, ²E.A. Akhapov, ³K. Shimizu

¹Ph.D student, al-Farabi Kazakh national university, Kazakhstan, Almaty

²Ph.D., associate professor, al-Farabi Kazakh national university, Kazakhstan, Almaty

³Ph.D., associate professor, Tottori University, Japan, Tottori, e-mail:zhansayakerimova@gmail.com

Eco-city development in Far East: a comparative study of two cities in China and Japan

The eco-city concept appeared only a few decades ago, but it has already managed to spread not only to developed, but also to developing countries of the world. Now this concept is being resorted to both locally and internationally to solve environmental problems and challenges. These problems and challenges have arisen due to intensive industrialization and rapid urbanization, which still continue in Asia. This scientific article provides an overview of the results of solving problems in East Asian states, such as Japan and China, and how successful these results are. Although these countries are located in the same region, their approach to implementing the eco-city concept is different. This is due to the difference, firstly, in the political regime, and, secondly, in the stage of economic development. In China, the development of an eco-city has spread very widely, but this development looks very different compared to Japan according to different criteria, for example, what goals have been set and whose interests this city will serve. For this reason, a classification is provided that defines the difference between all eco-cities in China. Due to the fact that it is impossible to compare and list all the differences between the eco-cities of the two countries, we took the best practices of these countries. We will try to determine the differences through a comparative analysis of these cities - Kitakyushu in Japan and Tianjin in China.

Key words: eco-city, Japan, China, Kitakyushu, Tianjin, KPI.

¹Ж.Қ. Керімова ²Е.А. Ахапов ³К. Шимидзу

¹докторант, Казахский национальный университет имени аль-Фараби, Казахстан, г. Алматы

²Ph.D., и.о. доцента, Казахский национальный университет имени аль-Фараби, Казахстан, г. Алматы

³Ph.D, ассоциированный профессор, Университет Тоттори, Япония, г. Тоттори, e-mail: zhansayakerimova@gmail.com

Развитие эко-города на Дальнем Востоке: сравнительный анализ двух городов Китая и Японии

Всего лишь несколько десятилетий назад появилась концепция эко-города, но она уже успела распространиться не только на развитые, но и на развивающиеся страны мира. Теперь к этой

концепции прибегают и на локальном, и на международном уровне для разрешения экологических проблем и вызовов. Эти проблемы и вызовы появились вследствие интенсивной индустриализации и ускоренной урбанизации, которые продолжаются в странах Азии. В данной научной статье предоставлен обзор результатов по решению проблем в таких державах Восточной Азии, как Япония и Китай, а также насколько эти результаты успешны. Хотя эти страны расположены в одном и том же регионе, но их подходы по осуществлению концепции эко-города отличаются. Это объясняется разницей, во-первых, в политическом режиме, и, во-вторых, в экономического развитии. В КНР развитие эко-города очень широко распространилось, но это развитие совсем по-другому выглядит по сравнению с Японией по разным критериям, например, какие цели были поставлены, и чьим интересам будет служить данный город. По этой причине предоставляется классификация, определяющая разницу между всеми эко-городами Китая. В силу того, что невозможно сравнить и перечислить все отличия эко-городов двух стран, авторы взяли самые лучшие практики этих стран. В частности, авторы определяют отличия через сравнительный анализ городов Китаюсю в Японии и Тяньцзинь в Китае.

Ключевые слова: эко-город, Япония, Китай, Китаюсю, Тяньцзинь, КРП.

Кіріспе

Батыс елдерінде 1980 жылдары пайда болған бұл құбылыс бүкіл дүние жүзіне тарады. 2009 жылдың күзінде Саймон Джосстың зерттеуіне сәйкес, әлем бойынша 79 эко-қаланың бастамасы анықталған. Оның көбі Скандинавия елдері, Құрама Корольдық және Германия бастаған Еуропада (34), одан кейін Азия мен Австралияда (27), Солтүстік Америкада (9), Африкада (4), Латын Америкада (3), Таяу Шығыста (2) орналасқан (S.Joss, 2010:242). Араға 2 жыл салып, эко-қалалардың саны қаншалықты өзгергенін анықтау үшін тағы зерттеу жүргізген ғалым 170-тен аса түрлі даму сатысындағы эко-қалалардың бастамасын анықтайды (S.Joss et al., 2012:109).

Эко-қалалардың эволюциялық дамуы тұрақты қоғамның дамуындағы көп сын-тегеуріндердің біріне айналды және ол Азия елдерінде ерекше маңыздылыққа ие болды (Mei-Chih Hu et al., 2015:77). Қиыр Шығыс елдері, әсіресе Қытай соңғы он жылда дүние жүзінің назарын өзіне қаратып келеді. Оның себебі: біріншіден, таңғаларлық экономикалық жетістіктер – Қытай Америкадан кейінгі екінші экономикаға айналды; екіншіден, шапшаң қалалану мен индустрияландыру үрдістері және олардан туындайтын келеңсіз экологиялық проблемалар (Xiaolong Zou et al,2014:18). 1978 жылы Қытайда қалалану қарқыны 17,9%-ды құраса, 2011 жылы алғаш рет қала халқының саны ауыл халқының санынан асып түсті де, 2050 жылы 80%-ды құрайды деген болжам бар (www.un.org. Official site). Шапшаң қалалану үрдісі барысында түрлі әрі маңызды сын-тегеуріндер мен проблемалар туындады. Олар: тұрғын үйлердің жетіспеушілігі, көлік кептелістері, қоршаған ортаның ластануы, жер мен астықтың қауіпсіз-

дігі, халық денсаулығының дағдарысы және т.б. (Xiaolong Zou et al,2014:18). Индустрияландыру үрдісінің әсері де осал емес. Лю (ағыл. Liu) бастаған ғалымдардың зерттеуіне сүйенсек, 2010-2012 жылдар аралығында қазба отынның (ағыл. fossil fuel) жануынан және цемент өндірісінен шығатын әлемдік CO₂ шығарылымының шамамен 3/4 бөлігі Қытайға тиесілі екен. Соған қоса Қытай ең үлкен өндіруші әрі тұтынушы орнын сақтап отыр. Мысалы, әлемдегі болат өндірісінің 45%-ы және ғаламдық цемент өндірісінің 60%-ын Қытай өндіреді. Ал шапшаң экономикалық дамуға қажетті энергия көзіне деген сұраныс мәселесін шешуде көмір басымдыққа ие, себебі көмір – кең тараған әрі арзан ресурс болып саналады. Дамушы мемлекет ретінде саны жағынан ең көп халықты асырау үшін және экономикалық өсуді қамтамасыз ету үшін көмірге тоқталуға мәжбүр. Соның салдарынан түтін, жеңіл тұман (ағыл. haze), қышқылданған жаңбыр, уытты ауа ластануы секілді қоршаған ортаның проблемалары пайда болды.

Дәл осындай жағдай Жапония секілді дамыған елдің де басынан өткен. Мысалы, Қытайда қалалану қарқыны 2015 жылы 55,5% болса, Жапонияда ол көрсеткішке 1955 жылы жеткен. Сол себепті біршама ғалымдар екі елді салыстыра отырып, Жапонияның сын-тегеуріндерді шешудегі саяси шараларын, экономикалық ынталандыру шараларын зерттеп, құнды тәжірибесіне көп көңіл бөледі.

Бұл зерттеу жұмысының мақсаты – Жапония мен Қытайды салыстыра отырып, екі елдегі эко-қала бастамасының сипатын ашу болып табылады. Ол үшін келесі міндеттер қойылады:

- 1) Жапония мен Қытайдағы эко-қала жобаларына шолу жасау;
- 2) Жапония мен Қытайдағы эко-қалалардың топтастырылуын зерттеу;

3) Жапония мен Қытайдағы эко-қалалардың ұқсастықтары мен ерекшеліктерін анықтау;

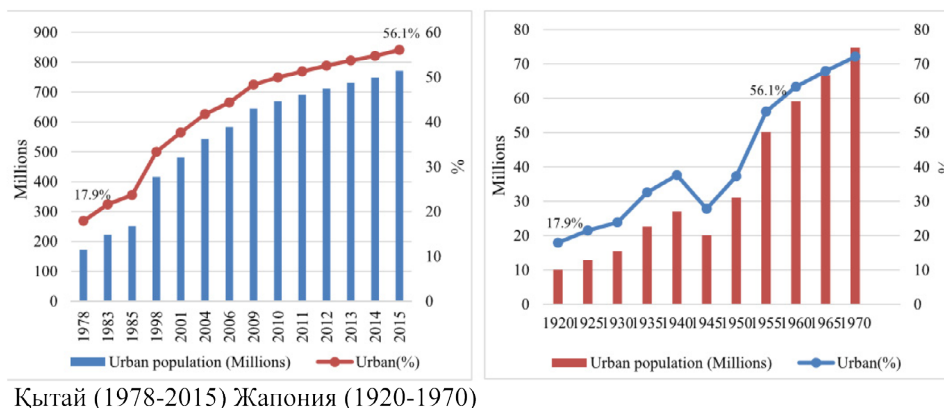
Зерттеу методологиясына статистикалық мағлұматтарды кешенді талдау, ғылыми зерттеу мақалаларға шолу, салыстырмалы талдау әдістері кіреді.

Бұл ғылыми жұмыстың маңыздылығы келесіде: Қазақстан да зерттеліп отырған Қытай мен Жапония секілді Азия еліне жатады. Сол себепті

азиялық мәнмәтіндегі эко-қалалардың дамуына байланысты тәжірибесі келешекте Қазақстандағы қалалар экологиялық таза қала бағытына бет бұрғанда құнды болады деп күтіледі.

Негізгі бөлім

Жоғарыда айтып өткен шапшаң қалалану үрдісін төмендегі графиктен (1-сурет) көруге болады:

Қытай (1978-2015) Жапония (1920-1970)

1-сурет. Қытай мен Жапониядағы қалалану үрдісі

Қытай (1978-2015) Жапония (1920-1970)

Дереккөз: Xiaolong Ouyang, Boqiang Lin (2016). Carbon dioxide (CO₂) emissions during urbanization: a comparative study between China and Japan

Эмпирикалық дәлелдерге сүйенсек, қалалану – елдің экономикалық даму үрдісіндегі өтпелі саты. Себебі ол – елдің ауыл шаруашылық негізінен қалалық-индустриалдық негізге өтуіне итермелейтін басты күш. Қалалану үрдісі экономикалық дамумен тығыз байланысты және индустрияландыру қалалану үрдісін ынталандыратын бастапқы күш болып табылады. Осылайша қалалану мен индустрияландыру үрдістері өзара байланысты (Xiaolong Ouyang et al., 2016:356-357). Жоғарыда аталған қалалану және индустрияландыру үрдістерінен туындаған түрлі сынтегеуріндер мен проблемаларды шешу үшін екі ел ұқсас кадамға барды. Мысалы, Қытайда «Бақ қала» (ағыл. «Garden city»), «Эко-қала», «Төмен көміртекті қалалар» (ағыл. «Low carbon cities») секілді тұжырымдамалар ұсынылып, Тұрғын үй құрылысы, Қала-ауыл дамуы Министрлігінің (ағыл. Ministry of Housing, Urban-rural Development, MHURD) «The Eco-Garden City Framework», Қоршаған ортаны қорғау Министрлігінің (ағыл. Ministry of Environment Protection, MEP) «Eco-County, Eco-City, Eco-Province Framework»

жобалары және Ұлттық Даму және Реформа комиссиясының (ағыл. National Development and Reform Committee, NDRC) «Low Carbon City Framework» секілді жобаларын насихаттау үшін ұлттық деңгейдегі бағдарламалар жарияланды (Xiaolong Zou et al., 2014, 2014:18-19).

Жапонияға келсек, бұл ел де Қытай секілді халқы тығыз орналасқан және XIX ғ. соңында Азия елдерінің ішінде ең алғаш болып индустрияланған ел болып табылады. Оның қалалану қарқыны 1950 ж. 37,5% -дан 2010 ж. 90,7%-ға дейін артты. Жапония да Қытай секілді жоғары экономикалық өсу кезеңінде 1950-1960 жж. ауқымды экологиялық қауіп-қатерді басынан кешіріп, қиындықтарды жеңіп шықты. Ал қазіргі таңда Күншығыс елі ластануды бақылау технологиялары бойынша көшбасшы, инновациялық экологиялық саяси шаралардың негізін қалаушы, экологиялық озат әрі ғаламдық ластанумен күресетін көшбасшы болып саналады (Yan Li et al., 2015:58-59).

Жапонияда эко-қала идеясы 1989 жылы ұлттық экономикалық агенттік ұсынған «экополис-

тен» басталады. Ол тұжырымдама қоршаған ортаға мейірімді болу және аймақ пен Жерге түсетін ауыртпалықты азайтатын өмір сүру салтын меңзейді. Әлемде тұрақты дамудың кең таралуына байланысты Жапония экологиялық заңдарды, реттеулер мен қоршаған ортаның бас жоспарын қатаңдата түсті. Айналымды эко-

номиканы (ағыл. *circular economy*) құрауды мақсат еткен 26 «эко-қалашық» жобасын енгізді (Zhongjie Lin, 2018:91). Ал қазір жүзеге асырылып жатқан «Эко-модель қалалар» бағдарламасына (*толығырақ төменде айтылған*) таңдалып алынған қалалардың тізімін төмендегі картадан көруге болады (*2-сурет*).

2-сурет. Жапонияның эко-модель қалалары мен болашақ қалалары және Қытайдың төмен көмертекті қалалары мен эко-қалалары

Дереккөз: Авторы – Amirhossein Vafa. Zhongjie Lin (2018) *Ecological urbanization in East Asia: A comparative assessment of two eco-cities in Japan and China*

ҚХР-да іске қосылған бағдарламалардың мақсаты – 2050 жылға дейін қытай жерінің жартысын Ұлттық Демонстрациялық Экологиялық Қауымдастыққа (ағыл. *National Demonstrational Ecological Communities, NDEC*) айналдыру. Сол себепті Қытайдағы эко-қалаларды дамыту үрдісі қарқынды түрде кең ауқымда жүріп жатыр. Мысалы, 2016 жылға дейін Қоршаған ортаны қорғау Министрлігі 528 NDEC-ты, одан бөлек 92 Ұлттық Экологиялық Модель Қаланы және 110 Ұлттық Эко-қаланы аккредитациядан өткізді. Ал Ұлттық Даму және Реформа комиссиясы 29 Ұлттық Төмен көміртекті эко-қаланы аккредитациядан өткізді. Жоғарыда аталған ұлттық деңгейдегі NDEC-тер, модель қалалар, эко-қалалардың барлығын қоссақ, Қытайда 759 қала бары анықталды (*2-сурет*). Lee Liu ол қалаларды 4 түрлі санатқа бөліп, топтастырды (Lee Liu, 2017:907). Әрине, олардың барлығына тоқтап, сипаттама беру мүмкін емес. Сол себепті бұл ғылыми мақалада екі елдің көрнекті үлгілері болып табылатын екі қаланы алып, салыстырамыз. Олар – Китакюсю мен Тяньцзинь (картада көрсетілген) эко-қалалары.

Төменде төрт топқа бөлінген эко-қалалардың сипаты берілген.

А-қатардағы эко-қалалар

А-қатардағы эко-қалалар үкіметтік эко-қалалар (ағыл. *official eco-cities*) болып саналады және тек үкіметтің шешімдеріне ғана негізделіп дамиды. ҚХР-дың орталықтанған авторитарлы саяси жүйесінің себебінен барлық қытайлық эко-қалалар белгілі дәрежеде осы топқа жатқызылар еді. Бұл топтағы қалалар жоғарыдан төмен (ағыл. *top-down*) дамиды және әкімшілік шараларға ден қояды. Көп жағдайда олар айналасындағы қалашықтар үшін саяси әрі экономикалық орталық болып табылады. Оның қоршаған ортасы үкімет үшін маңызды және оларда эко-қала жоспарын орындауға қажетті табиғи ресурстардың жеткілікті деңгейі бар. Алайда бұл топта басшылары өсімді (ағыл. *growth*) басты мақсат ретінде қабылдамайтын бірнеше қала бар. Олар: Ұлттық Чжухай эко-қаласы мен Гуандун қаласының әкімдері Инжу Чжуцзян өзенінің атырауындағы өзге қалалардың әкімдерінен ерекшеленіп, қоршаған ортаны қорғауға күшін жұмсады. Соған қоса алғашында аккре-

диттелген модельдер де кішігірім жергілікті эко-қалалар болып, өсімге негізделмеген болатын.

В-қатардағы эко-қалалар

В-қатардағы эко-қалалар үкімет пен халықаралық эко-қала құрылысшысы (ағыл. *planner*) немесе жобасын әзірлеушінің (ағыл. *designer*) бірлесуінің нәтижесінде туындаған, жоба әзірлеуші эко-қалалары (ағыл. *developer eco-cities*) да жоғарыдан төмен моделіне негізделген және мемлекет не корпорацияның мүддесін көздейді. Шенеуніктердің қалауымен қатар, халықаралық компанияның да қалауын көрсетеді. Яғни табыс, бедел, А-қатардағы эко-қалалардың мақсатына кірмейтін жасыл дамудың көрсетілімі (ағыл. *green development demonstration*). Себебі ол халықаралық компаниялар үшін бағалы болып саналады. Олар эко-қаланы өздерінің технологиясы үшін сынақ алаңы және болашақ клиенттері үшін модель ретінде қолданады. Алайда орындалып жатқан жобаны шенеуніктер өсімге бағытталған (ағыл. *growth-centered*) етіп өзгертуге себеп тауып жатады. Көп жағдайда экономикалық өсім экологиялық құндылықтың құнының есебінен орын алып жатады. Бұл топтағы қалалар саны жүзден асады, олардың ішіндегі ең танымалдары – Дунтань, Сучжоу Индустриялық Саябағы (ағыл. *Suzhou Industrial Park, SIP*), Тяньцзинь эко-қаласы, Цаофэйдянь халықаралық эко-қаласы (ағыл. *Caofeidian International Eco-city*). Бұл топтағы эко-қалалар саны бұдан да артуы мүмкін, себебі жергілікті үкіметтің көбі өз қалаларының халықаралық деңгейге көтерілуін көздейді және халықаралық қала құрылысшылары мен жобаны әзірлеушілер Қытайды өз технологияларына арналған нарық ретінде қарастырады.

С-қатардағы эко-қалалар

С-қатардағы эко-қалалар донор эко-қалалар (ағыл. *donoreco-cities*) болып саналады. Олар жергілікті үкімет пен халықаралық ұйымдардың бірлесуінен туындайды. Бұл ұйымдар В-қатардағы эко-қалаларға қатысты халықаралық қала құрылысшылары мен жобаны әзірлеушілерден айқын ерекшеленеді. БҰҰ-ның Habitat Sustainable City China Program бағдарламасы Қытайда әлеуметтік теңдікке ерекше назар аударып, тұрақты дамуды насихаттайды. 2007 жылы Шэньян мен Ухань қалаларындағы тәжірибесін аяқтады. Одан бері Гуйян, Хайлинь және Паньчжихуа қалаларында нидерланды үкіметінің берген 660,000 US \$ көмегі негізінде жұмыс істеуде.

Әлемдік Банктің Эко² Қалалар (экологиялық қалалар экономикалық қалалар ретінде – ағыл. *Eco² Cities, Ecological Cities as Economic Cities*)

бағдарламасы дамушы елдердегі экономикалық тұрақтылыққа ерекше көңіл бөледі. Ол Эко² Қалаларды өз тұрғындарына кең ауқымды, тұрақты және ресурстарды сақтайтын жолмен экономикалық мүмкіндіктер тудыратын, сонымен қатар болашақ ұрпақ үшін жергілікті экология мен қоршаған орта секілді ғаламдық ортақ игілікті қорғайтын әрі аялайтын мекен ретінде анықтайды. Қытайда Әлемдік Банк ерекше бір эко-қалаға – Тяньцзинь эко-қала жобасына қолдау көрсетуде.

Бұл топтағы қалалар саны жиырмаға жетпегенімен, Қытай жол ашса, көбеюі мүмкін. Алайда Қытай халықаралық ұйымдардың ішкі саясатына араласуына қарсылық білдіргенімен, ғаламдық бейнесін жақсартатын халықаралық деңгейде ресми мойындауын да қалайды. Донордың қаржылық және технологиялық қолдау көрсетуі қоғамның қатысуы мен ақпараттың ашықтығын ұлғайту секілді саяси іске тартуды алып келеді. Донорлар кеткен жағдайда әлеуметтік жақсартулар да көпке бармайтыны мәлім.

Д-қатардағы эко-қалалар

Д-қатардағы эко-қалалар тұрғындар эко-қалалары (ағыл. *citizen eco-cities*) болып саналады. Бұл топтың ең маңызды қасиеті – даму үрдісінің төменнен жоғары (ағыл. *bottom-up*) жүргізілуі. Бұл үрдістің нәтижесінде жеке қалалардың экологиялық ластануы мен көміртектің шығарылымының (ағыл. *carbon emission*) ауқымын азайтатын шараларды қамтитын ерекше күн тәртібі жасалады да, әділ қоғам құрылады. Бұл қалалардың алуан түрлі экологиялық, экономикалық және әлеуметтік нысаналары болады. өсім басты мақсаттардың бірі болғанымен, оған экологиялық не әлеуметтік әділеттің құнымен жетуге тырыспайды. Дегенмен бұл қалалар ауқымы жағынан кішкентай және ықпалын кемітетін және үрдісті тежейтін қаржылық ауыртпалыққа тап болады. Сонымен қатар көп жағдайда эко-қала дамуының пайдасы мен құнының теңдей таралуына және әділетті жақсартуға ұмтылады. Lee Liu ғалымның айтуынша, Қытайда бұл топтағы қалалар жоқ. Оған дәлел ретінде Джосстың ғаламдық шолуынан көруге болады. Ол зерттеуде негізгі орындалу сипатының үшіншісі – азаматтық қоғамның тартылуы (ағыл. *civic involvement*) Қытайдың ешбір қаласында көрсетілмеген (Lee Liu, 2017:908-909). Алайда бұл сипатты Жапонияның эко-модель қалаларынан көптеп көруге болады.

Әрине, Жапонияда эко-қалалардың дамуында тек тұрғындар қатысады деп айта алмаймыз. Джосстың көрсеткеніндей, негізгі орындалу

сипатына жататын а) технологиялық инновация, б) кіріктірілген тұрақтылық жоспары, с) азаматтық қоғамның тартылуы секілді тұстарының екеуі не бәрі қатар жүруі мүмкін, тек мұнда қай сипаты басымдыққа ие, сол жағы көрсетіледі (S.Joss, 2010:245-246). Жапония үкіметінің қала тұрақтылығына бағытталған ауқымды міндеттемесінің арқасында эко-қалалардың құрылуы үшін өршіл әрі жүйелі бағдарламалар іске қосылды. Ұлттық және жергілікті үкіметтер бастау алып, энергияны сақтау (ағыл. *energy conservation*), ресурсты қайта өңдеу (ағыл. *resource recycling*), кіріктірілген қалдықтарды басқару жүйесіне (ағыл. *integrated waste management*) назар қойған тұрақты дамудың үлкен мақсаттарына жету үшін өнеркәсіптік кластерлер мен жергілікті қауымдастықты біріктірді. «Эко-қалашықтар» (ағыл. *eco-towns*) атты қабылданған ұлттық бағдарламаны заңдастыру арқылы 1997 жылы эко-қала тұжырымдамасы жүзеге асырылды. Экономика, Тасымал және Инфрақұрылым Министрлігі (ағыл. *the Ministry of Economy, Transportation and Infrastructure, METI*) мен Қоршаған орта Министрлігі (ағыл. *the Ministry of Environment, MoE*) бұл бағдарламаны жасап, жүзеге асыруға жауапты болды. Эко-қалашық бастамасы жергілікті деңгейде тұрғындар мен компаниялардың шешім шығаруына назар аударды. Бұл арқылы құлдырап бара жатқан индустриялық секторға қатысты нөлдік шығарылым тұжырымдамасына (ағыл. *Zero-emission concept*) тән басқару және технологиялық жақсартуларды тұрғындар мен компаниялардың енгізуіне көмектесуін көздеді. Китаюсю қаласы 1997 жылы эко-қалашық ретінде танылған алғашқы қалалардың бірі болып саналады және одан бері жиырма алты қала қосылды.

2008 жылдың ақпан айында Жапон үкіметі жаһандық жылыну мен соған байланысты өзге де проблемаларды зерттеу үшін және елді жоғары деңгейлі тұрақтылыққа жетелеу үшін Төмен көміртекті Қоғамға қатысты кабинет деңгейіндегі комиссия құрды. Комиссия «Эко-модель қалалар» (ағыл. *Eco-model cities*) бағдарламасын қабылдады. Оның мақсаты жергілікті үкімет пен қауымдастықты біріктіріп, қазіргі технологияларды әлеуметтік және экономикалық жүйелерге енгізуге және парниктік газдарды барынша азайтуға бағытталған іске қатыстыру болып табылады. Өтініш берген сексен екі қаланың ішінен алты қала Хоккайдода өткен G8 Саммитінде анықталды, олар: Китаюсю, Йокохама, Тояма, Обихиро, Щимокава жә-

не Минамата. 2013 жылға қарай эко-модель қалалардың саны жиырма үшке жетті. Ал 2010 жылы «Болашақ қаласы» (ағыл. *Future city*) атты еншілес бағдарлама (ағыл. *sister program*) қосылды. Ол қалаларға «қартаю және экологиялық мәселелермен айналыса отырып, жаңа құндылықтар құруға» көмектесетін болады. Осылайша бірнеше эко-модель қаланы қамтыған он бір жоба анықталды (*2-city*).

Алдыңғы эко-қалашықтар және қазіргі эко-модель қалалар мен болашақ қалалары бастамалары табиғи ресурстардың жетіспеушілігі және халық санының азаюы секілді жапон қоғамын алаңдататын мәселелерді шешуге бағытталған. Сонымен қатар эко-қала тұжырымдамасы экологиялық тұрғыдан құлдыраған қалаларды қайта жандандыру үшін және ұлттық үкіметтің қорын қажет ететін аймақтарға тиімді жолмен қолдану үшін ғаламдық бағдарламаның бір бөлшегін құрайды. Әрі 2011 жылы Фукусима АЭС-да орын алған апаттан кейін халықтың атом энергиясына деген сенімсіздігі мәнмәтінінде климаттың өзгеруі салдарымен күреседі.

Енді Жапония мен ҚХР нақты эко-қала үлгілеріне тоқталып, салыстырып қарайық. Жапонияның көрнекті үлгісі ретінде Китаюсю танылса, Қытайдың көрнекті үлгісі ретінде Тяньцзинь эко-қаласы көрсетіледі. Сол себепті осы ғылыми зерттеудің нысаны ретінде Жапонияның Китаюсю қаласы, Қытайдың Тяньцзинь қаласы таңдалды.

Китаюсю қаласы Кюсю аралында Фукуока префектурасында орналасқан, халық саны бір миллионға жетер-жетпес. Ол ХХ ғасырдың басында Жапонияның индустриалды орталықтарының бірі ретінде пайда болып, II Дүниежүзілік соғысынан кейінгі кезеңде де дами берді. Өндіріс күшінің артуымен қатар қаланың қоршаған ортасына да залалы тиіп, елдің ең ластанған аймағына айналды. Бұл – 1960 жылы Әйелдер қауымдастығы бастаған Китаюсю тұрғындарының ластануға қарсы жаппай көтерілісіне алып келді. Ол жергілікті билікті Ластануды Бақылау Жарлығын (ағыл. *Pollution Control Ordinance*) іске қосуға және жеке меншік секторларды ластанудың алдын алатын келісімшарттарға қол қоюға күштеді. Осылайша жай халық, үкіметтік емес ұйымдар тұрақтылыққа жетелейтін қаланың маңызды рөлін атқаруды жалғастыра берді. 1996 жылы Жергілікті Agenda 21-дің жасалуы Китаюсюды үлгілі эко-қала ретінде қайта салу үшін жаппай қатысуға жігерлендірді. Орталық үкіметтен алған барлық бағдарламалар мен ынталандырымаларға

(ағыл. *incentives*) қарамастан, Китаюсюдің қала тұрақтылығына деген бастапқы талпынысынан бастап bottom-up моделінде дамуын жалғастыра берді. Яғни қалың қауымның алуан топтарын, соның ішінде қауымдастықтарды, индустриялық топтарды және жергілікті билікті біріктіріп, даму ісіне жұмылдырды.

Китаюсюдің экологиялық зардапты жеңіп, қоршаған ортаны қайта қалпына келтірудегі жетістігі Жапонияда қалалық жандану мен тұрақты дамудағы көрнекті үлгіге айналдырды, одан кейін халықаралық деңгейде танымалдығы артты. Беделінің арқасында Китаюсю 2000 жылы Таза Қоршаған орта үшін Китаюсю Бастамасын (ағыл. *Kitakyushu Initiative for a Clean Environment, KI*) жариялады. Бұл – Азия-Тынық мұхит аймағындағы қалалар арасында ынтымақтастық орнатып, Китаюсюдің тәжірибесін кеңінен тарату мақсатында БҰҰ қолдау көрсеткен бағдарлама. Бұл бағдарламаға екі бесжылдық мерзім ішінде (2000–2005 және 2005–2010) жалпы Тынық мұхит аймағындағы 18 елден 62 мүше-қала қатысты. Осыдан біршама модельдер сәтті болып, өз елдерінде қайталап орнатуға үндеді (Zhongjie Lin, 2018:93-94).

Ал Сино-Сингапурлық Тяньцзинь эко-қаласы (ағыл. *Sino-Singapore Tianjin Eco-city, SSTEC*) немесе жай ғана Тяньцзинь эко-қаласы – 2007 жылы ҚХР Мемлекеттік кеңесінің бұрынғы Премьері Вэнь Цзябао Сингапурға іс-сапарға барып, Сингапурдың Премьер-министрі Ли Сялунмен серіктестік орнатқан кезде салына басталған ((Mei-Chih Hu et al., 2015:82) қала. Ол Тяньцзинь муниципалитетінде, Қытайдың ең ірі үшінші қаласында, қала орталығынан шамамен 40 шақырымдағы Бохай теңізі жағасының бойында орналасқан. Жалпы аумағы 34,2 шаршы шақырымды қамтиды, 2020 жылы салынып біткен соң 350,000 адамға мекен болады деп күтіледі. Бұл қаланың мақсаты – әлеуметтік тұрғыдан үйлесімді, экологиялық тұрғыдан жайлы, ресурстарды үнемдейтін қала – тұрақты даму моделі болу. Басында тұзды-сілтілі жер және шақат (ағыл. *wasteland*) жерді таңдауы үкіметтің жер ресурстарының азаюы мен экологиялық синтегеуріндер жайында хабардар болып, оларды шешуге бел бұғандығын көрсетеді. Бұл жобаны әзірлеушілер бұған дейінгі Дунтаньнан – жиі тым идеалдандырылған деп қабылданатын қаладан – сабақ алып, орындалатын экологиялық agenda көздеді. 3 шаршы шақырымды құрайтын сынақ аймақ 2014 жылы аяқталып, қолайлы қаржылық ынталандырмалардың көмегімен қалада 1000-ға жуық бизнес құрылды және 10,000-дай

тұрғын қоныстанды. Ал 2017 жылы, салтанатты ашылуынан кейінгі 10 жыл уақыт өткенде қалада 70,000 тұрғын бар екендігін хабарлады. Статистикалардың көрсетуінше, жобаның жүйелі өрлеуі байқалады, алайда дамуы мен халық саны бойынша кестеден қалып бара жатыр.

Екі қала жайында жалпы ақпарат берілді. Енді олардың мақсат қойған көрсеткіштеріне тоқталып кетелік. Экологиялық қалалық қозғалыс пен алдыңғы Бақ қала немесе Жаңа Урбанизм секілді қозғалыстар арасындағы айырмашылық жоба жұмысын бақылап, тексеру үшін қолданылатын құралдардың көмегімен анықталады. АҚШ-тың LEED-ND немесе Жапонияның CASBEE-UD секілді тұрақты дамудың жалпы ұлттық не жалпы әлемдік сертификаттарын ұсынатын бірнеше ауқымды стандарттар жүйесімен қатар, ірі эко-қала жобалары өздерінің жеке KPI (*Key Performance Indicators*, Жұмыстың Басты Көрсеткіштері) жүйесін жасап шығарады. Эко-қаланы жоспарлаудағы бұл айрықша критерий белгілі мерзім ішінде жетуді көздеген экологиялық немесе әлеуметтік стандарттар арқылы оның дамуын бақылайды, тиімділігін анықтайды. Алайда ол көрсеткіштер саясатты қалыптастыру мен жүзеге асыруды таныстыратын және аймақ пен муниципалитеттер бойынша талдау мен салыстыруға мүмкіндік беретін нақты сандық не сапалық ақпаратты беруі тиіс. Сол көрсеткіштерді таңдау және құндылықтарды құрудың өзі top-down және bottom-up категорияларына бөлінеді. Top-down категориясы үкімет эко-қала жобасы үшін мақсаттары мен нәтижесін бағалайтын көрсеткіштерді анықтайтын кейстерде қолданылады. Қауымдастықпен кеңесу мүлдем қарастырылмаған. Ал bottom-up категориясында, керісінше, қауымдастыққа негізделген үрдіс түрлі бірлесу әрекеттерін тудырады. Эко-қалалары үшін тірек белгілерін белгілеуде стейкхолдермен (ағыл. *stakeholders*¹) кеңесу маңызды рөл атқарады. Ол өз кезегінде қаржылық ресурстарды, жоспарлау стратегиялары мен жобаның орындауын тағайындауға септігі тиеді. Китаюсю мен Тяньцзинь эко-қалалары жоспарлаудың түрлі модельдері болып қана қоймай, тұрақтылықты қамтамасыз ететін KPI жүйесін дамытудағы түрлі бағыттың да керемет мысалы болып табылады. Үкімет бақылап отыратын және жаңадан салынған Тяньцзинь эко-қаласы Қытай мен Сингапур үкіметіне қызмет ететін жобалаушылар мен тұрақтылық

¹ Стейкхолдерлер – мүдделі тараптар

мамандары жасаған мақсатты көрсеткіштері бар әдеттегі top-down әдісіне жүгінген. Жапонияның орталық үкіметінің ұлттық саясаты мен бағдарламасы ықпал етсе де, басынан бастап bottom-up моделіне жүгінген және жергілікті қоғамның мүддесіне қызмет етеді.

Китакюсюдің көрсеткіштер жүйесі DPSIR (*Driving force, Pressures, State of the Environment, Impacts, Responce*) жүйесіне негізделген. DPSIR – қоршаған ортаның жағдайы жайлы ақпаратты ұйымдастыру жобасы. Ол келесі бес категорияның индекстерінен тұрады:

Экологиялық өзгерістердің қозғаушы күштері (мыс., индустриялық өндіріс)

Қоршаған ортаға түсетін қысым (мыс., сұйық қалдықтардың жіберілуі – ағыл. *discharge of waste water*)

Қоршаған ортаның жағдайы (мыс., өзендер мен көлдердегі судың сапасы)

Халық, экономика, экожүйеге әсері (мыс., судың ішуге жарамсыз болуы)

Қоғамның жауабы (мыс., су жинайтын орында суды қорғау шаралары)

Еуропалық Қоршаған орта Агенттігі қабылдаған DPSIR жүйесін өз қоғамына жақын етіп өзгертіп, бірнеше элементтер қосты. Нәтижесінде KPI-дің қорытынды жиынтығы 2012 жылы Китакюсюдің Eco-Future City Plan жоспарында жарияланды. 22 тұрақтылық көрсеткіштері жазылған жоспарда нақты уақыт мерзімі мен қойылған мақсатқа жету шаралары көрсетілген (*1-кесте*). Мысалы, CO₂ көлемін 2005 ж. салыстырғанда 25%-ға қысқарту, ал ұзақ мерзімді жоспарда 50%-ға қысқартуды көздейді. Сонымен қатар бұл жоспар Китакюсюдің өз шығарылымының 150% сай келетін бүкіл Азия аймағындағы CO₂ көлемін азайтуға шақырады: себебі Таза Қоршаған Орта үшін Китакюсю Бастамасында сөз бергендей, тұрақты және төмен көміртекті даму мақсатына жету үшін аймақтағы басқа қалаларға көмектесуді өз миссиясы деп санайды.

1-кесте – Китакюсю эко-модель қаласының KPI

№	KPI саласы мен нақты ақпараты	Шамамен алынған құндылық	Уақыт мерзімі
<i>I.</i>	<i>Қоршаған Орта</i>		
1	Көміртектің шығарылымы	11,8 млн тонна CO ₂ (2005 ж. 15,6 млн тоннадан 25%-ға қысқарды)	2025
2	Жаңғырмалы энергияны қалыптастыру	730,000 KW (2010 ж. 40,000 KW-тан артты)	2025
3	Жасыл көлік жүйесі арқылы көміртектің шығарылымын азайту	2362 тонна CO ₂ (2011 ж. 3315 тоннадан 29%-ға қысқарды)	2025
4	Стратегиялық халықаралық серіктес жобалардың саны	10 (2010 ж. 3-ден артты)	2025
5	Қабылдаған халықаралық экологиялық тағылымгерлердің саны	2021-2025 жж. 3000 (2006-2010 жж. 2077-ден артты)	2025
6	Биоалуантүрлілік	Қорғалатын аймақта ешбір түрдің жойылмауы	2025
7	Эко-турларға қатысатын адамдар саны	1 млн (2010 ж. 100,000-нан артты)	
8	Қайта өңделген литий-йонды батареялар саны	25,000 тонна (2010 ж. 0-ден 25%-ға артты)	2025
9	Қайта өңделген күн панельдері жүйесі	80 MW (2010 ж. 0-ден артты)	2020
10	Тұрмыстық қалдықтардың пайда болуы және оларды қайта өңдеу жылдамдығы	450 г/үй (2009 ж. 506-дан төмендеді), 40%-ы қайта өңделді (2009 ж. 30,4%-дан артты)	2025
<i>II</i>	<i>Қартайып жатқан қоғамның шешімі</i>		
11	Денсаулықты нығайту әрекеттері күшейтілді деп санайтын азаматтар	30% (2010 ж. 26,7%-дан өсті)	2025
12	Аудандық денсаулық сақтау әрекеттері (үйдегі күтім, т.б.) күшейтілді деп санайтын азаматтар	20% (2010 ж. 15,9%-дан өсті)	2025

1-кестенің жалғасы

13	өздерін «жақсы» сезінетін қарт кісілердің пропорциясы	50% (2010 ж. 38%-дан өсті)	2025
14	Қарт кісілердің жұмысқа тұруы	25% (2010 ж. 20%-дан өсті)	2025
15	өзара қолдаудың байланысын сезетін азаматтар	25% (2010 ж. 20%-дан өсті)	2025
16	Іскерлік қоғамдастық қолдау көрсеткен мектептер саны	Барлық бастауыш және орта мектептер (2011 ж. нөлден өсті)	2025
17	Аудандағы адамдардың қолдауын сезетін ата-аналар пропорциясы	70% (2010 ж. 52,2%-дан өсті)	2025
III	<i>Басқалары</i>		
18	Ұлы Шығыс Жапондық Жер сілкінісі апатынан кейінгі қайта құруға қолдау көрсету Kitakyushu smart community нәтижесін қолдануда	Кеңесу жүргізілуде	Дереу
19	Деректер сақталатын орталықтың жалпы аумағы	50,000 км ² (2011 ж. 15,000 км ² -дан артты)	2025
21	Китакюсюдің Asian Low-Carbon Center-нде жасалатын халықаралық бизнес жобалық келісімшарттар саны	Барлығы 100 (2010 ж. тек 1)	2025
22	Сумен қамту және ағын суларға қатысты экспортқа шығарылатын технология мен ноу-хау	Суды тазарту бойынша жобаланған 31 триллион иеннің 6% үлесі	2025

Дереккөз: Zhongjie Lin (2018) *Ecological urbanization in East Asia: A comparative assessment of two eco-cities in Japan and China*

Ал Тяньцзинь КРІ жүйесі 2008 жылы сәуір айында қазіргі Қытайдың ұлттық стандарттары мен Сингапурдың ең үздік үлгілеріне негізделіп жасалған. Оған жиырма екі сандық және төрт сапалық көрсеткіштер кіреді. Сапалық көрсеткіштер арнайы сандық мақсатты көрсетпей, тек «жасыл тұтыну мен төмен көміртекті әрекеттер арқылы қауіпсіз әрі таза экологияны сақтап

қалу» сияқты күтілетін нәтижені сипаттайды. Нақты критерийлері бар сандық көрсеткіштер төрт категорияға бөлінген: табиғи орта, жасанды орта (ағыл. *man-made environment*), өмір сүру салты және экономика. Бұл сандар басынан бастап орындалатын стандарттарды ұсынады, басқалары 2013 жылға орындалуы тиіс болса, қалғандары 2020 жылы аяқталуы тиіс (2-кесте).

2-кесте – Тяньцзинь эко-қаласының КРІ

№	КРІ саласы мен нақты ақпараты	Шамамен алынған құндылық	Уақыт мерзімі
I.	<i>Табиғи Орта</i>		
1	Атмосфералық ауа сапасы (Ұлттық атмосфералық ауа сапасының II стандартына сәйкес келетін күндер)	>310/Ж	Дереу
2	Су объектісінің сапасы	Қытайдың ұлттық стандарттарының IV дәрежесі	2020
3	Су құбырынан ағатын судың сапасы	Ішуге жарамды	Дереу
4	Шу ластануы деңгейлері	Белгіленген стандарттарды қанағаттандыру	Дереу
5	ЖІӨ бірлігіне шаққандағы көміртек шығарылымы	<150 тонна/\$1 млн	Дереу
6	Табиғи сулы-батпақты жерлердің жоғалуы	0	Дереу
II	<i>Жасанды Орта</i>		

7	Жасыл Ғимараттардың пропорциясы	100%	Дереу
8	Жергілікті өсімдіктің индексі	70%	Дереу
9	Жан басына шаққандағы қоғамдық жасыл кеңістік	>12м ² /адам	Дереу
<i>III Өмір сүру салты</i>			
10	Жан басына шаққанда күнделікті суды тұтынуы	<120 л/күн	2013
11	Жан басына шаққандағы күнделікті тұрмыстық қалдықтың пайда болуы	<0.8 кг	2013
12	Жасыл саяхаттардың пропорциясы	90%	2020
13	Жалпы қайта өңдеу көрсеткіші	60%	2013
14	Тегін демалыс және спорт нысандарына қолжетімділік	<500 м	2013
15	Қауіпті және тұрмыстық қалдықтарды өңдеу	100%	Дереу
16	Қолжетімділік	100% кедергісіз қол жеткізу	Дереу
17	Қызметтер желісін қамту	100%	2013
18	Қолжетімді қоғамдық тұрғын үйдің пропорциясы	>20%	2013
<i>III Динамикалық және тиімді экономиканы дамыту</i>			
19	Жаңғырмалы энергияны қолдану	>20%	2020
20	Дәстүрлі емес көздерден суды пайдалану	>50%	2020
21	Эко-қаладағы ҒЗИ ғалымдары мен инженерлерінің пропорциясы	>50/10,000 жұмыс күші	2020
22	Жұмыспен қамту – тұрғын үй тепе-теңдігінің индексі (Эко-қалада жұмысқа орналасқан тұрғындар)	>50%	2013

Дереккөз: Zhongjie Lin (2018) *Ecological urbanization in East Asia: A comparative assessment of two eco-cities in Japan and China*

Бұл көрсеткіштердің ішінде бірнешесі Қытайдағы салынып жатқан үлгілеріне жақсартулар енгізген, мысалы, сулы-батпақты жерлерді сақтау, су құбырындағы суды ішуге жарамды ету, барлық құрылыс Қытайдың Жасыл Ғимараты (ағыл. *China's Green Building*) стандарттарына сай жүргізілуі тиіс деген көрсеткіштер. Алайда, ол индекстердің ішінде онша өршіл емес көрсеткіштер де бар, мысалы 2020 жылға қарай жалпы энергия тұтынуының 20%-ы ғана жаңғырмалы энергияға тиесілі болады. Ал Қытайдың ұлттық жоспарына сүйенсек, 2015 жылы жаңғырмалы энергия үлесі 15% құрау керек. Айырмашылық сонша да үлкен емес. Қалдық мәселесіне тоқталсақ, SSTEС бүкіл қалдықтың 60%-ын қайта өңдеуді мақсат еткен. Ол – Қытайдың бірде-бір қаласы тұрмыстық қалдықты сұрыптау міндетін мойнына алмағанын ескерсек, керемет мақсат болып табылады. Ал Китаюсю тұрмыстық қалдық-

тың пайда болуын азайтуды көздеп қана қоймай, қайта өңдеуді де арттырған. Сонымен қатар, литий-йондық батареялар мен күн панельдерін қайта өңдеуді де көздеген. Бұл – екі қала әр түрлі экономикалық және әлеуметтік даму сатысында тұрғандықтан, жоғарыда көрсетілген экологиялық индикаторлардың бір-бірінен ерекшеленетіндігінің дәлелі.

Тұрақтылықтың әлеуметтік бөлігі Китаюсю мен SSTEС-тің КРІ жүйелерінде ең көп айырмашылық береді. Китаюсюдің барлық көрсеткіштері тек Китаюсю ғана емес, бүкіл Жапония жапа шегіп отырған ұлтының қартаю мәселесіне бағытталған. Кобе мен Амагасаки секілді өзге де эко-модель қалаларды қосқанда, Жапонияның көптеген қалаларының халқы азайып бара жатыр. Себебі жастар жақсы жұмыс табу мүмкіндіктері мен өмір салтын іздеуге елдің экономикалық орталықтарына (Токио мен Осака) қоныс аударуда, ал қарт

кісілер маңызды күтімге зәру болып, қалып қояды.

SSTEC жаңа қала ретінде қалалық ортаның жоғарғы стандарттарын ұсыну арқылы және жұмыстар мен бизнес жүргізуге мүмкіндіктерді кеңейту арқылы халық пен инвестицияны қызықтыруға назар аударады, себебі бүкіл ел бойынша көптеген жаңа қалалық орталықтар салынып жатыр, содан бәсекелестік туындайды. Болашақ үй иелері осы қалада тұру үшін тіркелген жұмыстары болу керек. Үкімет қол жетімді үйге жету үшін қосымша кедергі қойды. Ол – жоғары технологиялық компаниялар жалдаған білікті қызметкерлер ғана бұл қалаға тіркеле алады, ал табысы төмен халық қаладан ығыстырылған.

Қала дамуына тоқталсақ, екі қалада да өзгешеліктер байқалады. Мысалы, қаланың шеткі жағындағы көшелер автомобильдер көліктің басым бөлігін құрайтын кең даңғылдар болып табылады. Велосипедшілер мен жаяу жүргіншілерге тар жаяужол арналған және даңғылды кесіп өту қиындыққа соғады. Керісінше, Китаюсюдің шағын орамдары (ағыл. *small block scale*) мен көшелердің торлық құрылымы (ағыл. *gridiron street structure*) жаяу жүргіншілерге, велосипедшілерге және қоғамдық көліктің қолдануына басымдық береді. Оның эко-қала жобасының барлығы дерлік метро бекеттерінің айналасында ұйымдастырылған және тұрғындар кластері темір жол мен автобус аялдамаларына жаяу жететін қашықтықта орналасқан. Ал SSTEC-те 30 км² қамтитын үлкен ауданға тек бір ғана ЛРТ жоспарланған және 2020 жылы жасыл көліктің үлесі 90% болады деген міндетіне қарамастан, оның құрылысы 2016 жылы ғана басталды. Бейжің-Тяньцзинь астаналық өңірдегі экономикалық орталықтарға қатынайтын байланыстың жетіспеушілігі эко-қала тұрғындарының баяу өсуіне себеп болып отыр (Zhongjie Lin, 2018:94-99). Капротти (ағыл. *Federico Caprotti*) Тяньцзиньде далалық зерттеулер жүргізгенде, Ұлы Британия мен Еуропада 300,000 тұрғынға есептелген, бірақ әлі де бос қалада жүруді елестетудің өзі қиын екенін айтып, таң қалған (Caprotti, 2013:12). Алайда Тяньцзинь

эко-қаласының көрсеткіштеріне нақты бағаны тек толықтай салынып біткен соң ғана бере аламыз.

Қорытынды

Жоғарыда көрсетілген көрсеткіштерді салыстыру арқылы Қиыр Шығыстың екі елінде эко-қаланың дамуына қатысты тәсілдің (ағыл. *approach*) екі түрлі болатынына көзіміз жетті. Сол секілді ерекшеліктердің бәрін қорытындылайық. Біріншіден, Китаюсю эко-қала ұстанымдарына сәйкес қаланың өзін, инфрақұрылымын өзгертсе, Тяньцзинь – толықтай жаңадан салынып жатқан қала. Екіншіден, Китаюсюде қаланың дамуы төменнен жоғары (*bottom-up*) жүргізілсе, Тяньцзиньде қаланың дамуы жоғарыдан төмен (*top-down*) жүргізіледі. Яғни Китаюсюде Әйелдер Қауымдастығы бастаған түрлі қоғамдастықтар, тұрғындар, индустриялық сектор қаланың дамуына тікелей қатысып, жергілікті үкіметпен бірлесе жұмыс істеп, бәрінің мүддесіне қызмет етеді. Ал Тяньцзиньде қаланың дамуына тұрғындар қатыспайды, тек ҚХР мен Сингапур үкіметтерінің мүддесіне қызмет етеді. Үшіншіден, Китаюсюде тұрақты дамудың қоршаған орта мен әлеуметтік бөлігіне көп назар аударса, Тяньцзиньде экономикалық өсімге көбірек көңіл бөледі. Сонымен, Қытайдың эко-қаласы Жапонияның эко-қаласынан көптеген көрсеткіштер бойынша артта қалып келе жатқанын көреміз. Әрине, Китаюсю талай сайыстарға қатысып, Жапонияның экологиялық астанасы атанған, халықаралық деңгейде жетістігімен танылған, БҰҰ оның тәжірибесін әлемнің өзге де қалаларына тарату үшін бағдарлама құрған. Сол себепті Қытайдың қалалары қаншалықты «эко» деген сұраққа жауап бергенде, «Иә» немесе «Жоқ» деп айта алмаймыз. Тек Жапонияның эко-модель қалаларымен салыстырғанда, эколығы кемірек деп қана айта аламыз (Xiaolong Zou et al., 2014:28). Осындай Азияның алпауыт елдеріндегі эко-қалалардың дамуына қатысты тәжірибесі Қазақстанның қалаларын болашақта эко-қала етіп өзгертуі үшін құнды болары сөзсіз.

References

- Federico Caprotti (2013) Critical research on eco-cities? A walk through the Sino-Singapore Tianjin Eco-City, China. *Cities* 36 (2014), pp. 10-17.
- Lee Liu (2017) A sustainable index with attention to environmental justice for eco-city classification and assessment. *Ecological Indicators* 85 (2018), pp. 904-914.
- Mei-Chih Hu, Jessica Lagerstedt Wadin, Hsien-Chen Lo, Jian-Yuan Huang (2015) Transformation toward an eco-city: lessons from three Asian cities. *Journal of Cleaner Production* 123 (2016), pp. 77-87.
- Simon Joss (2010) Eco-cities: a global survey 2009. *The Sustainable City* VI, pp. 239-250.

- S.Joss, D.Tomozeiu, R.Cowley (2012) Eco-city indicators:governance challenges. *The Sustainable City VII*, Vol.1, pp.109-120.
- Xiaolong Ouyang, Boqiang Lin (2016) Carbon dioxide (CO₂) emissions during urbanization: a comparative study between China and Japan. *Journal of Cleaner Production* 143 (2017), pp. 356-368.
- Xiaolong Zou, Yan Li (2014) How Eco are China's Eco-cities? *An International Perspective. International review for spatial planning and sustainable development*, vol.2, No.3 (2014), pp. 18-30.
- Yan Li, Limin Qiu (2015) A comparative study on the quality of China's eco-city: Suzhou vs Kitakyushu. *Habitat International* 50 (2015), pp. 57-64.
- Zhongjie Lin (2018) Ecological urbanization in East Asia: A comparative assessment of two eco-cities in Japan and China. *Landscape and Urban Planning* 179 (2018), pp. 90-102.
- UN, DESA. <https://population.un.org/wup/> Official site. Accessed 25.07.2019.

¹Мионг Сун Ок , ²Чан Бенг Сун

¹PhD, доцент e-mail: okmyong@gmail.com

²к.п.н., и.о. доцента e-mail: kskaznu@gmail.com

кафедра Дальнего Востока, Казахский национальный университет имени аль-Фараби,
Казахстан, г. Алматы

КУЛЬТУРНАЯ ПОЛИТИКА ТОПОНИМИЧЕСКОЙ КАЗАХИЗАЦИИ В КАЗАХСТАНЕ

Аннотация. В контексте социального ниспровержения географические названия могут быть преобразованы в соответствии с новыми символами. Со времени независимости Казахстана в 1991 году переименование мест и улиц было осуществлено в качестве одного из основных проектов в рамках восстановления казахского языка, в процессе становления национального государства, инициированного недавно рожденным правительством. В статье рассматривается, как доминирующие социальные субъекты вписывают этническую идентичность, переименовая улицы в социальный переходный период в Алматы, где конфликтуют две тенденции в системе ценностей и символов. Названия улиц в Советском Союзе были связаны с именами участников и деятелей, чтобы оправдать советскую идеологию и систему. Но переименованные улицы новых независимых государств охватывали историческое происхождение этнических казахов, имена воинов-батыров, казахских интеллектуалов и художников, чтобы избавиться от советских следов и одновременно обеспечить этническую, кинетическую, культурную самобытность и историческую преемственность казахов. Таким образом, новый ведущий социальный субъект после социальных потрясений попытался восстановить свою потерянную историю путем переименования улиц. Это подтверждает, что переименование улиц является объектом политики, что создает механизм включения и исключения среди оспариваемых культурных смыслов.

Ключевые слова: культурная политика, топонимика, казахизация, этническая идентичность, государственное строительство.

Myong Soon-ok ¹ Chun Byong-soon²

¹PhD, associate professor, e-mail: okmyong@gmail.com

²Candidate of Political Sciences, acting associate professor, e-mail: kskaznu@gmail.com
Al-Farabi Kazakh National University, Kazakhstan, Almaty

Cultural Politics of Toponymic Kazakhification in Kazakhstan

Abstract. Toponyms represent linguistic and cultural values exceeding the simple indication and orientation of physical space. In the context of social subject overthrow, geographical names are apt to be reformed with the new symbolic languages. Since the independence of Kazakhstan in 1991, renaming places and streets have been done as one of main projects with Kazakh language recovery movement in the process of nation-state building initiated by newly born government. The paper examines how the dominant social subjects inscribe ethnic identity by renaming streets in the social transitional period in Almaty where the two distinct values and symbols conflict by comparing the newly renamed streets with the street names of the Soviet meaning. The street names of the Soviets were filled with names of contributors and admirers to justify the Soviet ideology and system, But the renamed streets of the new Independent States included the historical origins of ethnic Kazakh, warriors - batyr, Kazakh intellectuals and artists, in order to clear the Soviet remnants and at the same time secure the Kazakh's ethnic, kinetic, cultural identity and historical continuity. In conclusion, the new leading social agent since the social upheaval has tried to rebuild his lost history through renaming streets. It confirms that renaming streets is a site of politics that generates a mechanism of inclusion and exclusion among contested cultural meanings.

Key words: Cultural politics, toponymic, kazakhification, ethnic identity, nation-state building.

¹Мионг Сун Ок, ²Чан Бенг Сун

¹PhD, доцент, ²п.ф.к., доцент м.а.,
әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті, Қазақстан, Алматы қ.,
e-mail: okmyong@gmail.com; kskaznu@gmail.com

Қазақстандағы топонимикалық қазақандырудың мәдени саясаты

Аңдатпа. Әлеуметтік құлдырау жағдайында географиялық атаулар жаңа символикалық тілдермен өзгертілуі мүмкін. 1991 жылы Қазақстан тәуелсіздік алған сәттен бастап, жақында ғана құрылған үкіметтің бастамасымен ұлт болып қалыптасу үдерісіндегі басты жобалардың бірі қазақ тілін қалпына келтіру қозғалысымен географиялық атаулар мен көшелердің атауларын өзгерту қолға алынды. Мақалада негізгі әлеуметтік субъектілердің этникалық сәйкестіктерге қалай әсер ететіні, Алматыдағы өтпелі кезеңдегі көшелердің қайта аталуы, ондағы екі түрлі құндылықтар мен символдар тартысқа түсетіндігі қарастырылады. Кеңес Одағындағы көше атаулары кеңестік идеология мен жүйені негіздеу үшін, кеңестік идеологиясын қолдаған ғалымдар мен атақты адамдардың есімдерімен толықтырылды. Бірақ жаңа тәуелсіз мемлекеттің қайта аталатын көшелеріне этникалық қазақтардың, жауынгерлер мен батырлардың, қазақ зиялыларының және суретшілерінің есімдері кірді. Бұл қоғамды кеңестік идеология іздерінен тазарту және сонымен қатар қазақтардың этникалық, кинетикалық, мәдени ұқсастығын және тарихи сабақтастығын қамтамасыз ету мақсатында орындалды. Қорытындылай келе, бұл көшелердің қайта аталуы саясаттың нысаны екендігін көрсете отырып, мәдени құндылықтар арасындағы қосу және алып тастау механизмін қалыптастыратынын растайды.

Түйін сөздер: мәдениет саясаты, қазақтану топонимикасы, қазақ, этникалық сәйкестік, мемлекеттік құрылыс.

Введение

Название места означает больше, чем простое указание, которое заставляет людей распознавать топографическое местоположение или направление в физическом пространстве, а исследования по этой теме становятся все более заметными, как важный ключ к получению пространственно-временной панорамы и последствий в отношении человека и места. Ряд государств, прежде бывших в составе Советского Союза, демонстрируют изменение топонимики в широких масштабах, что является исторически необычным, но топонимика по-прежнему не исследована по сравнению с другими исследованиями в этом регионе. Тематика переименования мест или улиц считается не слишком актуальной, но это связано с историческими реконструкциями и культурной борьбой постсоветских независимых государств.

После обретения независимости в 1991 году Казахстан продолжал переименовывать места и улицы в качестве основного государственного проекта по ликвидации колониального периода и советского наследия, а также по восстановлению утраченного прошлого коренных жителей. У правительства этого многонационального государства есть две задачи, которые кажутся противоречивыми: социальная интеграция и установление идентичности коренных народов. То есть, из-за перехода от советского языка к коренному языку продолжается культурная война под назва-

нием «Восстановление казахского языка», что является препятствием для национальной интеграции. Авторы рассматривают переименование улиц постсоветской Алматы как процесс культурного противостояния, где противоречие, конфликт и подрывные действия происходят между различными культурными символами в прошлом и настоящем. Благодаря новым названиям улиц авторы будут разьяснять политический процесс того, какие значения конкурируют и какие ценности и символы принимаются и исключаются, а также сопутствующие отношения и изменение полномочий между субъектами.

Методология и теоретические основы культурной политики в топонимике

Целью данного исследования является изучение с точки зрения культурной политики того, какие исторические ценности и символы подчеркиваются и исчезают при переименовании улиц, проводимом в соответствии с языковой политикой в Казахстане после обретения независимости. Предметом исследования выступают названия улиц, которые использовались в советском обществе до независимости и переименовывались после независимости. В исследовании будут использованы статистические данные и списки названий улиц, официально опубликованные правительством, для сравнения и анализа значений и символов названий улиц.

Культурные субъекты – это живые люди, объединенные коллективным опытом и

воспоминаниями и создающие осмысленное пространство, вписывая имена в их собственные пространства деятельности. Субъекты, которые управляют пространством, исторически изменились, и поэтому имена мест имеют историчность и динамизм, которые повторяют рождение и смерть. В этом отношении названия мест не наполнены культурным наследием и не могут быть замечены в фиксированном виде.

В соответствии с лингвистической теорией Соссюра, систематическое понимание культуры возможно только в синхронной перспективе; культурные явления – это те, которые бесконечно меняются; и могут быть исследованы только один раз в один момент [Seong D., 2009: 67]. Кроме того, учитывая непредвиденные обстоятельства и произвол в его лингвистической системе, трудно понять, что язык отражает объективную реальность снаружи. Культура существует не как фактическое вещество, а как идеология, которая указывает, как люди действуют [Myong, S., Chun, B., 2013:6], идеология, которая также воспроизводится или подрывается в конкретном контексте. По мнению Стюарт-Холла, культура – это политический сайт, который никогда не гарантирует победы и предлагает в качестве властных отношений людям сохранять и завоевывать культурное пространство [Nash, C., 1999: 24-25]. В этом контексте местоименование становится местом конкурентного производства между идеологиями. Бахтинская идеологическая перспектива языка показывает, как определенная идеология отражается в названии места [Baldwin, E., et al., 2004: 62]. Это означающая система и семиозис, который передает, интерпретирует и представляет значимость конкретного предмета через обозначение географических названий.

Город – это пространство, которое является самым динамичным и очень плотным среди пространств, где действуют люди. По словам Эдварда Рельфа, город является лучшим местом для отражения человеческих намерений и представляет потребности, цели и действия человеческого сосуществования [Lopez-Varela A., 2014]. То есть, различные названия в городе становятся инструментами, несущими ценности предмета. Нэш предлагает, чтобы имена мест были не только материальными, но и метафорическими, символическими и предметными, и это также вопрос о власти, культуре, местонахождении и идентичности [Procter, J., 2004: 457]. В этом свете переименование улиц постсоветского Алматы будет мобилизовано и станет полем культурного символического соревнования, что-

бы представлять ценности коренных народов в процессе, в котором они пытаются ликвидировать историю колонизации другими доминантами и восстановить свои собственные этнические идентичности с исторической реформой.

Казахское государственное строительство и топонимика

Казахи исторически претерпели бесконечные столкновения и контакты с внешним миром из-за геополитического положения своей территории. Нашествие монголов и джунгаров, управление и гнет со стороны других этносов, таких как русские и Советы, у казахов есть глубоко укоренившиеся шрамы с историей самоуничтожения. Их стремление к восстановлению идентичности восходит к началу 20-х годов царской России. Казахи, потерявшие суверенитет на своей собственной территории, противостояли большевикам через движение Алаш, а также создали Алаш Орду, которая была автономией Алаша. Это казахстанское автономное правительство было недолгим, но отчетливо выделялось своим пантюркизмом, который преуспел в рамках Османской империи и ее исламской религиозной идентичности [Akiner, S., 1995; Choi, H., 1992; Sarsembayev, A., 1999].

Распад бывшего Советского Союза оказался стимулом для националистического движения коренных народов, которые долгое время находились в спящем состоянии. После развала независимое правительство во главе с представителями местного населения сосредоточилось на отходе от бывшего социалистического режима к построению новых политических, экономических, социальных и культурных основ. Кажется невозможным использовать двойную стратегию: исключение не казахов с политикой независимого правительства по восстановлению приоритета Казахстана при принятии политики взаимодействия, которая подчеркивает многоэтническое сосуществование и социальную интеграцию, чтобы блокировать возможность возникновения небольших межэтнических шумов и конфликтов [Myong S. & Yem N., 2017].

После обретения независимости казахский язык в конечном итоге стал официальным государственным языком, в то время как русский язык был поддержан только для межэтнического общения с его постепенно снижающимся лингвистическим статусом. Кроме того, развиваются государственные стратегии, такие как реформирование языка, рост казахстанских

школ и университетов и программа «Болашак», проект по созданию нового поколения казахстанских ресурсов. В 1995 году был проведен правовой пересмотр, который признал русский язык официальным языком, чтобы успокоить сопротивление русофилов против лингвистической культуры, и это позволило использовать русский язык в государственных учреждениях и местных органах власти в равной степени с казахским¹. Однако казахстанская интегративная система постоянно преследовалась; в феврале 2001 года был ратифицирован правовой пересмотр, который значительно расширяет социально-коммуникативные функции государственного языка и поддерживает русский язык на культурном уровне; более того, в 2006 году указом Президента, который должен быть принят Казахстаном, должны постепенно использоваться государственными органами управления, законодательства, юрисдикции, военными, правоохранительными и образовательными организациями, а также предусматривать использование государственного языка для международных договоров и официальных государственных мероприятий [Song, H., 2003]. В результате этих институциональных основ и стратегий активации для распространения казахского языка его доля использования в общественных сферах, таких как общественные и образовательные организации, демонстрирует постепенный рост, а доля казахских и казахскоязычных студентов растет в двуязычном образовании системы школ и университетов.

Все названия географических и административных зон в Казахстане, включая бывшие процветающие города советской эпохи, становятся объектами переименования. Алматы, ко-

торый быстро вырос с индустриализацией и урбанизацией в советское время и неоднократно переименовывался исторически со времен царской России², теперь стал свидетелем новых переименований в центре города, на проспектах и на улицах на своем родном языке³. Количество улиц в Алматы насчитывает около 2000 и 458 имен на безымянных и вновь построенных улицах⁴. Количество улиц, переименованных до 2014 года с момента обретения независимости, составляет 170; и было также объявлено, что в число переименованных в будущем войдут 170 новых безымянных улиц⁵, 165 перекрытых улиц и 50 улиц, чьи имена до сих пор относятся к советской эпохе⁶.

Появится ряд вновь названных улиц, однако проект по именованию и переименованию сотен улиц также влечет за собой противоречия из-за проблем административной стоимости, гражданского дискомфорта и путаницы, и скрытой возможности этнического раскола. Тем не менее, этот проект служит основной стратегией параллельного восстановления лингвистической идентичности в казахстанском государственном строительстве.

Переименование улиц в Алматы

Переименованные или названные улицы в Алматы значительно отличаются от предыдущих названий. То есть некоторые символические имена принадлежат прошлому, но другие определенные имена восстанавливают утраченные значения прошлого. В таблице 1 показаны названия улиц с символами и значениями социализма и советской эпохи, обреченные на ликвидацию в новую эру.

Таблица 1 – Значение названий советских улиц в Алматы

Повод	Названия улиц и их значения
Вклад в создание Советов	<i>Ленин</i> (лидер социалистической революции); <i>Октябрьская</i> (месяц большевистской революции); <i>Красноармейская</i> (Красная армия); <i>Ленинградская</i> (город успешной революции); <i>Карл Маркс</i> (философ-основатель коммунизма); <i>Киров</i> (революционер); <i>Фрунзе</i> (лидер Красной армии)
Победа в войне между Германией и СССР, герои войны	Герои войны: <i>Кавалерийская</i> ; <i>Максимов</i> ;
	<i>Говоров</i> ; <i>Даутов</i>

Коммунистическая система и организация	<i>Советская конституция;</i> <i>Коммунистическая;</i> <i>Казахский комсомол (союз</i> <i>Коммунистической молодежи Казахстана);</i> <i>Юные коммунары;</i> <i>XXIII партсъезд (XXIII-й партийный съезд)</i>
Советская элита	<i>Космонавты;</i> <i>Гагарин (первый космонавт);</i> <i>Калинин (советский государственный и партийный</i> <i>лидер);</i> <i>Горький (советский писатель);</i> <i>Дзержинский (революционер)</i>
Советская индустриализация	<i>Заводская (фабрики);</i> <i>Кирпично-заводская (кирпичного завода);</i> <i>Аэродромная (аэродром);</i> <i>Домостроительная (домостроения)</i>
Представители научной элиты	<i>Аль-Фараби (средневековый мусульманский философ 9-го века, преем-</i> <i>ник Аристотеля);</i> <i>Абай (великий казахский поэт, композитор и</i> <i>философ);</i> <i>Сатпаев (геолог, первый президент Академии наук</i> <i>Казахской ССР);</i> <i>Сейфуллин (основатель современной казахской</i> <i>литературы, поэт, писатель, государственный</i> <i>деятель)</i>
Другие	<i>Авангардная (авангард);</i> <i>Гражданская (народ);</i> <i>Восьмого Марта (женский день);</i> <i>Правда (правда);</i> <i>Лесная (леса);</i> <i>Лунная (луна)</i>

Источник: Управление по развитию языков и архивов документации г. Алматы, 2014.

Названия улиц в приведенной выше таблице ознакомили ряд советских деятелей, органов и событий, которые оправдывали советский режим и доказали превосходство социализма в период «холодной войны». Этот список напоминает нам о пионерах большевистской революции, которые способствовали раннему советскому строительству, и героях, которые были жертвами или победителями, сражаясь против Белой армии; о героях, которые принесли «победу родине», противостояли фашистам во время Второй мировой войны; о достижениях индустриализации для поставок военного материала и послевоенной реконструкции; о политических и социальных лидерах советского общества и героях в каждом социальном сегменте. Кроме того, советские интеллектуалы в искусстве, литературе и науках, которые возглавляли пропаганду господствующей идеологии, обычно отмечались в названиях улиц. Слова, отражающие советскую идеологию

и ее общество, были универсально использованы для названий улиц, к которым также добавляются местные имена. Названия улиц в честь советских деятелей включали в себя некоторых представителей интеллигенции (советских интеллектуалов), которые не были против режима. Это было потому, что советская власть более или менее допускала коренизацию (indigenization), если не последовательно, в качестве политики взаимодействия для индигенов. Тем не менее, имена в основном принадлежали русским революционерам советского режима и русской интеллигенции, которые действовали в пространстве Республики Казахстан. Тем не менее, те имена, которые отражают советские реалии, станут не более чем отголосками старины.

В таблице 2 показано, что способы именования и переименования улиц в Алматы сегодня прослеживаются в собственных этнических и исторических происхождениях индигенов.

Таблица 2 – Значения постсоветских названий улиц в Алматы

Носитель имени	Названия улиц и их значения
Великий предок казахов	Учредители альянсов казахских кочевников в трех основных территориальных жузах: <i>Толе би</i> (лидер Старшей Орды); <i>Айтеке би</i> (лидер Средней орды); <i>Казыбек би</i> (лидер Младшей орды)
Хан казахского ханства и волк против джунгаров	<i>Аблай-хан (-хан Средней орды, который объединил три жуза);</i> <i>Райымбек;</i> <i>Карасай батыр;</i> <i>Богенбай батыр;</i> <i>Кабанбай батыр;</i> <i>Наурызбай батыр;</i> <i>Утеген батыр</i>
Советская казахская интеллигенция	<i>Кунаев</i> (первый секретарь Коммунистической партии Казахской ССР); <i>Гончаров</i> (первый министр дорог, Казахская ССР); <i>Омаров</i> (секретарь Коммунистической партии Казахской ССР); <i>Исеналиев</i> (политик); <i>Бультрикова Балжан</i> (Министр иностранных дел Казахской ССР); <i>Брусиловский</i> (композитор); <i>Ауэзов</i> (писатель); <i>Булкушев</i> (поэт и журналист); <i>Ногайбаев</i> (актер); <i>Алтынсарин</i> (педагог, писатель, который первым расшифровал казахское письмо)
Герои войны-казахи (война Германия-СССР)	<i>Абдиров;</i> <i>Емец;</i> <i>Манишук Маметова;</i> <i>Момыш-улы;</i> <i>Молдагуловой;</i> <i>Кожамьярова</i>
Советская репрессированная казахская элита	<i>Бокейханов</i> (премьер-министр Алашской автономии); <i>Байтурсынов</i> (лингвист, факелонос); <i>Жандосов</i> (партийный активист, педагог); <i>Тазыбаева</i> (геолог); <i>Жумабаев</i> (писатель, педагог); <i>Жубанова</i> (композитор, актер)
Националистическое движение	<i>Желтоқсан</i> (месяц демонстрации в 1986 году); <i>Рысқұлбеков</i> (демонстрант, жертва смертной казни); <i>Сериков</i> (Департамент внутренних дел Казахской ССР, сторонник демонстрации)
Казахский традиционный поэтический импровизатор, легендарный герой	<i>Яссави</i> (поэт-суфий 12 века, Туркестан); <i>Навои</i> (среднеазиатский тюркский философ-суфий 15-го века, поэт, мусульманин); <i>Бухар жырау</i> (казахстанский поэтический певец-импровизатор в конце 17 века); <i>Сунбей</i> (казахский бард XIX века); <i>Жабаев</i> (советский казахский бард); <i>Азербает</i> (советский казахский бард); <i>Байжанов</i> (казахский бард 19-20 века); <i>Алдар-Косе</i> (казахский легендарный герой); <i>Манас</i> (средневековая кыргызская эпическая поэма)

Источник: Управление по развитию языков и архивов документации г. Алматы, 2014.

Для этих имен возродились лидеры трех Жузов (Жуз) как истоков казахов, Казахского ханства и воинов, которые сопротивлялись, и Джунгарское вторжение; также были отмечены советские казахские политики, интеллектуалы и ветераны Казахстана, участвовавшие в «Великой Отечественной войне» (Вторая мировая война). В частности, советская казахстанская интеллигенция, подавленная вокруг «Великой Отечественной войны», а активисты или сочувствующие во время националистического движения в 1986 году, пострадавшие от центральной власти, были отмечены именами улиц, чтобы вернуть их честь.

Старые названия улиц как цели переименования, в которых отражается типичный советский режим и идеология, свидетельствуют о том, что советский народ стал повседневной областью лингвистического и культурного обучения и практики. Напротив, новые имена сосредоточены на раскрытии собственной родословной, скрытой за тенью советской эпохи, открывающей историю патриотической борьбы за вторжение в другие этносы и восстановление этнического архетипа. Кроме того, поскольку названия советской улицы обездвигали старые русские империалистические символы, но ознаменовали революционеров, которые встали на сторону русского царизма, поэтому новые имена как историография нынешнего правящего субъекта отстранены от советских последствий, которые отражают эпоху колонизации другими этносами.

Культурная политика реконфигурации этнических ценностей в названии улиц

Переименование улиц в Алматы подчеркивает определенные исторические ценности и символы, но обесцвечивает другие, но вновь означает «я» в новом контексте и исторически организует его. В процессе восстановления национальной идентичности происходят конфликты и соревнования по идентификации исторических символов с самоценной или их объективизация как другая. Эта политика включения и исключения в перестановку названий улиц предполагает, какие исторические ценности должны быть восстановлены.

Самым заметным на переименованных улицах в Алматы стало появление в названиях слов «би» и «батыр», что означает казахских предков и героев, а не революционеров-первопроходцев, установивших советский режим, и ветеранов войны, которые проливали кровь ради увековечения режима. Би означает «муд-

рый» или «судья (арбитр)», относится к каждому главе из старейших трех представительных племен, которые установили общее законодательство Казахстана. Эти племена были также ораторами и поэтами, чьи различные способности были признаны правителями, учеными и музыкантами. Три племенных происхождения казахстанской области включают Старший Жуз на юго-востоке, Средний Жуз в центральной, северной и восточной частях и Малый Жуз на западе. Аблай-хан объединил эти три группы племени в качестве главы объединенного племенного союза, который вел ожесточенную войну с джунгарами.

Казахи, конечно же, знают о своем первоначальном происхождении – к какому жузу или ру как части жуза они принадлежат, – вместе со своими собственными локальными идентичностями. Благодаря сильной привязанности и солидарности с одной и той же наследственной родословной и родственниками, они сильно зависят от этих местных и кровных связей также в их собственном социальном успехе или экономической деятельности.

Казахи прошли через распад своего племенного союза, Казахского ханства, из-за войны с джунгарами, и в конечном итоге имели болезненную историю объединения с Россией и лишения их первоначальной территории и суверенитета. Вместо большевистских революционеров и Красной Армии, которые внесли вклад в советское строительство, противостоящие царизму, и ветераны войны, участвовавшие в Великой Отечественной войне (Вторая мировая война), чтобы защитить советское общество, ряд казахских патриотических воинов, которых преследовали борьба за территориальный и национальный суверенитет, были записаны и отмечены как названия улиц сегодня. В целом революционеры в начале 20-го века и ветераны Великой Отечественной войны стали мишенями для переименования, но не были отмечены как названия советских улиц, а казахские воины, присоединившиеся к Красной Армии и казахстанским ветеранам Второй мировой войны, как новые названия улиц исключительно.

Имена с такими этническими корнями, как би и батыр, не только вписаны в учебники истории Казахстана, но также используются на больших дорогах в главном центре Алматы. Истоки предков, включенные в установление истории, являются критериями классификации, связанной с кровью и местной идентичности у казахов, являясь основой связывания историчности и этнической принадлежности всех казахов.

В новообразованных названиях улиц появились представители советских казахских политиков и интеллектуалов, в том числе Д. Кунаев, первый секретарь Коммунистической партии Казахской ССР, вместо советских российских политиков и интеллектуалов. В исключительных случаях такие имена философов и авторов, как К. Абай, К. Сатпаев, С. Сейфуллин, остались с названиями улиц с репутацией с советских времен. Это влияние политики короенизации (индигизации) советской центральной властью, политика привлечения некоторых из казахов, титульной нации, как человеческих ресурсов и официального разрешения русско-казахской двуязычной системы в республике.

Местные элиты в советское время были сведены к минимуму в названиях улиц, в то время как новое правительство использовало проект наименования и переименования, максимально подчеркивая казахстанскую номенклатуру, которая не была освещена в советском обществе. Кроме того, это стало моментом, когда появились педагоги, журналисты и казахские художники, включая поэтов, композиторов и актеров (актрис).

Настало время вспомнить националистических активистов, которые боролись за защиту автономии против других этносов путем переименования улиц. Названия улиц, которые появились здесь, касались активистов национальной независимости и факелоносцев, которые сражались против русского империализма 20-го века и построили Алашскую автономию, которая просуществовала недолго; казахские элиты, которые были репрессированы как антирежимные фигуры железным кулаком Сталина; и казахи, которые восстали против советской власти, на националистической волне позднего периода советского режима, но, таким образом, стали жертвами.

Советская власть проводила частично политику умиротворения для отдельных лиц, но не последовательно. В целом, она преследовала цель – советизацию и русификацию, и особенно эпоха Сталина была периодом Великой Чистки, когда интеллектуалы были загнаны в угол как «националисты» или «враги режима», хотя простые люди не были исключением⁷. В частности, сотни казахских интеллектуалов, таких как А. Бокейханов, националистический активист, и А. Байтурсынов, деятель образования, были репрессированы и стали жертвами диктатуры Сталина, поэтому их имена должны были быть записаны для восстановления их чести. Великая

чистка приостановила кочевую жизнь индигеров через принудительную коллективизацию, а также стала трагедией, которая произошла после великой катастрофы, когда сотни казахов умерли от Великого голода и должны были бежать в соседние страны.

Кровавое столкновение в Алматы в декабре 1986 года было националистическим движением и митингом коренных казахов против ослабленной советской власти непосредственно перед независимостью. Это событие вызвало реакцию отдельных лиц на то состояние, при котором даже некоторая степень их автономии не была принята, когда русский Г. Колбин был вновь назначен из центра вместо длительного пребывания в должности казахстанца Д. Кунаева, бывшего первого секретаря Казахской ССР.

Традиционная музыка и литература казахов отражены в Акыне, который является устным поэтом и певцом-импровизатором как один из центральноазиатских кочевников. Кроме того, он (она) является автором песен, рассказчиком, импровизированным создателем и одновременно играет на таких традиционных музыкальных инструментах, как кобыз или домбра. Все формы поэзии в Центральной Азии до середины 19 века глубоко связаны с суфийской литературой как частью культурной жизни средневековых мусульман [Бертельс Е.Э., 1965: 54]. Тюркские мусульманские поэты, чьи стихи передаются со времени, предшествующего явному поколению казахов, также служат целью их идентификации. Примером тому являются Ахмат Яссави, который известен как поэт-суфий 12 в., пионер мусульманской мистики и второй священный лидер после Пророка Мухаммеда, и Алишер Навои, который был философом суфизма 15 в. и тюркским поэтом [Артыкбаев Ж., 2004]. Мавзолей Яссави расположен в Туркестане, древнем городе Казахстана, считается местом паломничества казахских мусульман. К. Бухар жырау, А. Суюнбай, Д. Жабаяев, К. Азербаяев и т. д. были известны как представители казахских акынов, но казахские устные стихи не активно развивались на протяжении советской эпохи. Скрытые за советским искусством, музыкой и литературой, которые служили идеологической пропагандой и похвалой режиму, имена акынов присваиваются улицам в Алматы, снова появляются на исторической сцене. Кроме того, имена ссылаются на героев из казахских произведений и относятся к средневековой кыргызской эпической поэме «Манас» как к самому длинному эпосу, записанному в эпизодах героев войны

(Манас). Учитывая казахские музыкальные и литературные особенности, проявившиеся в названиях улиц, исламские и тюркские культурные ценности также наследовали казахскую символику и традиционность.

Заключение и последствия переименования улиц

Общая идеология советской власти отражается в названиях улиц, которые подразумевают идеи и идеологию для оправдания режима, революционных участников советского строительства, людей, которые защищали режим, сражаясь против фашистов и интеллектуалов от каждого социального сегмента, включая советских политиков, ученых и художников, которые поддерживали и восхваляли превосходство коммунизма. Однако в рамках советской и несоветской истории история царизма и индигенов была в основном исключена.

Названия советских улиц отражали исторические фигуры и советские казахские элиты не столько с автономией, сколько с советской республикой, но с казахстанской репрезентативностью из-за минимального культурного рассмотрения, а постсоветские названия улиц в Алматы подтверждают обширную операцию по реконструкции казахстанской исторической традиции. Это должно подтвердить национальное происхождение казахов, подчеркнуть борьбу с другими этносами через националистических воинов, батыров и возродить ценности традиционной музыки и литературы. Таким образом, было обеспечено историческое оправдание, преследуя этническую, кровавую, культурную иденти-

фикацию и преемственность. Кроме того, было проявлено очевидное намерение восстановить статус казахстанских элит, пострадавших от советской власти, и ликвидировать историю других этносов и советских остатков. Однако была представлена на историческом этапе казахская интеллигенция, которая внесла свой вклад в советское общество. Несмотря на попытку стереть историю колонизации другим этносом, она оказалась выборочно и частично подчинена некоторым историческим ценностям в дихотомической структуре между казахами и не казахами.

Топонимы представляют собой представления о языковых и культурных ценностях, превышающих простое указание и ориентацию физического пространства. Идентификационные исследования по названиям улиц служат для анализа отношений и контекста между названиями улиц и предметов, а название улицы – это область культурной войны в конфликтах и властных отношениях между разными субъектами.

Названия и переименование улиц в Алматы доказывают процесс представления идеологии субъекта, показывая, что механизм избирательного включения и исключения действует в борьбе за этнические и культурные значения символизма. Кроме того, анализ символов и значений названий улиц показал, что история иногда отключается, а в других случаях разрушенная история восстанавливается в зависимости от социально-политических контекстов. В роспуске бывшего Советского Союза и великих социальных потрясений новые ведущие субъекты попытались восстановить этническую идентичность, восстановив забытую историю в названиях улиц.

Литература

- Akiner, S. *The Formation of Kazak Identity: From Tribe to Nation-State*. London: Royal Institute of International Affairs. 1995.
- Аргыкбаев Ж.О. *История Казахстана*. – Астана, 2004.
- Бертельс Е.Э. *Избранные труды. Суфизм и суфийская литература*. – М.: Наука, 1965.
- Baldwin, E., et al. *Cultural Studies*. New York: Prentice Hall (Bakhtin, 1973; 1992), 2004.
- Choi, H.W. *Jungag-asia (Central Asia)*. – Seoul: Pyeonegi, 1992.
- Lopez-Varela, Asunción. (ed.) *Cityscapes. World Cities and their Cultural Industries*. Illinois Research Park Common Ground, 2014.
- Mitchell, D. *Cultural Geography: A Critical Introduction*. Oxford: Blackwell, 2000.
- Myong, S., Chun, B. *Kazakhstani Koreans' Conflict of Linguistic Identity: In-between the Sovietized and Kazakhstani Citizens*. // *World Academy of Science, Engineering and Technology* 75, 2013. – p. 13-21.
- Myong S., Yem N. *Cultural Politics of Post-Soviet Koreans in Kazakhstan: Duties to the State Language, Power, and Memories*. // *Вестник, КазНУ им. аль-Фараби. Серия востоковедения*, 2(81). – Алматы, 2017. – С. 72-76.
- Nash, C. *Irish place names: post-colonial locations*. // *Transactions of the Institute of British Geographers* 24, 1999. – p. 457-480.
- Procter, J. *Jigeum Stuart Hall (Stuart Hall)*. Son, Yu-kyong (trans.). – Seoul: Alphy, 2006.
- Sarsembayev, A. *Imagined Communities: Kazakh nationalism and Kazakhification in the 1990s*. // *Central Asian Survey* Vol. 3, 1999. – p. 319-346.

Seong D. Hangu-ui jung-ang-asia jinchulhwagdaewa goryeoin-ui yeoghal: kazakhstangwa uzbekistan-eul jungsim-euro [Korea's expansion of advance into Central Asia and Goryeoin's role: Focus on Kazakhstan and Uzbekistan] // KIEP Collections of In-depth Studies in Strategy Area 1, 2009. – p. 204-263.

Song, H. Munhwagihohag [Cultural Semiotics]. – Seoul: Arke, 2003.

Управление по развитию языков и архивов документации г. Алматы // Список переименованных улиц в Алматы старых и новых улиц. 2014.

References

Akiner, S. (1995). *The Formation of Kazak Identity: From Tribe to Nation-State*. London: Royal Institute of International Affairs.

Artykbayev ZH.O. (2004). *Istoriya Kazakhstana [History of Kazakhstan]*. Astana.

Bertel's Ye.E. (1965). *Izbrannyye trudy. Sufizm i sufiyskaya literature [Selected Works. Sufism and Sufi literature]*. Moscow: Nauka.

Baldwin, E., et al. (2004). *Cultural Studies*. New York: Prentice Hall (Bakhtin, 1973; 1992).

Choi, H.W. (1992). *Jungag-asia (Central Asia)*. Seoul: Pyeonegi.

Lopez-Varela, Asunción. (ed.) (2014). *Cityscapes. World Cities and their Cultural Industries*. Illinois Research Park Common Ground.

Mitchell, D. (2000). *Cultural Geography: A Critical Introduction*. Oxford: Blackwell.

Myong, S., Chun, B. (2013). "Kazakhstani Koreans' Conflict of Linguistic Identity: In-between the Sovietized and Kazakhstani Citizens." *World Academy of Science, Engineering and Technology* 75, –P. 13-21.

Myong S., Yem N. (2017). "Cultural Politics of Post-Soviet Koreans in Kazakhstan: Duties to the State Language, Power, and Memories." *Bulletin, al-Farabi Kazakh National University, Series of Oriental Studies*, 2 (81). – Алматы. –P. 72-76.

Nash, C. (1999). Irish place names: post-colonial locations. *Transactions of the Institute of British Geographers* 24, – P. 457–480.

Procter, J. (2006). *Jigeum Stuart Hall (Stuart Hall)*. Son, Yu-kyong (trans.). Seoul: Alphy.

Sarsembayev, A. (1999). "Imagined Communities: Kazakh nationalism and Kazakhification in the 1990s." *Central Asian Survey* Vol. 3, –P. 319-346.

Seong D. (2009). "Hangu-ui jung-ang-asia jinchulhwagdaewa goryeoin-ui yeoghal: kazakhstangwa uzbekistan-eul jungsim-euro [Korea's expansion of advance into Central Asia and Goryeoin's role: Focus on Kazakhstan and Uzbekistan]." *KIEP Collections of In-depth Studies in Strategy Area 1*, –P. 204-263.

Song, H. (2003). *Munhwagihohag [Cultural Semiotics]*. Seoul: Arke.

Upravleniye po razvitiyu yazykov i arkhivov dokumentatsii [Office for the Development of Languages and Documentation Archives in Almaty.] g. Almaty. // Spisok pereimenovannykh ulits v Almaty starykh i novykh ulits. 2014.

Lee Byong Jo

al-Farabi Kazakh National University, Kazakhstan, Almaty

e-mail: beong.lee@kaznu.kz

EFFORTS FOR ETHNIC UNITY AND HARMONY OF THE GOVERNMENT OF KAZAKHSTAN AND ASIAN VALUES

"This work was supported by Seed Program for Korean Studies through the Ministry of Education of Republic of Korea and Korean Studies Promotion Service of the Academy of Korean Studies (AKS-2017-INC-2230007)."

Abstract. The author examined the philosophy of state affairs and the national policy of first President Nazarbayev, emphasizing ethnic unity and harmony, focusing on the Assembly of the People of Kazakhstan. To achieve this goal, reports of government websites of Kazakhstan and materials of the Assembly of the Peoples of Kazakhstan were used as the main data of the analysis. This study is important, as it allows us to determine and evaluate the practical consequences of the philosophy of state affairs of President Nazarbayev on the development of Kazakhstan for his nearly 30 years. In addition, the efforts of the Government of Kazakhstan to promote national unity and solidarity and national politics, the Asian elements (values), can provide real assistance to other countries in similar situations. From this study, we see the efforts made by the Government of Kazakhstan to unify and harmonize the peoples of Kazakhstan, in particular, the author collected successful know-how (Asian values) in the national policy of Kazakhstan: 1) the solid philosophy of President Nazarbayev and the implementation of a multi-ethnic coexistence policy; 2) the implementation of national policies through the Assembly of the People of Kazakhstan; 3) respect for ethnic diversity and legal, institutional guarantees; 4) successful policies of traditional culture and language development among ethnic groups.

Key words: Assembly of people of Kazakhstan, Unite and Harmony, National policy, Asian values.

Ли Бёнг Джо

әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті,
Қазақстан, Алматы қ., e-mail: beong.lee@kaznu.kz

Этникалық бірлік пен Қазақстан үкіметінің келісім күші және азиялық құндылықтар

"Бұл жұмыс Қазақстан Республикасының Білім министрлігінің тарапынан корейтану бойынша іргелі зерттеулер жобасы және Корейтану академиясының корейтану жобаларын жетілдіру департаментінің қолдауымен орындалды (AKS-2017-INC-2230007)".

Аңдатпа. Автор ұлттық философияны және Президент Назарбаевтың ұлттық саясатын қарап шығып, Қазақстан халқы Ассамблеясы төңірегінде халықтың бірлігін және қатар өмір сүруін атап өтті. Осы мақсатқа жету үшін талдаудың негізгі деректері ретінде Қазақстанның мемлекеттік сайттары және Ұлттық Ассамблеяның есептері қолданылды. Бұл тақырыптық зерттеудің маңыздылығы: бізге Назарбаевтың басқару философиясының (ұлттық философия) 30 жыл бойы Қазақстанның ұлттық дамуына қандай практикалық әсер еткенін анықтауға және бағалауға мүмкіндік береді. Бұдан басқа, Қазақстан Үкіметінің ұлттық бірлік пен келісімге келу мақсатында күш салуы мен ұлттық саясат, ұлттық философиядағы азиялық элементтері ұқсас жағдайларда басқа елдер үшін нақты көмек бола алады. Осы зерттеу арқылы Қазақстан Үкіметінің әртүрлі халықтар арасындағы бірлік пен келісімге келуіне зер салғандығын көріп, атап айтқанда, ұлттық саясат жөніндегі табысты ноу-хауларды (азиялық құндылықтары) былайша жинақтай аламыз: 1) Президент Назарбаевтың тұрақты ұлттық философиясы және көпэтникалық топтардың қатар өмір сүру саясатын жүзеге асыру; 2) Қазақстан халқы Ассамблеясы арқылы ұлттық саясатты іске асыру; 3) этникалық әртүрлілікті және ол үшін құқықтық және институционалдық кепілдіктерді құрметтеу; 4) ұлттық мәдениет және ұлттың тіл саясаты.

Түйін сөздер: Қазақстан халқы Ассамблеясы, бірлік пен келісім, ұлттық саясат, азиялық құндылықтар.

Ли Бёнг Джо

Казахский национальный университет имени аль-Фараби, Казахстан, г. Алматы,
e-mail: beong.lee@kaznu.kz

**Усилия по этническому единству и согласию правительства
Казахстана и азиатские ценности**

«Данная работа выполнена при поддержке фундаментального проекта по корееведению от Министерства образования и науки РК и Департамента по продвижению проектов по корееведению Академии корееведения (AKS-2017-INC-2230007)»

Аннотация. Автор рассмотрел философию государственного управления и национальную политику Первого Президента РК Нурсултана Назарбаева, подчёркивавшего этническое единство и согласие, акцентируя внимание на Ассамблее народа Казахстана. Для достижения этой цели в качестве основных данных анализа использовались отчеты правительственных сайтов Казахстана и материалы Ассамблеи народов Казахстана. Это исследование является важным, так как оно позволяет нам определить и оценить практическое влияние философии государственного управления Президента Назарбаева на развитие Казахстана на протяжении 30 лет. Кроме того, усилия правительства Казахстана по продвижению национального единства и солидарности и национальной политики и азиатские ценности могут оказать реальную помощь другим странам в подобных случаях. Из этого исследования мы видим проделанные усилия правительства Казахстана по объединению и гармонизации народов Казахстана, в частности, автором собраны успешные ноу-хау (азиатские ценности) в национальной политике Казахстана: 1) твердая философия Президента Назарбаева и реализация политики многоэтнического сосуществования; 2) реализации национальной политики через Ассамблею народа Казахстана; 3) уважение этнического разнообразия и правовые, институциональные гарантии; 4) политика традиционной культуры и развития языка среди этнических групп.

Ключевые слова: Ассамблея народа Казахстана, единство и согласие, национальная политика, азиатские ценности.

Introduction

Kazakhstan is a newly independent country that gained independence in late 1991 following the collapse of the Soviet Union. Now Kazakhstan is a member of the CIS (Commonwealth of Independent States) and has achieved the most remarkable economic growth in the CIS after Russia due to the state's active and rapid economic development policies and emphasis on education. In this journey to growth, it cannot but mention relations with South Korea. South Korea is also a popular benchmark for Central Asian countries and a role model for economic development. For more than two decades, strategic partnerships and strong friendships have been solidified at the government level, and in the private sector, very active exchanges and cooperation have been made in the economic, educational and cultural sectors. In particular, activities in the private economic sector are most prominent with around 30 small and medium-sized enterprises (as of 2016, the number of registered members of Kazakhstan's Korea Federation of Small and Medium Business; including unregistered member companies, has reached more than 100). Also, there are about 40 ground companies (criteria for registered members of Kazakhstan's Council of Branch and Bosses

as of 2016) including KOTRA, Samsung, L.G., Hyundai and Hanwha, leading economic exchanges and cooperation between Korea and Kazakhstan in various areas, including machinery, steel, automobile, construction, transportation, travel, food and dining. Such an atmosphere between the two countries has also served as a decisive factor for South Korea's entry into Kazakhstan in both the government and private sectors.

Kazakhstan's national competitiveness and potential capabilities can be measured from a wide range of land and abundant resources. Kazakhstan, which has a population of 18 million (as of February 2018) in the world's ninth-largest land area, 12 times the size of the Korean Peninsula, speaks Kazakh (official language - Russian) as its national language. It also has the capital city of Nursultan (In 1997, the capital was relocated from "Almaty" to "Astana," but the capital was recently (2019.3.20) re-named from "Astana" to "Nursultan") and politically maintains a five-year presidency. Kazakhstan's primary industries are energy industries such as oil and gas and mining and processing industries such as iron and non-metal. Above all, the world's ninth-largest crude oil reserves are one of the most significant national competitiveness, including natural gas and coal (world's No. 8),

zinc, tungsten (world's No. 1), uranium (world's No. 2), silver, copper, and manganese (world's No. 3). One thing to note is that there are about 130 diverse minorities symbiotic in Kazakhstan. According to the 2009 census, Kazakhstan's ethnic composition is as follows (the Kazakhs-63,07%, the Russians-23,70%, the Uzbeks-2,85%, the Ukrainians-2,08%, the Uighurs-1,40%, the Tatars-1,28%, the Germans-1,11%, others-4,51%; the Koreans-0.61%, approximately 110,000 people (Republic of Kazakhstan (15.04.2019), http://www.akorda.kz/ru/republic_of_kazakhstan/kazakhstan). Compared to neighboring Uzbekistan, there is rarely a national problem. Also noteworthy are the various religious situations, which include Islam, Russian Orthodoxy, Catholicism, Protestantism, and Buddhism. However, in Kazakhstan, where Islam has long been a state religion and still has its influence as a state religion, religious conflicts are rarely found in real life. The religious distribution in Kazakhstan is as follows: 70.2% Muslim, 26% Christian (23.9% Russian Orthodoxy and 2.3% other Christian sects (The religious distribution in Republic of Kazakhstan(15.04.2019), http://www.akorda.kz/ru/republic_of_kazakhstan/kazakhstan). These aspects of Kazakhstan are also meaningful aspects that can be used as benchmarking or lessons for Korea, which is on its way to becoming a multi-cultural society.

Since its independence in 1991, Kazakhstan has consistently pursued national stability and economic development under Nazarbayev's presidency. (As the IFM regime began to fall in crude oil prices and plummeting value in the second half of 2015, it is expected that the economy will be lifted soon.) With its most stable politics and fast-growing economy, it is rapidly emerging as an influential country not only in Central Asia but also in CIS. Most recently, Nazarbayev, who was re-elected to power in April 2015, is encouraging all parts of the country to develop Kazakhstan by launching a 2030, 2050 national development projects. In addition to re-election, significant posts, including ministers, mayors, and bank presidents, were filled with young people in their 30s and 40s, and the heat is only hot as powerful drives are being applied across politics, economy, culture, and education to build a competitive nation. On top of that, the three-nation customs alliance (Kazakhstan, Russia, and Belorussia) has been in operation since July 2010. Besides, the economic activities of participating countries have been taking place under the integrated economic bloc (free goods transport, service, financial and human resources exchange) formed by

the three countries since January 2012, which has raised expectations for better growth.

According to the 2015 National Competitiveness Assessment by the International Institute for Management Development (IMD) in Switzerland, Kazakhstan ranks 34th among 61 countries surveyed (Korea ranked 25th) (The National Competitiveness (16.04.2019), <https://www.yna.co.kr/view/AKR20150527204600002>). It ranks higher than other European countries such as Spain and Italy in terms of figures, which is a token of Kazakhstan's national growth and potential. Thanks to its tremendous natural resources and the leadership of charismatic President Nazarbayev, Kazakhstan has leaped forward and is now attempting to enter advanced countries with the 2030, 2050 national projects on the front.

So where can we find the background for this "stable" national growth of multi-ethnic, multi-religious state-Kazakhstan? Also, what are the 'factories' behind such stable national growth, and what 'Asian values' are embedded in them? As a researcher who has long experienced CIS countries, I have lived in Kazakhstan for the past few years and has noted the very unique and unseen phenomena of Kazakhstan (It may not be the only my curiosity). For example, in the case of neighboring Uzbekistan, which became independent at the same time, the road since independence was utterly different. The national language was changed directly from Russian to Uzbek, and the social order was reshuffled entirely from Russian Orthodox to Muslim and from Russian to Uzbek-oriented. As a result, the entry of ethnic minorities into the mainstream society, such as Russians and Koreans (Koryoin - Korean diaspora), resulted in many leaving Uzbekistan.

Methods

Taking note of this different national situation, I took a look at Nazarbayev's philosophy of state affairs and national policy, which has emphasized unity, harmony, and co-prosperity among ethnic groups. Especially at the "Assembly of people of Kazakhstan," for nearly three decades (from the time of the election of President of the Socialist Republic, in April 1999). To this end, reports from government sites and National Congress related to Kazakhstan were used as the principal analysis (more detailed analysis results will be covered in the following paragraphs).

The topic studies are meaningful because they can confirm and assess what practical consequences Nazarbayev's governing philosophy (State Philosophy) has had for Kazakhstan's national

development during his nearly three decades in power. Furthermore, the Kazakh government's efforts for unity and harmony among ethnic groups, national policies, and Asian elements embedded in its philosophy of state affairs could serve as practical help for other countries in similar situations. In addition, we believe that it will be possible to provide small help to follow-up research by similar researchers.

Following Part I to develop the discussion, Part II will look at Kazakhstan's short history (before its independence) and its political-administrative system (after its independence) to see the Kazakh government's efforts for unity and harmony among ethnic groups. Then in Part III, I will explore the Kazakh government's efforts for unity and harmony among ethnic groups, and its Asiatic values, focusing on the Assembly of People of Kazakhstan and national policies. I will draw conclusions based on what was discussed in the last chapter.

Efforts for unity and harmony among peoples: history and political-administrative system

Politics of Kazakhstan - Historical situation (before independence)

It was only after independence (1991.12.16) following the collapse of the Soviet Union in 1991 that Kazakhstan began to extend its business cards to the international arena in earnest. Before that, it was a nomadic tribe in Central Asia, and long remained hidden in the shadow of history from the mid-19th century, dominated by the Russian Empire and later the Soviet Union. As a result, the world's interest in and information on Kazakhstan, a newly independent country, has been relatively small. Therefore, prior understanding of Kazakhstan seems necessary before the full-fledged development of the discussion, and we would like to give a cursory glance at the political-historical situation of Kazakhstan's past century.

The ancient-medieval period of Kazakhstan, based on relics excavated today in Kazakhstan, is believed to have had a Bronze Age culture around 1500-1000 BC. Around 500 B.C., the Saks tribe in southern Kazakhstan lived in a vast step area from Altai Mountain to Ukraine, forming part of the Scythian culture. (It is a tribe that left the Golden Man, the best archaeological dig in Kazakhstan (near Almaty), and is currently the national symbol of Kazakhstan). Later, around 200 BC, Huns from northern China took control of present eastern Kazakhstan, but later the Huns moved into Western Europe. Moreover, in 550-750 A.D., the Turks

moved from Mongolia and northern China to what is now southern Kazakhstan and formed the Turkic Empire from Manchuria to southern Kazakhstan.

Around 1218-1221, during the reigns of Mongolia's Genghis Khan across Kazakhstan, including the southeastern part of the country, served as a historic occasion for the formation of a nation-state of Kazakh ethnicity. At that time, Kazakhstan's territory was ruled separately by Golden Horde, White Horde, and Mogulistan. In addition, by the early 15th century, the foundation for the formation of a sovereign nation of the ethnicities was laid. It was the time when the Kazakh Khanate was separated from the White Hordes. The Kazakh kingdom was divided into Great Horde (southern part of Lake Balhash), Middle Horde (central part) and Little Horde (western part), and ruled by the powerful clan. The three Hordes became an essential criterion for distinguishing the background of the Kazakh hordes, who were later merged into the three hordes over the next 300 years. Moreover, Kazakhstan was a feudal state consisting of feudal lord and serfdom that continued even into the 18th century.

Kazakhstan was later placed under the influence of Imperial Russia and was finally annexed in the mid-19th century. The three Hordes of the Kazakh kingdom, whose power was significantly weakened by the war between the feudal emperors, marked an era of catastrophe in the mid-18th century with the invasion of the Kingdom of Dzungar (Kingdom of Dzungar; A tribal confederation from Oyrat in the West Mongolia region. During the 17th and 18th centuries, Oyrat took the initiative and built the last nomadic empire based in Iri province, but it was eventually destroyed by the friendship of Qianlong Emperor, the Qing Empire). Eventually, the annexation process to Russia began in 1731 when it asked for protection from Imperial Russia, which expanded its influence to southern Kazakhstan by starting the construction of small towns such as fortifications and Orenburg on its border. Therefore, the establishment of Russia's colonization policy began in earnest in the early 19th century, with the emergence of eight Russian-style administrative districts in northern and central Kazakhstan. In the early 19th century, direct control of Little Horde began. When Great Horde was incorporated into Russia in the 1860s, Kazakhstan was wholly annexed by Imperial Russia.

In 1920, after the Russian Revolution of 1917, Kazakhstan was incorporated as part of the Kirghiz Autonomous Republic. Soon afterward, it was promoted to the Soviet Socialist Republic (1925.4)

(Under the planned economic system of the Soviet Union, Kazakhstan's industrialization and coercive agricultural collectivization process centered on the mineral industry was carried out in earnest. Moreover, by the early 1940s, 97 percent of the nation's farms were mass farms) and again to become one of the Soviet republics (1936.12). About 800,000 Russians moved to northern Kazakhstan in the late 1950s due to the Virgin Land Reclamation Policy pursued during Khrushchev. Thus, full-scale colonization began (In the early 1960s, there was a malformed ethnic composition of 43 percent of the total 9.3 million Kazakh population and 29 percent of the Russian population). The Soviet Communist Party had some consideration for Kazakhstan, including the appointment of Zhumabay Shayakhmetov and Dinmukhamed Kunayev as secretary-general of the Communist Party of Kazakhstan, but the real power was exercised in Moscow (When Kunayev was replaced by a Russian named Gennady Kolbin in 1986, there was a significant disturbance). During the Soviet era, the Soviet Central Government caused severe environmental problems by using the Kazakhstan Semipalatinsk as a nuclear test site and building a space shuttle launch base in Baikonur. This has also been expressed as a complaint by the Kazakh people (In 1989 was formed the Soviet Union's first large-scale Semipalatinsk Movement. Because of the steady movement, the Soviet Central Government has suspended nuclear tests in Semipalatinsk since 1989).

Meanwhile, Gorbachev's emergence and reform-openness policy in the mid-1980s brought tremendous changes to the Soviet republics, including Kazakhstan. In a wave of change, Nazarbayev was elected the first secretary of the Communist Party of the Socialist Republic in 1989, and soon after, Nazarbayev was elected president of the Socialist Republic of Kazakhstan at the Supreme People's Assembly (1990.4). The "Kazakh Socialist Republic" then declared sovereignty for independence as the "Kazakhstan Republic" (the present Republic of Kazakhstan) (1991.10.25), and the Kazakh Republic elected Nazarbayev as the first president of the Kazakh Republic (12.1). Nazarbayev's government has since declared independence from the Soviet Union and has been on the path of a newly independent state to date.

Politics of Kazakhstan – Administrative system (after independence)

After independence from the Soviet Union, Kazakhstan was the first to announce the birth of a new country on the international stage by joining

CIS (1991.12.21) and the United Nations (1992.3). Furthermore, it adopted the Constitution (1993.1) and established a system as a nation under the three-power separation. In particular, a referendum on extending the presidential term has been held to give legitimacy to the rule of the first Kazakh president, Nazarbayev (the extension of one's term to 2000) (Since then, Nazarbayev has continued to be re-elected the president every five years. In a statement issued at 7 p.m. on March 19th, 2019, he announced his resignation from the presidency, stepping down from the presidency he had held for about 30 years). By moving the country's capital from Almaty to Astana (re-named "Nursultan" from 2019.3.20), it has solidified the operational foundation and governance of the fledgling nation.

The Kazakh government took off the clothes of the former socialist regime and ventured to change ships into a democratic and capitalist (a market economy) system. Above all, he established a two-way system and gained international trust through the elections of the lower house (2004.9) and the upper house (2005.8) to establish a parliamentary democratic system. Six parties are active in Kazakhstan. Among them, five parties, including the Nur-Otan Party, have formed a coalition to function as a ruling party, while the other party functions as an opposition party. The ruling party forms the ruling party in the form of a coalition of five parties, called the "Democratic Nationality Coalition," 1-the Nur-Otan Party - Kazakhstan's largest pro-government party; 2-Unification Party; 3-People's Democratic Patriotic Party; 4-Kazakhstan's Communist People's Party; 5-the National Social Democratic Party. In the case of opposition parties, there is one official opposition party, and the name is Akzhol (meaning "bright road") of the Kazakh Democratic Party. The total number of seats in Parliament is 156, with the upper house (Senate) - 49 seats and the lower house (Mazhilis) - 107 seats. One thing to note is that 15 of the upper house members are appointed by the president, which shows the president's immense power. The lower house case is closely related to the subject matter of this article. The president is appointing nine influential minority representatives from Assembly of People of Kazakhstan as a member of the lower house of Parliament with a five-year term (Parliament of Kazakhstan (17.04.2019), <http://www.parlam.kz/ru>); Parliament of Kazakhstan (17.04.2019),. It can be said to be the result of the president and the government's intentional efforts for unity and harmony among ethnic groups and the policies of minorities. For reference, Kim Roman is currently president of the Kazakhstan Association of

Koreans, serves as a representative member of the lower house of Parliament.

It is also necessary to look at the administrative system and the composition of population distribution by ethnic groups in Kazakhstan. It will help to understand the Kazakh government's national policy that will continue to be mentioned later. On the other hand, it will help to understand the Kazakhstan government's efforts for unity and harmony among ethnic groups, which can be seen even amid Kazakhstan's demographic distribution.

First, the administrative system of Kazakhstan consists of two metropolitan cities (Astana, Almaty) and 14 regions (The capital Astana was re-named (from March 20th, 2019) after

“Nursultan” - Kazakhstan's first president. The 14 regions are as follows-Akmola region, Aktobe region, Almaty region, Atyrau region, East-Kazakhstan region, Jambyl region, West-Kazakhstan region, Karaganda region, Kostanai region, Kyzylorda region, Mangystau region, Pavlodar region, North-Kazakhstan region and Turkestan region). The capital is located in the northern region named Akmola, while the old capital of Almaty is located in the southern region named Almaty.

The population trends by ethnic and period in Kazakhstan, since 1898 when the census that was last conducted during the Imperial Russia period, are as follows.

Status of population distribution by period and ethnicity, 1926-2018

Ethnic group/ period	1926	1939	1959	1970	1979	1989	1999	2009	2018.1.1 present
Kazakhs	58.52%	37.84%	30.02%	32.39%	36.02%	39.69%	53.40%	63.07%	67.47%
Russians	20.57%	39.97%	42.69%	42.42%	40.80%	37.82%	29.96%	23.70%	19.76%
Uzbeks	2.09%	1.96%	1.47%	1.62%	1.79%	2.02%	2.48%	2.85%	3.18%
Ukrainians	13.88%	10.70%	8.19%	7.24%	6.12%	5.44%	3.66%	2.08%	1.53%
Uyghurs	1.01%	0.58%	0.64%	0.94%	1.01%	1.13%	1.41%	1.40%	1.46%
Tatars	1.29%	1.76%	2.06%	2.19%	2.13%	1.99%	1.66%	1.28%	1.11%
Germans	0.82%	1.50%	7.09%	6.53%	6.13%	5.82%	2.36%	1.11%	0.99%
Turks	-	0.01%	0.11%	0.14%	0.18%	0.30%	0.51%	0.61%	0.61%
Koreans	-	1.57%	0.80%	0.61%	0.63%	0.63%	0.67%	0.63%	0.60% (108,177 person)
Azerbaijans	-	0.21%	0.41%	0.44%	0.50%	0.55%	0.52%	0.53%	0.59%
Dungans	0.14%	0.12%	0.11%	0.13%	0.15%	0.18%	0.25%	0.32%	0.39%
Belarusians	0.41%	0.51%	1.15%	1.54%	1.24%	1.11%	0.75%	0.42%	0.31%
Kurds		0.04%	0.07%	0.10%	0.12%	0.15%	0.22%	0.24%	0.25 %
Tajiks	0.12%	0.18%	0.09%	0.06%	0.13%	0.15%	0.17%	0.23%	0.26 %
Poles	0.06%	0.89%	0.57%	0.48%	0.42%	0.36%	0.32%	0.21%	0.17%
others (Chechens, Kyrgyzsetc.)									
Total	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
Total population (person)	6198469	6151102	9309847	12848573	14684283	16464464	14953126	16009597	18157337

As can be seen from the table above (Population of Kazakhstan(18.04.2019), was compared the ratio of ethnic composition in 1989, which was the year just before the collapse of the Soviet Union, and 2018. Except for some ethnic groups, it can be seen that most ethnic groups still reside in Kazakhstan, with no significant change in the size of their population in 1991 (There was no record of the composition ratio of 1898 when the census was conducted, so it was excluded from the list). In the case of neighboring Uzbekistan, the order of the country has been completely reorganized around the Uzbeks and

Uzbek language. Which made the fact that many minorities, including Koreans and Russians, left Uzbekistan. In the table above, the scale was reduced for Russians, Ukrainians, and Germans. However, this is not due to ethnic conflict or discrimination in Kazakhstan. The reason for this is that they are naturally returned to their historic homeland or moved to neighboring areas. Unlike in neighboring Uzbekistan after the collapse of the Soviet Union, the continuing presence of minorities in Kazakhstan can be attributed to the Kazakhstan government's friendly minority policy, which has emphasized unity and harmony.

Status of population distribution by period and ethnicity in Almaty as of 1989, 1999 and 2010

Ethnic group/ population, the distribution ratio	Population in 1989	The distribution ratio	Population in 1999	The distribution ratio	Population in 2010	The distribution ratio
	1,071,927	100,00 %	1,129,356	100,00 %	1,404,329	100,00 %
Kazakhs	255,133	23,80 %	434,397	38,46 %	717,050	51,06 %
Russians	615,365	57,41 %	510,366	45,19 %	463,749	33,02 %
Uyghurs	43,351	4,04 %	60,427	5,35 %	80,529	5,73 %
Koreans	14,931	1,39 %	19,090	1,69 %	26,628	1,90 %
Tatars	25,329	2,36 %	24,770	2,19 %	25,619	1,82 %
Ukrainians	42,243	3,94 %	22,835	2,02 %	17,397	1,24 %
Azerbaijans	5,451	0,51 %	6,529	0,58 %	9,779	0,70 %
Germans	20,806	1,94 %	9,390	0,83 %	7,935	0,57 %
Uzbeks	4,684	0,44 %	4,304	0,38 %	6,853	0,49 %
Dungans	2,258	0,21 %	4,565	0,40 %	6,535	0,47 %
Turks	1,689	0,16 %	3,128	0,28 %	5,194	0,37 %
Kyrgyzs	1,430	0,13 %	997	0,09 %	3,993	0,28 %

The table above shows the status of population distribution by period and ethnicity in Almaty as of 1989, 1999 and 2010 (Population of Kazakhstan(18.04.2019). The Koreans – ranked ninth in population, which has a relatively large percentage of residents in Almaty (4th). The reason for the high occupancy rate in Almaty is that even though its status as the capital has been lost since 1997, it still has a larger population than the capital and maintains its environment and status as an economic and educational hub.

The Kazakh government has emphasized unity and harmony among ethnic groups from the first stage of establishing a national system since

independence. First, from the justice of the president can be read the message of unity and harmony among ethnic groups. In Kazakhstan, the president is the head of the state, and at the same time defines the president as “a symbol of unity and a guarantor of harmony among peoples” while determining the main direction of national policy at home and abroad and representing Kazakhstan at home and abroad. In fact, in Kazakhstan, a president is considered more than just a president's presence in any democratic country.

Even in the patterns carved on the flag, one can read the Kazakh government's message of unity and harmony among ethnic groups. A monochrome

sky blue background means honesty, loyalty, and innocence, while also having another significant symbolism. In other words, the Turkic culture has long been regarded sky as a god, a father. The sky-blue flag was always regarded as a service (loyalty) to his father, or ancestors. On this point, the Kazakh flag means clear sky, peace, and well-being, while at the same time signifying the unity of the nation (among ethnic groups) (Description of remaining symbols is omitted here) (Flag of Kazakhstan(18.04.2019), http://www.akorda.kz/ru/state_symbols/kazakhstan_flag).

In addition, national unity and harmony are also emphasized in Kazakhstan's national emblem. Kazakhstan's national emblem has a wheel shape, which is considered a special honor among nomadic peoples of the Great Plains as a symbol of life and eternity. The small round circle in the middle of the national emblem is the top part of the nomadic *Guerre* (Dome), which symbolizes a typical house of all ethnic groups living in Kazakhstan and a single country. Besides, the golden horse's wings symbolize Kazakhstan's perennial dream of building a stable and prosperous nation. The five-pointed star represents the Kazakh people's desire to build an open country for cooperation and friendship with peoples around the world. Furthermore, the sky blue, which accounts for half of the national emblem, signifies clear skies, peace, and well-being among ethnic groups (Flag of Kazakhstan(18.04.2019), http://www.akorda.kz/ru/state_symbols/kazakhstan_flag).

Efforts for unity and harmony among ethnic groups: Assembly of People of Kazakhstan and National Policy

Formation and System of Assembly of People of Kazakhstan

The core of the Kazakh government's national policy for unity and harmony among ethnic groups can be found at the Assembly of People of Kazakhstan. The Assembly of People of Kazakhstan was organized on March 1, 1995, at the initiative of President Nazarbayev. The Assembly of People of Kazakhstan holds a crucial position in Kazakhstan's politics, which literally represents and guarantees the interests, rights, and freedoms of some 130 ethnic minorities in Kazakhstan "regardless of their ethnic affiliation." President Nazarbayev first raised it at the first National Forum of People in 1992, and the Assembly of People of Kazakhstan implemented the nation's national policy. It has been proposed to promote

political and social stability within Kazakhstan and to enhance the cooperation effect of nations and civic groups in inter-ethnic relations.

The current chairman of the Assembly of People of Kazakhstan is the president (below Vice-Chairman - 2 persons). What is noteworthy is that its status is officially defined by the Constitution and Kazakhstan's "Special Law on Assembly of People of Kazakhstan" and the "Kazakhstan Assembly of People of Kazakhstan Ordinance." Formation procedures and structures, operating institutions, organizational purposes and significant tasks, directions of activities, and the national policies of the state concerning the essential ethnic-to-people relations are officially specified. It is responsible for drafting and implementing bills related to national policy and is one of the principal agencies in carrying out Kazakh national policy.

The most central organ within the Assembly of People of Kazakhstan is the Sessions of the Assembly of People of Kazakhstan, which established in March 1995. It has been held every year since the inaugural meeting in 1995. The characteristic is that it is going on under direct supervision of the president. Twenty-six general meetings have been held in the meantime, including one last held in April 2018. The Assembly of People of Kazakhstan also functions as a legislative body, so the decisions of the General Assembly are taken as national issues, discussed and deliberated by various ministries of the state, and finally confirmed and approved by the president of the Assembly of People of Kazakhstan. One of the most notable is that nine representatives of the constituent ethnic groups of the Assembly of People of Kazakhstan are given the qualifications and rights to serve as a member of the lower house of Parliament (total 107 members) to be elected at the General Assembly. The president can approve and appoint nine-nation representatives, who will serve as a member of the lower house of Parliament.

The working body of the Assembly of People of Kazakhstan is the Secretariat of the Assembly of Peoples of Kazakhstan. The Secretariat functions as an independent department within the Administration. That is why it can pursue practical and productive activities in the context of public management and social relations.

The leading organizations of the Assembly of People of Kazakhstan are as follows: the Scientific-Expert Council of the Assembly of People of Kazakhstan (183 scholars and researchers), the Club of journalists and experts on Ethnic Relations under the Assembly of People of Kazakhstan, the

«Fund of the Assembly of People of Kazakhstan « P.F., the Methodical center of innovative technologies of language training «Tildaryn», the «Association of Entrepreneurs of Kazakhstan» ALE, the Council of mothers under the Assembly of People of Kazakhstan (823 units across the country), the Council of Ethnic Cultural Organizations (1338 units). Besides, 88 elementary, middle and high schools (11) are operating under the umbrella of the Assembly of People of Kazakhstan, and in 108 schools, education is conducted with 22 ethnic languages. Also, 195 specialized language centers where 30 ethnic languages can be learned are operated under the supervision of the Assembly of People of Kazakhstan (2015, Assembly of People of Kazakhstan Business Report(19.04.2019), (<https://assembly.kz/ru/deyatelnost-assamblei-naroda-kazahastana>).

Moreover, the “House of Friendship” is also a member of the Assembly of People of Kazakhstan and is active throughout Kazakhstan (33 units across the country). In the case of Almaty, there is a “House of Friendship,” and in Astana, there is also a “Peace - Harmony Palace” which was made by the president’s initiative. In these spaces, the annual regular general assembly, religious meetings, and various ethnic events are held in different regions. Notably, it is a space where are located at the headquarters or branch offices of representative organizations (e.g., the Association of Koreans, the Association of Uighurs, etc.) of different nationalities or there are also located small units of related government agencies.

One of the leading organizations of the Assembly of People of Kazakhstan is the National Theaters, which are operated by ethnic groups. However, not all ethnic groups own and operate their theaters. Four theaters (Uzbek National Drama Theatre, State Republican Uighur Musical Comedy Theatre, German National Drama Theatre, Korean State Republican Theatre of Musical Comedy (the Koryo Theatre)) are currently operating in Kazakhstan, in addition to the National Theater of Kazakhstan and the Russian Theatre. However, what is essential is that these theaters are operating as state-owned (national) theaters and supported by the government (The Koryo Theater also operates with support from the Kazakh government and have the status of the National Theater.).

Information, which is operated by different ethnic groups, is also paying keen attention to

the telecommunications (media) field within the Assembly of People of Kazakhstan. Currently, more than 35 ethnic newspapers and magazines are active in Kazakhstan, six ethnic newspapers of which are published under the auspices of the Kazakh government with republican status. Newspapers and magazines are being published in 11 languages, in eight languages for radio and seven languages for television (Activities of the Assembly of People of Kazakhstan(21.04.2019), (<https://assembly.kz/ru/deyatelnost-assamblei-naroda-kazahastana>). The Koreans, who holds the ninth-largest population in Kazakhstan, in addition to the Koryo Theater, it separately operates the Koryo Shinmun, which also receives government support and holds the status of a republican newspaper.

As mentioned earlier, the Assembly of People of Kazakhstan serves as the focal point for the individual national policy of the multiracial nation of Kazakhstan. Moreover, it plays a direct role in politics beyond the role of a pure presidential advisory body, such as the charge of members of the lower house of Parliament, regular assembly sessions, significant decisions of the general assembly and policy-making and reflection. It is also a sure sign that all ethnic groups are free to guarantee opportunities for entry into mainstream society. The existence of various types of subsidiary organizations, Friendship houses, ethnic theaters and media which attached to the Secretariat of the Assembly of Peoples of Kazakhstan is strong support for the Kazakh government’s national policy. On the one hand, these are concrete vouchers for the Kazakh government’s efforts to unite and harmony of ethnic groups.

Major Activities and Roles of the Assembly of People of Kazakhstan

Activity of the General Assembly

The first thing that can be mentioned in the activities of the Assembly of People of Kazakhstan is the General Assembly of the Assembly of People of Kazakhstan, which is regularly held by the president every year. The meeting is held every year with specific and clear goals and a sense of the subject matter. The main reason for the meeting is that the president’s philosophy and determination on national issues are delivered publicly.

The timing and topics of the session, which began in 1995 and held until a recent date, are as follows:

Session	Date	The topic of the session
Session 1, Foundation session	1995.3	За мир и согласие в нашем общем доме (For peace and harmony in our common home)
Session 2	1995.6	Осмысление пройденного и дальнейшее демократическое реформирование общества (Comprehension of passed and further democratic reform of society)
Session 3	1996.4	Общественное согласие-основа демократического развития Казахстана (Social consensus - basis of democratic development of Kazakhstan)
Session 4	1997.6	Историческая память, национальное согласие и демократические реформы — гражданский выбор народа Казахстана (The historical memory, national consensus and democratic reforms - civil choice of people of Kazakhstan)
Session 5	1999.1	Национальное согласие – основа стабильности и развития Казахстана (National consensus - the foundation of stability and development of Kazakhstan)
Session 6	1999.12	В дружбе и согласии в XXI век (In the peace and harmony into XXI century)
Session 7	2000.12	Духовное культурное развитие народа-основа укрепления государственной независимости Казахстана (The spiritually-cultural development of people – foundation of strengthening the state independence of Kazakhstan)
Session 8	2001.10	10 лет Независимости: мир, прогресс и общественное согласие (10 years of Independence: peace, progress and social consensus)
Session 9	2002.11	Стратегия развития Ассамблеи народов Казахстана: национальное согласие, безопасность, гражданский мир (The development strategy of the Assembly of people of Kazakhstan: national consensus, safety, civil peace)
Session 10	2003.12	Казахстанская модель межэтнического согласия: опыт, практика и перспективы (Kazakhstani model of interethnic harmony: experience, practice and perspective)
Session 11	2005.11	Десять лет мира, межнационального согласия и созидания (Ten years of peace, ethnic harmony and creativity)
Session 12	2006.10	В каждом сердце-родная страна (Native country in every heart)
Session 13	2007.8	Нам нужна консолидация общества вокруг главных национальных приоритетов-это мир, стабильность и согласие (We need to consolidate society around the main national priorities - peace, stability and harmony)
Session 14	2008.10	Сила страны-в единстве народа (The Power of the country -is in the unity of people)
Session 15	2009.10	Национальное единство-наш стратегический выбор(National unity is our strategic choice)
Session 16	2010.10.20	Ассамблея народа Казахстана: Доверие. Традиции. Транспарентность. Толерантность (Assembly of people of Kazakhstan: Trust. Traditions. Transparency. Tolerance)
Session 17	2011.4.18	Независимый Казахстан: 20 лет мира, согласия и созидания (Independent Kazakhstan: 20 years of peace, harmony and creativity)
Session 18	2012.1.16	Внеочередные выборы депутатов Мажилиса Парламента Республики Казахстан, избираемых Ассамблеей народа Казахстана (Extraordinary elections of deputies of Mazhilis of the Parliament of the Republic of Kazakhstan elected by the Assembly of people of Kazakhstan)
Session 19	2012.4.27	Казахстанский путь: стабильность, единство, модернизация (Kazakhstan's way: stability, unity and modernization)
Session 20	2013.4.24	Стратегия «Казахстан-2050»: один народ, одна страна, одна судьба (Strategy of Kazakhstan-2050»: one nation, one country, one destiny)
Session 21	2014.4.18	Стратегия «Казахстан-2050»: культура мира, духовности и согласия (Strategy of Kazakhstan-2050»: culture of peace, spirituality and harmony)
Session 22	2015.4.23	Мәңгілік Ел: одна страна, одна судьба (Mangilik El: one nation, one destiny)
Session 24	2016.4.26	Независимость. Согласие. Нация единого будущего (Independence. Accord. Nation of common future)
Session 25	2017.4.26	Стабильность, единство, согласие-основа модернизации (Stability, unity, harmony - the basis of modernization)
Session 26	2018.4.28	Пять социальных инициатив -платформа социального единства общества (Five social initiatives - a platform of social unity of society)

As shown in the above table (Activities of the Assembly of People of Kazakhstan(21.04.2019), (<https://assembly.kz/ru/deyatelnost-assamblei-naroda-kazahastana>), it can be seen that national and government efforts for unity and harmony among ethnic groups have been strongly emphasized in the annual assembly. In particular, the 20th general assembly in 2013 and the 21st general assembly in 2014 held a general session under the banner of «Kazakhstan-2050». In 2016, it was emphasized to achieve a long-term national development strategy through unity and harmony among the peoples by emphasizing the spirit of “Mangilik El.” As years go by, it also provides a glimpse into the Kazakhstan government’s efforts for national development, social integration, and unity among ethnic groups becoming more systematic.

The expansion of education in ethnic & religious relations and national policy through the Scientific-Expert Council in the Assembly of People of Kazakhstan

The project to expand education on ethnic policy, ethnic relations, and religious relations is one of the main projects of the Assembly of People of Kazakhstan underway amid the high interest and support of the government. The project is led through the Scientific-Expert Council in the Assembly of People of Kazakhstan (established on September 28th, 2009), which was established under the direction of the president at the 14th Assembly of People of Kazakhstan (2008). The organization includes more than 65 scholars, including political scientists, sociologists, historians, psychologists, linguists, jurists and experts and scholars in science and engineering fields, and research institutes and social activists. In each region have been formed groups of academic experts within universities, with a total of 183 (125 people of them have doctor’s degrees) people working as core members (Business Report of Academic Experts Association of the 2018 Assembly of People of Kazakhstan(21.04.2019), https://assembly.kz/ru/proekty,https://assembly.kz/sites/default/files/prezentaciya_n.p._v_moskvu_na_18.07.181.pdf). The work is being carried out by the state-sponsored “Center for inter-ethnic and inter-confessional relations of APA under the President of the Republic of Kazakhstan.”

The Scientific-Expert Council has realized the project’s goal by opening a “department of the Assembly of People of Kazakhstan” at major universities across Kazakhstan. As a result, 37 departments were opened in universities and colleges across Kazakhstan as of 2016, starting

with the opening of the first Assembly of People of Kazakhstan’s department (directed by economics Ph.D., Professor Bashmakov) at L.N.Gumilyov Eurasian National University on June 28th, 2013 (Business Report of Academic Experts Association of the 2018 Assembly of People of Kazakhstan(21.04.2019), https://assembly.kz/ru/proekty,https://assembly.kz/sites/default/files/prezentaciya_n.p._v_moskvu_na_18.07.181.pdf). The purpose of the opening of the departments, which connected to Assembly of People of Kazakhstan’s studies, is to provide and teach theories of humanities-related to the field of ethnic relations - methodological teaching and basic - basis research methodology. Through this, the main task is to build a culture of ethnic relations at the learning-positive level, to take root in the principle of a model of social harmony and national unity. Furthermore, the main task is to strengthen the nation’s civic identity through the patriotic ideology of “Manglik El.”

The Kazakh government saw that the national destiny and development of the newly independent state of Kazakhstan depends on national and social unity and integration, and the method is mainly possible and sustainable only through education. There is no denying that systematic education on ethnic and religious relations has been a significant contribution and role in the stable management of the Nazarbayev government over about three decades. The move also coincides with the Kazakh government’s policy of entering education and strengthening national competitiveness. Therefore, as Korea has done it in the past, the Kazakh government is also seeking to strengthen national competitiveness through education and stable national management through unity and harmony among peoples.

The production of films and dramas on ethnic issues. The suppression of minorities - project on the publishing of researches

Besides, the Assembly of People of Kazakhstan also makes films and dramas that contain historical pain such as oppression of minorities, which were carried out by state power during the Soviet era, to commemorate and share pain at the national level. In addition, work is underway on re-investigating and studying the painful history of minorities, including the Kazakh people, for publishing many papers, monographs, and books. These publications are of great material value, which mainly has been researched by using archive raw matters. It vividly testifies to the pain that minorities have suffered under the Soviet regime in the past. Currently, the Assembly of People of Kazakhstan archives contains

more than 100 thick research works that have been published. There is still a steady stream of work publishing being done by many scholars. All of these efforts are part of a policy of consolation and healing for the historical pain of ethnic minorities, which is consequently unfolding by the Kazakh government. Also, it is part of Nazarbayev's national policy, which contains a philosophy of tolerance and responsibility (Report on the 2018 Assembly of People of Kazakhstan - Research on Films, Drama and Ethnic Minority Assault (22.04.2019), (https://assembly.kz/sites/default/files/dorozhnaya_karta_light.pdf)).

Another activities

It was announced that 2015 was “the Year of the Assembly of People of Kazakhstan - the Year of Peace and Harmony”. Under the direction of the Assembly of People of Kazakhstan, more than 30,000 events at all took place in 5,426 residences nationwide, with 8,906,022 people participating. If you look at some of the significant projects, totally were run 16 projects, 90,302 people received 393,700,000 (\$1-375) worth of support through “Mega-Project. “Besides, 319,200 children overall participated in the project “Myn Bala,” and 44,497 of them acquired the national language (Kazakh language). In terms of material aid and relief work, around the date of December, 1 - “First President’s Day” was held 6,953 events in 4,777 residences nationwide. As a result, 355,753 Kazakhs received material aid (approximately 2 billion). Also, in commemoration of the 70th Anniversary of Victory in the war, about 300 events were held on a scale of 413,327,129 tenge. Among them, a lot of material support was also given to 355 veterans and outstanding workers. One cannot help but mention the “Assembly of People of Kazakhstan Train “My Kazakhstan” - President’s Civil Service Train,” which is also the president’s unique attention project. It is a project in which experts and officials from related agencies travel by train to resolve complaints. For all of 2015, 1,341 people received social, legal and agricultural advice (of which 51 issues were solved directly on the spot), and more than 50,000 received medical assistance (2015, Assembly of People of Kazakhstan Business Report (18.04.2019), https://assembly.kz/sites/default/files/ank_otchet_2016_new_izmenennii_m.pdf). It is a project that contains the president’s intention to communicate and approach the people closest to him.

Kazakhstan’s National Policy and the Pursuit of Asian Values

Maurice Barres (1862-1923), a French writer from the late 19th century - early 20th century,

defined the “majority ethnic group” as an ethnic that uses culture and language to influence the formation of the nation’s educational system. In order to become a strong nation, there must be two conditions: the first one is that minorities and diaspora must maintain their loyalty to the majority of ethnic groups. The second one is that the majority ethnic group must support the minorities abroad (Pivot which unites the Nation (19.04.2019), <https://strategy2050.kz/ru/book/post/id/77/>). Kazakhstan is a multi-ethnic country with more than 130 ethnic groups, and we can see that they have been taking national policies that do not deviate far from Maurice Barres’s view. In the process of becoming an independent nation, Kazakhstan has established many ethnic groups as the focal point of national unity. On the other hand, Kazakhstan led national policies emphasizing the principle of co-prosperity through national conferences, leading to unity and harmony among ethnic groups.

Since independence in 1991, the Kazakh government has emphasized national and social unity under one roof. Reflections on the history of the last Soviet period, the democratic reconstruction of society, and further peace and progress, while making national and social harmony - all of these were the basis for Kazakhstan’s stability and development. This is well illustrated through the main theme (10 years of Independence: peace, progress and social consensus) of the Assembly of People of Kazakhstan’s 8th session (2001), which marks the 10th anniversary of independence (Video of the 8th session of the Assembly of People of Kazakhstan (10.04.2019), (<https://kaztube.kz/video/294065>)). The 10th General Assembly session of the Assembly of People of Kazakhstan (2003) mentioned a model of harmony among ethnic groups, which led to the Kazakhstan government’s more systematic policies (Video of the 10th session of the Assembly of People of Kazakhstan (09.04.2019), <https://kaztube.kz/video/224946>). At the 12th session of the Assembly of People of Kazakhstan held in 2006, Nazarbayev said, “In the early days of independence, we had two problems; one was the exercise of the rights of the Kazakh people as a nation forming a nation. Then another one was to make sure that there should not be any infringement of the rights of all ethnic groups. “For 15 years, the Kazakh people have genuinely become urbanized, and Kazakh nationals have been active in many areas, including significant business, management, and information technology, he said (Video of the 10th session of the Assembly of People of Kazakhstan (09.04.2019), <https://kaztube.kz/video/224946>), stressing the importance of the rights

and status of a number of the Kazakhs and ethnic minorities. In particular, the Kazakh government's national policy was bolstered by the creation of five models of Kazakh-style inter-racial tolerance at the 14th session Assembly of People of Kazakhstan in 2008 (National harmony; The value of the most influential people - tolerance and responsibility, the role of national harmony in shaping the nation; Ethnic, religious, cultural and linguistic diversity - infinite value; Nation - Forms all conditions for cultural and language development). The 15th (2009) and 16th (2010), general assembly sessions of the Assembly of People of Kazakhstan, adopted the "Doctrine of National Unity" to create the basis for emphasizing unity and harmony among ethnic groups along with the national status of the Kazakh people. Trust, tradition, transparency, and tolerance among ethnic groups were emphasized above all, and it helped to complete the "Doctrine of National Unity." Adopted in 2010, the "Doctrine of National Unity" was initiated by President Nazarbayev's directive from the 14th session of the Assembly of People of Kazakhstan held on October 2008. The Kazakh government saw it as a strategic priority to achieve national harmony based on a perception of shared values and a system of principles for all people in the stage of national development. About two decades later if the main task of national formation was social integration based on inter-ethnic tolerance and social harmony. In other words, for Kazakhstan's national harmony, the common sense of destiny was emphasized to individual people that Kazakhstan was their country and that it would match itself to the future of Kazakhstan and Kazakhstan regardless of the ethnicity of its origin. Furthermore, the Kazakh government cannot live on a shared destiny without creating a common future. Along with gaining independence, Kazakhstan has been allowed to build its own country, during which state sovereignty and territory. It is also has been preserved security, economic development, and civil harmony which have been achieved thanks to national unity, solidarity, and reliable mental power, a typical result. All the people are sons and daughters of one country, and Kazakhstan's independence is the dream of generations and the result of hard work, heroism and people's will. The independence and development of a country that has been achieved on Kazakh soil is a significant value for Kazakhstan. Regardless of our ethnicity, the people of Kazakhstan emphasized that we should preserve our sovereignty and independence, deliver it to our descendants, and become a great Kazakh (President Nazarbayev's Speech at the 16th session

of Assembly of People of Kazakhstan(09.04.2019), <https://assembly.kz/ru/20102010-vystuplenie-prezidenta-respubliki-kazahstan-nanazarbaeva-na-xvi-sessii-assamblei-naroda>).

The 20th session of Assembly of People of Kazakhstan, held in April 2013, served as a significant turning point for the Kazakh government's national policy. The main agenda of the 20th General Assembly's session (topic: Strategy of Kazakhstan-2050): one nation, one country, one destiny.) was "One country - one people," an important principle that emphasizes national harmony. That is the principle of primary national policy reflected in Kazakhstan's national development strategy "Kazakhstan-2050," and this principle - the slogan of national harmony - is also the result of ideological discussions over the adoption of the "Doctrine of National Unity" in 2010. The "One country - one people" principle emphasizes seven conditions as follows (President Nazarbayev's Speech at the 20th session of Assembly of People of Kazakhstan (09.04.2019), <https://assembly.kz/ru/vystuplenie-prezidenta-respubliki-kazahstan-nanazarbaeva-na-xx-sessii-assamblei-naroda-kazahstana>): 1)A new patriotism for Kazakhstan, a newly independent country based on the equality of rights and opportunities, of responsibility for harmony and national destiny, 2)The individual responsibility of the Kazakhs for inter-ethnic peace and consent in response to the infringement of the rights of other peoples, 3)The development of Kazakh language and ideology of the trinity, 4)Continuation of activities to systematize and strengthen unique culture and national code, 5) The role of an educated person, 6)The secular state principle which considers that Kazakhstan belongs to the Islamic community, 7)The exclusion of religious radicalism and extremism. The subsequent 21st session of Assembly of People of Kazakhstan (2014) completed the National Development Strategy «Kazakhstan-2050», along with a message stressing the peace, spirit, and unity of the nation.

The Kazakh government's win-win national policy for national unity and harmony culminated in President Nazarbayev's New Year's address to the nation on January 17th, 2014, and the 22nd General Assembly's session (topic: Mangilik El: one nation, one destiny) of the Assembly of People of Kazakhstan. In his New Year's address to the nation on January 17th, 2014, Kazakh President Nazarbayev stressed the firm implementation of Kazakhstan's national development strategy "Kazakhstan-2050" and stressed the development and adoption of patriotic and national ideals -

“Mangilik El” - for national development in each of the leading national ministries. The literal meaning of “Mangilik El” is “a nation that lives with its past, present and future eternal history. “It emphasizes unity and harmony among ethnic groups in Kazakhstan. As a newly independent country, it is also a national ideal that emphasizes Kazakhstan’s pride, weather, and identity. President Nazarbayev’s description of “Mangilik El” as a national ideal is not only the ideal foundation for his strategy to realize “Kazakhstan-2050,” but also the stable and firm ideal base for the formation of a Kazakhstani nation in the 21st century (As part of that, the Arch front gate of the Al-Farabi Kazakh National University, set up early in the fall semester of the 2016 - 17 year was named “Manglik El.”). All this shows that Kazakhstan’s government is making sincere efforts to achieve national and social harmony not only through general education and material support but also through moral education and ideological education.

That is in accord with the principles of the United Nations. Nazarbayev’s policy of inter-ethnic peace and harmony has also been highly praised in neighboring countries of Central Asia and is paying attention to Kazakhstan’s case abroad. World experts also express interest in the Kazakh model of social harmony and national unity, and it is certainly worth paying attention to countries that are entering a multicultural and multiracial society like Korea. In some cases, benchmarking may also be considered a target.

The Kazakh government’s win-win national policy, centered on a national conference, is also widely supported by the people of Kazakhstan. According to the results of the survey conducted by the Assembly of People of Kazakhstan, 99.7 percent of the respondents supported President Nazarbayev as the leader of the Assembly of People of Kazakhstan, and 95.3 percent positively evaluated the activities of the Assembly of People of Kazakhstan. Also, 97.6 percent of the respondents considered themselves members of the people of unity, 92.8 percent said they supported the Kazakh government’s policy of maintaining ethnic harmony, and 98 percent said they felt proud that the respondents were citizens of Kazakhstan.

Conclusion

The Kazakh government’s efforts for unity and harmony among ethnic groups have been examined around the Assembly of People of Kazakhstan. Kazakhstan has achieved national development

at the most stable and fastest pace in about three decades among the 15 republics that formed the Soviet Union in the past as well as in Central Asia. In particular, it is noteworthy that some 130 ethnic groups live together and have achieved stable national development without political or social confusion despite the existence of different languages, traditions, cultures, and religions. That is because the Kazakh government’s efforts for unity and harmony among ethnic groups, or because of the underpinned “Kazakhstan-style successful national policy.” Also, it can be said that it is the Asian value of Kazakhstan.

Based on the body paragraphs the Kazakh government’s efforts for unity and harmony among ethnic groups, namely the know-how of successful national policy, or “Asian values,” which are summarized in a few points as follows:

First, the solid philosophy of President Nazarbayev and the implementation of a multi-ethnic coexistence policy

President Nazarbayev firmly recognized that national and social unity should precede successful national management and national development based on unity and harmony among ethnic groups. In his speech at the First session of the Assembly of People of Kazakhstan (1995), he noted: “President Kazakhstan’s greatest mission is to promote social stability and harmony among ethnic groups.” He has made constant efforts to carry out the philosophy of state affairs with inter-ethnic peace, harmony and multi-ethnic and multi-cultural preservation as his crucial goal.

Second, the realization of national policies through the Assembly of the People of Kazakhstan

With the establishment and successful operation of the Assembly of People of Kazakhstan, the Kazakh government has brought about unity and harmony among ethnic groups, while at the same time achieving political and social stability and rapid economic growth. The international communities including the United Nations appreciate the Assembly of People of Kazakhstan as an arbitrator in inter-ethnic issues and an agency that protects the rights of minorities and serves as an agency that develops and improves diverse cultures and languages and unifies ethnic groups into one. At an international conference(topic: Kazakhstani model of interethnic harmony: experience, practice, and perspective) held in 2003, participants also proposed sharing experiences in solving multiracial conflicts and disputes by studying the Kazakh model of it.

Third, respect for ethnic diversity and legal, institutional guarantees

At the time of the enactment of the Constitution, the Kazakh government reflected the ideology of national harmony and respect for diversity in various laws, by legally blocking possible conflicts between ethnic, traditional, religious and language in advance. Based on this, the government minimized social costs and problems arising for national and social integration in the multi-ethnic country. Under Kazakhstan's Constitution, all ethnic groups are stipulated to have equal rights in education, work, use of ethnic languages, restoration of traditional culture, and protection of private property. Besides, religion and state can be separated according to the law so that all people can freely engage in religious activities, enjoy culture without discrimination, and have the right to use ethnic language.

Fourth, successful policies of traditional culture and language development among ethnic groups

The Kazakh government has made the multicultural support policy the country's top core value. Regardless of the ethnicity of their origin, they are supporting them to be fostered as nation-competitive people with creativity and expertise. It successfully carries out various policies for the preservation and promotion of traditional culture and language among ethnic groups, and free religious activities.

For example, the Kazakh government is working to preserve and foster interracial multiculturalism through the "Cultural Heritage Program" and is supporting hundreds of ethnic, cultural centers across the country. It also provides education in nine native languages for the education and language development of minorities or allows ethnic newspapers and television broadcasts (e.g., the Koryo Theater, the Koryo Ilbo, etc.).

The four points presented above are the know-how of the Kazakh government's successful national policy, while at the same time being the "Asian values of Kazakhstan alone" that has produced the fledgling country Kazakhstan. As these Asian values are treated and applied as an ironclad rule in national policy and as an essential philosophy of state administration, Kazakhstan is now in the spotlight as a country that has successfully implemented and ideal national policy. On March 19, 2019, Nazarbayev, who has been in power for about 30 years, resigned from the office of Kazakhstan. Currently, the chairperson of the upper house of Parliament (Kassym-Jomart Tokayev) is temporarily serving as president. Most Kazakhstanis expect that Kazakhstan's past Nazarbayev era win-win national policy will continue even at present as well. In addition, that is what everyone wants. It is also directly linked to the continuation of the Asian values the Nazarbayev government has been pursuing for about three decades.

References

- Republic of Kazakhstan(15.04.2019), http://www.akorda.kz/ru/republic_of_kazakhstan/kazakhstan.
The religious distribution in Republic of Kazakhstan(15.04.2019), http://www.akorda.kz/ru/republic_of_kazakhstan/kazakhstan
Korea ranked 25th) (The National Competitiveness (16.04.2019), <https://www.yna.co.kr/view/AKR20150527204600002>
Parliament of Kazakhstan (17.04.2019), <http://www.parlam.kz/ru>; Parliament of Kazakhstan (17.04.2019)
Population of Kazakhstan (18.04.2019)
http://www.akorda.kz/ru/state_symbols/kazakhstan_flag
2015, Assembly of People of Kazakhstan Business Report(19.04.2019), (<https://assembly.kz/ru/deyatelnost-assamblei-naroda-kazahastana>, https://assembly.kz/sites/default/files/ank_otchet_2016_new_izmenennii_m.pdf
Activities of the Assembly of People of Kazakhstan(21.04.2019), (<https://assembly.kz/ru/deyatelnost-assamblei-naroda-kazahastana>
Business Report of Academic Experts Association of the 2018 Assembly of People of Kazakhstan(21.04.2019), <https://assembly.kz/ru/proekty>,https://assembly.kz/sites/default/files/prezentaciya_n.p._v_moskvu_na_18.07.181.pdf
Report on the 2018 Assembly of People of Kazakhstan - Research on Films, Drama and Ethnic Minority Assault(22.04.2019), (https://assembly.kz/sites/default/files/dorozhnaya_karta_light.pdf
2015, Assembly of People of Kazakhstan Business Report (18.04.2019), https://assembly.kz/sites/default/files/ank_otchet_2016_new_izmenennii_m.pdf
Pivot which unites the Nation (19.04.2019), <https://strategy2050.kz/ru/book/post/id/77/>
Video of the 8th session of the Assembly of People of Kazakhstan(10.04.2019), (<https://kaztube.kz/video/294065>
Video of the 10th session of the Assembly of People of Kazakhstan(09.04.2019), <https://kaztube.kz/video/224946>
President Nazarbayev's Speech at the 16th session of Assembly of People of Kazakhstan(09.04.2019), <https://assembly.kz/ru/20102010-vystuplenie-prezidenta-respubliki-kazahstan-nanazarbaeva-na-xvi-sessii-assamblei-naroda>
President Nazarbayev's Speech at the 20th session of Assembly of People of Kazakhstan(09.04.2019), <https://assembly.kz/ru/vystuplenie-prezidenta-respubliki-kazahstan-nanazarbaeva-na-xx-sessii-assamblei-naroda-kazahastana>

2-бөлім
ФИЛОЛОГИЯ

Раздел 2
ФИЛОЛОГИЯ

Section 2
PHILOLOGY

M. Huseynova

Doctor of Philology, Professor
Azerbaijan State Pedagogical University, Azerbaijan, Baku
e-mail:huseynova.mahira@yandex.ru

LEXICAL-STYLISTIC EXPRESSION AND EMOTIONALITY OF AZERBAIJANI FOLKLORE TEXTS

Abstract. The aim of our study is to determine the differences between the expressiveness and emotionality of lexical expressions on the material of texts of Azerbaijani folklore.

Stylistic vocabulary is the core of the dictionary and is considered a key part of stylistics. Unlike other areas of the language, the dictionary is more advanced and finely fragmented due to the expressive qualities of words and meanings. The creation of this wealth and the study of the possibilities of expressing lexical units is the task facing the lexical style. A stylized dictionary explores the relationship between the true and figurative meanings of vocabulary style functions. Literary criticism and linguistic stylistics investigate the different meanings of a word in context, especially the emotional and expressive linguistic potential of various vocabulary components. In addition to descriptive synchronous lexicology, historical lexicology is also reflected in the style, that is, many authors insist that their etymological roots lead to a more vivid expression when restoring obsolete word meanings. Even the pronunciation of words and phrases is of great importance in the field of vocabulary research. The category of emotions is an emotional expression. The expression in folklore texts comes from various means and acts in various functions. The article discusses the features of synonyms that create expressiveness in a broader sense.

Key words: expression, lexis, synonym, word.

М. Гусейнова

филология ғылымдарының докторы, профессор,
Азербайжан мемлекеттік педагогикалық университеті, Азербайжан, Баку қ.,
e-mail:huseynova.mahira@yandex.ru

Лексика-стистикалық тұжырым және азербайжан фольклоры мәтіндерінің эмоционалдылығы

Аңдатпа. Біздің зерттеуіміздің мақсаты – азербайжан фольклоры мәтіндерінің материалындағы лексикалық өрнектердің экспрессивтілігі мен эмоционалдылығы арасындағы айырмашылықтарды анықтау. Стистикалық лексика сөздіктің өзегі болып табылады және стилистиканың негізгі бөлігі болып саналады. Тілдің басқа салаларынан айырмашылығы, сөздік сөздер мен мағыналардың экспрессивті қасиеттеріне байланысты жетілдірілген және ұсақталған. Бұл байлықты құру және лексикалық бірліктерді білдіру мүмкіндіктерін зерттеу лексикалық стильдің алдында тұрған міндет. Стильдендірілген сөздік сөздік стиль функцияларының шынайы және бейнелі мағыналарының арасындағы байланысты зерттейді. Әдеби сын және лингвистикалық стилистика контекстегі сөздің әртүрлі мағыналарын, әсіресе эмоционалды және экспрессивті лингвистикалық потенциалдың әр түрлі компоненттерін зерттейді. Сипаттамалық синхронды лексикологиядан басқа, тарихи лексикология стильде де көрініс табады, яғни көптеген авторлар ескірген сөз мағыналарын қалпына келтіргенде олардың этимологиялық тамырлары анағұрлым айқын көріністерге алып келеді деп сенеді. Тіпті сөз бен сөз тіркестерінің айтылуы лексиканы зерттеу саласында үлкен мәнге ие. Эмоциялар категориясы – эмоционалды көрініс. Фольклорлық мәтіндегі өрнек әр түрлі құралдардан келеді және әр түрлі қызмет атқарады. Мақалада кең мағынада экспрессивтілік тудыратын синонимдердің ерекшеліктері қарастырылады.

Түйін сөздер: өрнек, лексика, синоним, сөз.

М. Гусейнова

доктор филологических наук, профессор,

Азербайджанский Государственный Педагогический Университет,
Азербайджан, г. Баку, e-mail: huseynova.mahira@yandex.ru

**Лексико-стилистическое выражение и эмоциональность
азербайджанских фольклорных текстов**

Аннотация. Целью исследования является определение различий между выразительностью и эмоциональностью лексических выражений на материале текстов азербайджанского фольклора.

Стилистическая лексика является ядром словаря и считается ключевой частью стилистики. В отличие от других областей языка, словарь более продвинутый и точно фрагментированный из-за выразительных качеств слов и значений. Создание этого богатства и изучение возможностей выражения лексических единиц – задача, стоящая перед лексическим стилем. Стилизованный словарь исследует связь между истинным и переносным значениями функций словарного стиля. Литературная критика и лингвистическая стилистика исследуют различные значения слова в контексте, особенно эмоциональный и выразительный языковой потенциал различных компонентов словарного запаса. Помимо описательной синхронной лексикологии, историческая лексикология также отражается в стиле, то есть многие авторы настаивают на том, что их этимологические корни приводят к более яркому выражению при восстановлении устаревших значений слов. Даже произношение слов и фраз имеет большое значение в области исследования словарного запаса. Категория эмоций – это эмоциональное выражение. Выражение в фольклорных текстах происходит из различных средств и действует в различных функциях. В статье рассматриваются особенности синонимов, которые создают выразительность в более широком смысле.

Ключевые слова: выражение, лексика, синоним, слово.

Introduction

Impression, richness, impact, expressiveness, simplicity, clarity, harmony, emotion, are the basis of both verbal and written speech acts, and the observance of these norms of speech facilitates serves its soundness, logic and accuracy. The word problem is an area that needs extensive and in-depth research in modern linguistics, and its expressive paints, among other features of the word, has been the focus of linguistic science in recent years.

The aim of our study is to determine the differences between the expressiveness and emotionality of lexical expressions on the material of texts of Azerbaijani folklore. First of all, the issue of expressive vocabulary is the subject of research in lexical styles. "Lexical styles constitute the core of style which is considered the main part of it. Because, unlike other areas of the language, vocabulary is a more advanced and more precise field of expression because of the expressive qualities of words and meanings; vocabulary is synonymous with richness" (Vinogradov, 1955:67). Creating this richness and exploring the possibilities of lexical units' expressiveness is a major challenge facing lexical styles (Əfəndiyeva, 1980:4). It should be noted that some of the studies on Azerbaijani stylistics have confused each other with expressive features of language and emotion, and the boundaries between them or their similarities and differences have been

ignored. Whereas, there is a striking difference between expressiveness and emotionality.

Main body

The word "expressivity" is derived from Latin, meaning "comprehension, impact, expressiveness" (Altaylı, 1994:355). The word "emotionality" is derived from the French language, meaning "to create excitement and feeling" (3, 376). Thus, the expression of expression, whether oral or written, should be used to stimulate emotion, that is, to excite the reader or listener. A. Demirchizade also correctly points out that words, in addition to the basic logical and grammatical meanings, have different meanings and even some other senses in relation to a particular aspect of communication; that is, every word has a basic meaning in communication, additional meaning and also expressiveness and emotion (Dəmirçizadə, 1962:73). A. Demirchizade also points out that some stylistic linguists have only understood or expressed the word's expressiveness, emotion, and some have different interpretations of expressions of color and expressive expressions of the word. But this is not what it is; that is, the color of the word, as we have seen above, consists of a number of important elements, and emotionality is one of those elements. (4, 75) Apart from the denotative meaning of words in words, whether in Azerbaijan or in non-relatives or relative languages, it also has a connotative meaning of emotional, expressive, and functional-style

components. Consider the following examples: girl, maiden, lass, lassie, chick, baby, young, lady, and other words are used in English to mean “girl”. However, their scope depends more on the characteristics of a girl than on the attitude and social status of the word artist. Synonyms, which are neutral in terms of the word “chiry” are in the dominant position.

The word “lassie” has the same subtle emotional tone and refers to the southern dialect of the English language. The Azerbaijani linguist A. Humbatova notes that the words “chick” and “baby” are more commonly used in spoken language than in simple terms: “young lady” refers to the elegant English style and the noble language. Connotative meaning is not only in lexical units, but also in morphological forms and syntactic structures. Connotations can be both simple and casual, meaning that a word or word combination with the expected style may act in a completely different context. In our view, the main task of the lexicon research is to find out the main styles of exclusion of words when it comes to speech, where emotion and expression play an important role. Emotionality and expression are learned as a result of the comparison of relatives and non-related languages. Azerbaijani and English literary criticism and linguistic stylistics explore different meanings that arise in the context of the word, especially the emotional and expressive language potential of different vocabulary, dialect words, terms, spoken sounds, neologisms, archaisms, tropes, etc., belongs to be used in both the English and Azerbaijan languages. The category of emotion expresses emotion. Words of this nature are speech units that express these feelings. Emotional meaning can exist in words both independently and in substance. For example, there is almost no similarity between the words “honey” and “duck. However, figuratively, the words “honey” and “duck” are synonymous. Some emotional expressions, in particular the expressions of emotion, are expressed in general, regardless of whether they are generally used in negative and positive ways:

Oh, Selim! Fell me yet in time
Nor leave thus to thoughts of fear.
Ah! Yonder see the chocodar,
My father leaves the mimic war
(Ç.Ç.Bayron, The Bride of Abydos).

When Isabala woke up to Dunya khanim’s voice, she saw her crying, let’s see what the lady said in reply:

Don’t cry, don’t cry, hey Dunya khanim,
The son may die, but not to go from here!

May you be sacrificed for my sweet soul
The son may die, but not to go from here!
Ağlama, ağlama, ay Dünya xanım,
Ölər əcəm oğlu, getməz bu yerdən!
Sənə qurban olsun bu şirin canım,
Ölər əcəm oğlu, getməz bu yerdən!

Improvisation: - “Yes, a son of Persia from Constantinople to sentari to see thee. He well die, but well not leave thut place. Five hundred crows can do no an eagle. The son of Persia well die, but well not leave that place”. The uncertainty of emotional words is of great importance for stylistics. Thus, during the lexical analysis of styles, additional interpretations are needed regarding the emotions that the characters feeling.

Oh! Who young Leil’s glance could read
And keep that portion of his creed

Emotional lexics should be distinguished by emotional expressions: fear, delight, gloom, cheerfulness, annoy, denonut connected associations with, emotional dependence on reactions and so on. from a linguistic point of view, these belong to separate groups

Expression is formed in both oral and written speech. Expression is, above all, an instrument of influence, and serves to actualize one or the other meaning and power of influence. It is very important that an event is presented in an express way. This situation sometimes occurs in the dialectal range, then either expands, generalizes, or remains within a limited circle. In particular, synonymy, onymy, dialect and verbal variations, euphemisms, argo and taboo words, and other language tools, including phrases, idiomatic expressions, play an important role in the formation of expression. In the Azerbaijani language, lexical-style layouts, which are distinguished from each other for formal expressions, can also be used in vocabulary, which can be distinguished from each other by vocabulary and semantic and expressive vocabulary. It is very easy to define the perfect and detailed research criteria in terms of style. Undoubtedly, first among the categories that create style and expressiveness are synonyms. Therefore, as synonyms that make up a large part of the Azerbaijani language’s vocabulary, as a factor that facilitates the expressiveness and impact of speech acts, we consider it appropriate to speak a little more in this language category as a style-expressing creator: Almost all of the Russian, European and Azerbaijani stylists consider the use of synonymy, that is, the choice of language means and the rules of use of speech acts as the most important

research object. Russian stylist A.I. Yefimov writes that synonyms of speech are the central problem of stylistics. (Yefimov, 1961^253)

The main characteristic of expressive synonymy which is a normative character is the development of speech culture. That is, the style means expressive synonymy and the logical and practical selection and use of relevant language tools. Different sounds that have the same meaning in the language are synonymous with grammatical and lexical phrases, and the more the language becomes rich with synonymic units, the more powerful the expressive and affective power. In other words, lexical units, which are divided into ideological and stylized synonyms, can become the most powerful means of impacting speech acts, and attention should be given to the study and study of these areas in style-expression. Note that lexical units that form a synonym for language express a common understanding both in neutral and expressive form. The additional expressive shades of these lexical units also vary in quality. For example, when we look at the effect of the word “have been died”, that is, its expressiveness, we can see that there are shades of regret and sadness. “He went to that world” in written and spoken acts; “Died”; “Went to mercy”; “Dedicated his life to young people”; “Closed his eyes forever”; “Became a gorbagor” and so on. synonymic arrays express a common conception in both neutral and emotionally expressive ways: It turned out that both Murov and his squadron were sent to that world (the epic “Kachak Safarali”); Not hidden from God, what I hid from the people, my parents died (the epic “Kachak Safarali”); Now this is what our mother has done, her mother went to mercy (the epic “Kachak Safarali”); That’s what brought us here now, her mother went to mercy (the epic “Kachak Safarali”); It has been a day since the elderly have donated their lives to young people (the epic of Ashug Ali and Süsenber); It was an accident, the wheel got used to it, my dear ones died (the epic of Ashug Ali and Süsenbar) and so on.

As can be seen from the examples, a similar concept has been manifested by neutral units as well as with euphemistic and dysfemic units added to that neutral unit. By the word “to die” it is possible to identify the synonym row and the expression created by that line: to die → to send to that world → to move out of the world → to die → to donate to life → to go to → to die → to become gorbagor. Azerbaijani is very rich with such lexical units. This is one of the factors proving the power, flexibility, expressiveness and impact of our language. Such synonymic units “... have a polysemantic sense,

even if they are as close as they are to each other, even if they are similar to each other” (Cəfərov, 1958:44). “So synonyms are common terms, but they refer to different aspects of the same concept, to define one or the other aspect” (Əfəndiyeva, 1980:31) “connects it with different concepts and thus clarifies its distinctive features” (Reformatsky, 1953:62). The synonymy listings used to emphasize the superiority of each item and event in the language of any artistic work will sweeten the language of the work, make it attractive, and give the reader an emotional feeling. Synonyms of this style are used to extend the range of images and poeticized images in poetry, to increase their influence and enhance their expressiveness.

To determine the expressions of any synonymic unit, it is necessary to analyze it from a linguistic point of view. For example, spring-fountain synonyms express a common understanding and enhance their expressiveness when used in any literary text: Flowing like Abi-Kovsar, Cheshman, the king mountain of the spring (Ashug Alasgar); As Leyli promised to the spring, Majnun’s only one, I sacrifice to you (Ashug Alasgar). In the first poetic text, the word artist created both panoramic and acoustic expressions of acoustic patterns. Or, if we look at the expressive sounds of -fire-pomegranate synonym, we can see that these lexical synonyms are not words that can be used interchangeably. “On the contrary, every synonym word in the synonym row has the meaning of expression and the color of the speech has a highlighting point in the speech. None of the synonymous purposes is used instead of the synonym (Əfəndiyeva, 1980:31-32). Note the following examples from Ashug Alasgar: Love does not burn with fire, Puhan-pahan is dressed like me; The word is bad to me from the fire of doomsday; Don’t burn too much, Alesker, don’t shy from your health, Alesker. Eşq oduna yanan aşkara yanmaz, Pünhan-pünhan mənim kimi saralı; Qiyamət odundan pısdı mənə söz; Ataş olub çox da yanma, Ələsgər, Səhətindən heç usanma, Ələsgər; bir saat camalın görməsəm ölləm, Görsəm də yanırım nara, Bəynişan; Bivəfa gözəlin mənə sözləri, yandırdı odlarda, közlərdə məni.

Expressive paints and shades are also presented in the above examples, since the words “nar” in the language of the classical writers and poets are intensively used in our modern language. M. Huseynov also rightly points out that the word adapts to its surroundings to maximize lyrical thinking. In the form of poetic quality, the surrounding style plays a role of power and acts as a fact of art. Sweet - some rhythm and

intonation shades define the vocabulary of the artistic environment directly related to the rhyme system. Thanks to a sense of poetic dimension and sensitivity to language, synonyms become a means of communication between the author and the listener. By its agility, synonyms acquire artistic prestige, and the aesthetic effect is reinforced by the essential stylistic-semantic flexibility of the word components that make up the art of speech. (Hüseynov, 2017:201) Synonyms for speech are the most useful language units that prevent duplication in both written and oral speech, directing it to an effective, expressive, aesthetic enjoyment. One of the ancient rhetoricians, Anaksimenes notes that whatever the view is, it must be shaped differently. To do this, you need to change the phrases so that the same thoughts are not repeated in the same words. Then our speech will have a positive effect. (Antique theories of language and style, 1936:171)

In the Azerbaijani language, most synonyms are expressive. If any object, event, or feature described in any folklore pattern is alike, even if it is a little different to each other, then there is a need to use synonyms, which, of course, means the emergence of expression. For example, in our language, along with the verb “to go”, it means “to walk”, “to departure”, “to get in the way”, “to get off the road”, “to turn away”, synonyms such as “to move”, “to jump”, “to hit”, “to get heel” and “to reject” are also used. For example: The fugitives went up the hill (The epic “Kachak Safarali”); The girl walked home (the epic of “Ashug Ali”); They made their way to the Mount of Agri (the epic of Ashug Ali); They departed from the cohort and made their way to the village of Jani (the epic of “Kachak Safarali”); Kerem set out to Erzurum with Lele on a frosty day (the epic of “Esli and Kerem”); He stepped out of the tent and turned towards the desert (the epic of “Esli and Kerem”); He was heading towards the village (the epic of “Ashug Ali”); Horses were going heavily (the epic of “Kachak Safarali”); When I came to Erzurum, I saw a great snowfall (the epic of “Esli and Kerem”); He would first hit the cohort where the fugitives were living (the epic of “Kachak Safarali”); They gradually took the heel (the epic of “Kachak Safarali” epic); The girl said: “Get out of my door, humiliating, dishonest!(the epic of “Kachak Safarali”) and so on.

The repetitions of meaning in the speech, the excessive using of lexical synonyms are of particular importance. The majority of synonymic lines provide a complement to the general semantics of the text, and play a role in stimulating poetic expansion and expressive action. The overall force

of the lexical synonyms listed further enhances the image. In other words, lexical synonyms are one of the strongest semantic-style categories to express the most subtle meanings of thought, to achieve maximum expression, and to create style fluidity. Synonyms, a phenomenon associated with polysemy, are enlarged and enriched at the expense of polysemy. The semantics of the multidimensional word, or figurative meaning, may be included in this or other synonymic sequence and may be an equal member of the word, thus further emphasizing the metaphorical meaning of euphemisms, by the use of multidimensional words, Synonyms, composed of emotionally expressive words, archaic, and articulated by different words, play a very important role in the expression.

Results

From this point of view, based on the fiction materials we collect from folklore texts, we can briefly review them as follows:

1. Expression of synonyms formed by multiplicity. Because polysemy is the body and blood of synonyms, the emergence of expression depends primarily on the plurality of words. Because multidimensionality is enriched and expanded at the expense of synonymic lines. “One of the secondary or metaphorical meanings of the multidimensional word is that by virtue of its semantics it may enter into one or another synonymic sequence.” (2, 34) For example, if we look at the semantic meanings of the word “to lose one’s head” often used in folklore texts, we can base our thinking: The fugitives lost themselves and lost their head (“the epic of Kachak Safarali”); He was often mistreated (he epic of Kachak Safarali); The son said: - Daddy, I am so tired and lost myself (the epic of Kachak Safarali); The brooding horse was stunned (the epic of “Kachak Safarali”); Pristav lost his head (the epic of “Kachak Safarali”) and so on. Qaçaqqlar özlərini itirdilər, çaşdıılar (“Qaçaq Səfəralı” dastanı); O tez-tez yamanca yanıırdı (“Qaçaq Səfəralı” dastanı); Oğul dedi: - Ata, mən lap karıxmışam, özümü itirmişəm (“Qaçaq Səfəralı” dastanı); Kürən at qarıxmışdı (“Qaçaq Səfəralı” dastanı); Pristav başını itirmişdi (“Qaçaq Səfəralı” dastanı) və s. thus, the dominant word in these examples is “to lose one’s head” and as a result, the possibilities of synonymic imagery, expressiveness are increased and enriched so that these templates themselves are distinguished by their colour and style, and the number of examples in folklore is up.

2. Expression of synonyms formed by the words taken from another language. Acquisition words

also play an important role in the enrichment of synonymic lines and even such derived words used in folklore texts have equivalent in our language. For example, in folklore texts, the equivalent of the word “face(üz)” (sima, sifət, surət, camal, çöhrə, rüxsar, bəniz) used intensively which are native to our mother tongue: He did not look at his face (the epic of “Kachak Safaralı”); Your face is nice from a holiday month (Ashug Alasger); Troublesome thoughts covered his face (from the spoken language); His face was saddened (the epic of “Kachak Safaralı”) In Asmar’s pale face was seen a cold kindness (the epic of “Ashig Ali”) and so on.

O, üzünə baxmadı (“Qaçaq Səfəralı” dastanı) ; Camalın göyçəkdir bayram ayından (Aşıq Ələsgər); Kədərli xəyallar və fikirlər onun simasını örtmüşdü (danışiq dilindən); Onun sifətini kədər çulğalamışdı (“Qaçaq Səfəralı” dastanı) Əsmərin solğun bənizində soyuq bir mehribanlıq görünürdü (“Aşıq Ali” dastanı) və s.

3.Expression of synonyms related to euphemism: Synonyms related to euphemisms are also one of the most important tools in helping to get folklore texts more meaningful, expressive and complete. For example, it is known that the word “born” is weak in terms of expression. And also it does not sound good in terms of ethics. But when you replace this word with euphemistic synonyms, the expressiveness of the expression is increased, and at the same time the rules of courtesy are followed. We can base our thoughts on an example from the epic of Ashug Ali and Susenber: Days passed, weeks passed. It was nine months, nine days, nine hours, nine minutes, nine seconds. Shikh’s son’s wife put her luggage on the ground. Apparently, the preference for the euphemistic expression of “put her luggage on the ground “ in order to soften the thought of the dominant word of to bear, in this way, more expressive and cultural. Note that synonymic sequences are also used intensively to create expressions (doğdu- anadan oldu - dünyaya gəldi - təvəllüd etdi)in folklore texts.

4. Expression through figurative synonyms: Expression through metaphorical synonyms refers to the role of phraseology in the enrichment of synonymic lines in folklore texts, because each phraseological unit in the language of the samples we analyze is equivalent to a particular word. For example, used in folklore texts, “keep your eyes on the road,” “stare your eyes on the road,” “ruin the palace of life,” “plunge into trouble”; return to the mountain, “walk to the feet”, “climb the smoke hill”,

“to go black all day”, “to paint life with blood” and so on. Hundreds of synonym phrases such as these are found in folklore texts: Let the bride rejoice in the sight of the bride, the daughters, and the wires of Daras’s hair. (“Daralavez folklore”); My eyes were on the road, the ruins of the Palace of Life (“Daralavez folklore”); It never opens, eyebrows, foreheads, Shindirir sometimes teşti, sometimes the plate (“Daralavez folklore”). (Gözü yolda qalan gəlinlər, qızlar, Darasın saçını tellər sevinisin. (“Dərələyəz folkloru”); Gözümü yollara dikdi, Ömrün sarayını sökdü (“Dərələyəz folkloru”);Çox bəlalər çəkdi başım, İtkin düşdü qonum-qonşu (“Dərələyəz folkloru”); Açılmır heç zaman qaş, qabağı, Sındırır gah teşti, gah da tabağı (“Dərələyəz folkloru”) və s.)

5. Expression of synonyms of emotional and expressive words: Synonyms of emotional and expressive words also play a very active role in the expression. In folklore texts, both positive and meaningful (humor, lamb, nightingale, charming, sacrificing, feathers, hugs, gazelles, deer, halal, goodwill, Allah, billah, etc.), or negative meaning (humiliation, lashar). , the son of a lame, a dog, a nasty, a hell, a dog from my head, one of them, stuck in the ground, blind, etc.) The words are innumerable, and they are powerful in expressing expression and feeling of excitement speech units. For example: Afərin, the Turkish son said Pasha, Let Koch live, my son, live one hundred years old (“Daralavez folklore”); You are the master of the craftsman. (“Daralayaz folklore”); Welcome to the word! (“Daralayaz folklore”) and so on. (Məsələn: Afərin, türk oğlu söylədi Paşa, Qoç ata var olsun, oğul yüz yaşa (“Dərələyəz folkloru”); Var olsun hərəm ustadın, Pərvanələr çırağısan. (“Dərələyəz folkloru”); Saz götürüb qulluğunda durmuşam, Sənətdə vurğunam sözə xoş gəldin! (“Dərələyəz folkloru”) və s.)

6.Expression of archaic synonyms: The enrichment of synonyms also comes at the expense of archaisms, which also give rise to excitement as they read and thus express themselves in various events of real existence. For example, the dubbing synonym for “brave, brave, hero,” in our modern language, also uses archaic word “husband” to express expressions in these moments: My life as a husband, the fire of this mortal world! (“Dereleyez folklore”); Not to mention, A husband made his son a husband (“Dereleyez folklore”) and so on. (Əliyəm ər kimi yaşayıb keçdim, Bu fani dünyanın odundan, oğul! (“Dərələyəz folkloru”); Mərifətdə söyülməyən, Ər oğlunu ər yaradıb(“Dərələyəz folkloru”) və s.

Conclusion

Expressionism is a broader category than emotion, and Y.M.Kalkina-Fedoruk's views on this are justified. The stylistics shows that expression is not only in the speech of the person, but in movement, facial expressions, general behavior, and even work. Expression or expression can be characterized by expressions of both emotional and intellectual and willpower. But English

lexicographers refer to the same category of emotion and expressiveness. In their view, expression is always at the expense of emotionality. Thus, it is not enough for the folklore texts that we have considered in the form of abstracts. Because there are many tools involved in enhancing expression, which is also the subject of extensive research. Grammatical and morphological tools are also actively involved in folklore texts, which will be widely discussed in our future research.

References

- Altaylı S. (1994) *Azərbaycanca-türkcə sözlük*. İstanbul.
- Antique theories of language and style. (1936) OGIZ, M-L
- Əfəndiyeva T. (1980) *Azərbaycan dilinin leksik üslubiyatı*. Bakı, "Elm".
- Dəmirçizadə Ə. (1962) *Azərbaycan dilinin üslubiyatı*. Bakı, *Azərbaycan dilində*.
- Hüseynov M. (2017) *Aşıq Ələsgərin söz ümmanı*. Bakı, "Elm və təhsil".
- Reformatsky A.A. (1953) *Introduction to linguistics*. M.
- Cəfərov C. (1958) *Azərbaycan dilinin leksikası*. Bakı.
- Vinogradov V.V. (1955) Results of the discussion of stylistics issues. B. R, No. 1.
- Yefimov A.I. (1961) *The style of art speech*. M.

¹Н.Н. Кайранбаева , ²З. Шадкам

¹PhD докторанты, оқытушы, әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті,
Қазақстан, Алматы қ., e-mail: kairanbayeva.n.n@gmail.com

²филология ғылымдарының кандидаты, доцент, әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті,
Қазақстан, Алматы қ., e-mail: zubaida.68@gmail.com

ШАҒАТАЙ ТІЛІНДЕ СӨЗДІКТЕРІНІҢ ЗЕРТТЕУЛЕРІНЕ ШОЛУ

Аңдатпа. Шағатай тілі – XIV ғасырдың алғашқы жартысынан XX ғасырдың алғашқы ширегіне дейін қамтитын ортаазиялық түркі халықтарының ортақ әдеби тілі. Сол мерзімде әйгілі акын-жазушылардың әдеби тілін түсіну мақсатында шағатай тілінде сөздіктер жазыла басталды. Көне түркі тіліндегі сөздіктерін зерттеулер XIX ғасырдың алғашқы ширегінде еуропалық ғалымдар тарапынан бастау алады. Шағатай тіліндегі жазылған сөздіктерге толыққанды мағлұмат беру, олардың аясында жасалынған зерттеулерді қарастырып, оларға сипаттама беру, егеменді қазақ халқы көзқарасымен шағатай тілі мен оның сөздіктері жайлы ғылыми жұмыстар жасалмағанына көз жеткізу – мақаламыздың басты мақсаты болып табылады. Ғылыми зерттеу барысында салыстырмалы талдау, жинақтау, сараптау әдіс-тәсілдері қолданылды. Ғылыми зерттеудің құндылығы – қазақ түркітанушылар арасында шағатай тілінде сөздіктеріне байланысты ғылыми жұмыстардың жоқтығын айқындау.

Зерттеудің басты мәселелерін негізге ала отырып, келесідей қорытындыларға көз жеткізіп отырмыз: шағатай тілінде көптеген сөздіктер әлі де толық зерттелінбеді, отандық түркітанушылар тарапынан бұл тақырып мүлдем қарастырылмады, шағатай тілінің сөздіктерге жасалған зерттеулерінде ақаулықтар кездесті. Жұмыстың практикалық нәтижесі ретінде шағатай тілінің сөздіктеріне болжалды хронологиялық классификация құрылып, болашақта шағатай-қазақ тілдерінің сөздігін құру қажеттілігі деген ұсыныс берілді.

Түйін сөздер: шағатай тілі, шағатай тіліндегі сөздіктер, Әлішер Науаи, ортағасыр түркі тілі.

¹N.N. Kairanbayeva, ²Z. Shadkam

¹PhD student, teacher of Al-Farabi Kazakh National University, Kazakhstan, Almaty,
e-mail: kairanbayeva.n.n@gmail.com

²Candidate of Philology, associate professor, teacher of Al-Farabi Kazakh National University,
Kazakhstan, Almaty, e-mail: zubaida.68@gmail.com

Overview on the research of dictionaries in Chagatai language

Abstract. The Chagatai language is the common literary language of the Turkic peoples of Central Asia from the first half of the 14th to the beginning of the 20th century. In order to understand the literary language of famous poets and writers of that time, dictionaries in the Chagatai language were compiled. The interest to the study of ancient Turkic dictionaries in the Chagatai language which is considered as a significant topic for Turkology started in the 19th century. The main purpose of the article is to provide complete information about the dictionaries of the Chagatai language based on the collected materials, create a predictable chronological classification of the research, consider and compare studies on dictionaries. The study used methods of comparative analysis, gathering information and classification. The main conclusions were deduced in the article and some suggestions for studying the dictionaries of the Chagatai dictionaries are given.

Based on the key issues of the study, we came to conclusion that many of the Chagatai language dictionaries have not been fully explored yet, this topic has not been fully considered by Kazakh Turkologists, there were also found encountered some mistakes in the Chagatai language dictionaries.

Key words: Chagatai language, dictionaries in Chagatai language, Alisher Navoi, medieval Turkic language.

¹Н.Н. Кайранбаева, ²З. Шадкам

¹PhD докторант, Казахский национальный университет им. аль-Фараби, Казахстан, г. Алматы, e-mail: kairanbayeva.n.n@gmail.com

²кандидат филологической наук, доцент, Казахский национальный университет им. аль-Фараби, Казахстан, г. Алматы, e-mail: zubaida.68@gmail.com

Обзор по исследованиям словарей на чагатайском языке

Аннотация. Чагатайский язык является общим литературным языком тюркских народов Центральной Азии с первой половины XIV века до начала XX века. С целью понять литературный язык известных поэтов и писателей того времени были составлены словари на чагатайском языке. Интерес к изучению древнетюркских словарей на чагатайском языке начался в первой четверти XIX века и является актуальной темой для тюркологии. Основной целью статьи является предоставление полной информации о словарях чагатайского языка, опираясь на собранные материалы, создание хронологической классификации исследований над словарями и сравнение их. В исследовании использовались методы сравнительного анализа, сборки материала, классификация данных. В статье были выведены основные заключения и приведены некоторые предложения по изучению чагатайских словарей.

Основываясь на основных вопросах исследования, мы находим, что многие словари на чагатайском языке не были полностью изучены, эта тема не была полностью рассмотрена отечественными тюркологами, и были найдены ошибки в исследованиях над словарями чагатайского языка. В качестве практического результата работы была создана хронологическая классификация словарей чагатайского языка. Также было предложено разработать словарь чагатайского-казахского языков в дальнейших исследованиях.

Ключевые слова: чагатайский язык, словари на чагатайском языке, Алишер Навои, средневековый тюркский язык.

XIV ғасырдың алғашқы жартысынан XX ғасырдың басына дейінгі ортаазиялық түркі халықтарының тілі – шағатай тілі. Ол тек Хорасан, Ферғана, Шығыс Түркістанда ғана емес, сонымен қатар Үндістанда, Қазанда, Қырымда және Осман империясында ортақ тілі ретінде қолданылды. Орталық Азиядағы танымал Самарқанд, Бұхара, Герат, Хиуа, Қоқан және Қашқар сияқты қалалар шағатай тілінің дін, әдебиет, фольклор мен тарих тілі ретінде қолданылған мәдени орталықтарға айналды.

Шағатай тілі XV ғасырдан бастап Әмір Темір, Шайбани, Бабыр империясы мен Хиуа және Қоқан хандықтарында ресми мемлекеттік тіл ретінде қолданылса (Шадкам, 2015: 259) да, XIX ғасырдың аяғында кейбір тарихи оқиғалардан кейін сол аймақтағы ұлттық тілдер өз тәуелсіздігін сақтауменен қатар, жеке ұлттық тіл ретінде даму бағытына бет бұрды. Осылайша шағатай тілі Орталық Азияда тіршілік еткен түркі халықтарының мемлекет тілі статусынан айрылады. Бүгінгі таңда ол «өлі тіл» ретінде саналады. Дегенмен кейбір тарихи оқиғалардың әсері мен халық арасында маңыздылығын жоғалтқанына қарамастан, қазіргі уақытта «шағатай тілі» түркі әлемінде қайтадан жанданған негізгі тақырыптардың біріне айналды.

Батыс зерттеушісі А. Бодроглигети өз кітабында атап өткендей, шағатай тілі қазіргі ғалымдар үшін көптеген бағыттарда таптырмай-

тын дереккөздер ұсынады. Дін, тарих, әлеуметтік тарих, әдебиет, фольклор, тарихи лингвистикалық, лексикография және лексикология сияқты ғылымдар үшін бес жүз жылдан астам уақыттың құнды білім мен тарихи оқиғаларын бере алады (Bođrogligeti, 2001: 3).

Кенес Одағында «шағатай тілі – көне өзбектің тілі» деген ұғым қалыптасқан болса да, қазіргі таңда ол ғасырлар бойы өмір сүрген Орта Азияның түпкі тұрғындары, яғни қазақ, қырғыз, түркімен, татар сияқты барлық түркі халықтарына тән ортақ мұра екенін түркітанушылар тарапынан толыққанды қабылданып жатыр.

Орталық Азияның мемлекеттерімен қатар, Германия, Түркия, Ресей, Финляндия, Венгрия, Франция, т.б. шет елдерінің үкіметтері шағатай мұрасының маңыздылығы мен мәдени қажеттілігін түсіне отырып, XX ғасырдың аяғынан бастап көптеген зерттеулер жасалып жатыр. Біз де Қазақстан Республикасының «Рухани мұра» бағдарламасы аясында қазақ елінің түпкі тамырын түсіну мақсатында шағатай тілінде жазылған әлі де зерттелмеген еңбектерді немесе өзіміздің тәуелсіз қазақ елі көзқарасымен Кеңес Одағында зерттелген еңбектерді қайтадан зерттеп қолға алуымыз – біздің бабаларымыз алдында борышымыз.

Классикалық шағатай тілінде зор еңбек қалдырған ұлы тұлғалардың бірі – Әлішер Науаи.

Оның туындыларының көбісі классикалық шағатай тілінде жазылғандықтан, ол түркі әлеміне елеулі ықпал қалдырды. Ә. Науаидың ойлары мен насихаттарын түсіну мақсатында сол дәуірдің зиялылары тарапынан көптеген сөздіктер шығарыла бастады. Шағатай сөздіктерінің библиографиясын жасаған түрік ғалымы Ф. Рахимнің зерттеулеріне сүйенетін болсақ, оның жалпы саны он үш негізгі сөздікті құрайды. Мұндай сөздіктер сол кездегі Түркістан, Иран, Әзірбайжан және Осман империясы сияқты түркі және ислам әлемінің әртүрлі бөліктерінде маңызды рөл атқарды. Олар құнды қор ретінде қарастырылып қана қоймай, «Сөздіктер тізімін» құрды (Rahimi, 2018: 72).

Ортағасыр түркі тілін зерттеу мақсатында шағатай тілінің сөздіктеріне зерттеулер жасалына бастады. Бұл зерттеулерді қарастыра отырып, төмендегідей классификацияға бөлуге болады: 1-кезең – XIX ғасырдың II ширегінен XX ғасырдың ортасына дейін; 2-кезең – XX ғасырдың ортасынан XX ғасырдың аяғына дейін; 3-кезең – XX ғасырдың 90-жылдарынан қазіргі уақытқа дейінгі мерзімдерді қамтиды.

Шағатай тілінің сөздіктеріне қызығушылық XIX ғасырдан бастау алады. Зерттеулердің көбісін еуропалық ғалымдар бастаған. Алғашқы зерттеулердің қатарында Үндістандағы Калькутта қаласында шыққан екі еңбекті атауға болады. Оның бірі неміс тілінде «Calcuttaer Wörterbuch der Dschagataischen Sprache (1820 ж.)» атымен баспадан шыққан еңбек бастау алса, одан кейін Фазуллах ханның сөздігін зерттеп, 1825 жылы «Lugat-ı Fazlu'llāh Hān (Lugat-ı Türkî)» атты кітапты Абдүр-Рахим жарыққа шығарады. Сонымен қатар алғашқы зерттеушілердің қатарынан А. Вамбери (Венгрия), И.Т. Ценкер (Германия), Павел де Куртейль (Франция), Ж. Экман (Венгрия) т.б. авторлардың есімдерін атауға болады. 1867 жылы Лейпциг қаласында жарық көрген А. Вамберидің «Csagatajtörök szogyűjtemeny» атты кітабы, И.Т. Ценкер «Түркі-араб-парсы сөздігі» мен Павел де Куртейльдің «Düctionnaire Turk Oriental» (Париж, 1870 ж.) атты еңбектері – олардың ең белгілілері. Орыс түркітанушыларының ең

алғашқы еңбегі Л. Будаговтың «Сравнительный словарь турецко-татарских наречий» және А.А. Ромаскевичтің «Новый чагатайско-персидский словарь» атты еңбектері де әлі негізгі дерек ретінде орыс түркітану ғылымында қарастырылып отыр. Осындай Еуропаның шығыстанушылары тарапынан шағатай тілінің сөздік қорына қызығушылығы орыс және түрік түркітанушыларын да ықылассыз қалдырмады.

XIX ғасырдан бастау алған Еуропаның венгр, неміс, француз ғалымдары орыс және түрік зерттеушілерін өзінің еңбектері арқылы жігерлендіреді. Олардың қатарынан Б. Аталай, В.В. Вельяминов-Зернов, В. Радлов («Опыт словаря тюркских наречий»), А. Самойлович, А.К. Боровков сияқты ғалымдарының еңбектерін қоса аламыз. XX ғасырдың 70-80-жылдарында П. Шемсиев («Ali Şer Nevaiy Asarlari Lugati», 1972 ж.), А. Ибрагимов («Muhammed Yakub Çingî: Kelûr-Name», 1982ж.), В. Рахманов, Ф. Иргаш, т.б. өзбек түркітанушыларын да атауға болады.

XIX-XX ғасырлардың еңбектеріне сүйене отырып, қазіргі таңда шағатай сөздіктер аясында толықтырулар енгізіліп, зерттеулер жасалынды. Олардың арасынан Али Ақардың «Түркі тілі тарихы» кітабы, Хасан Ереннің «Шағатай сөздіктер туралы жазбалар» атты мақаласы, Зухаль Каргы Өлмездің «Шағатайша сөздіктер» атты мақаласы, Фархад Рахимидің «Шағатай түркі тілінің сөздіктердің библиографиясы» атты мақаласы сияқты түрік авторлардың жұмыстары қарастырылды. Аталған ғылыми мақалаларының көбінде шағатай тілінің сөздіктеріне жалпы сипаттама беріліп, қазіргі кезде әлем мұражайларының сирек қорлары мен ғылыми ордаларда сақталған нұсқалардың саны, қысқаша тарихы туралы атап өтеді. Мысалы, К. Өлмез, Х. Ерен сияқты зерттеушілердің жұмыстарында алты-жеті сөздікке сипаттама берілсе, Ф. Рахимидің мақаласында жиырма тоғыз шағатай сөздігі мен оның нұсқалары туралы толық мәлімет берілді.

Шағатай тіліне құрастырылған негізгі сөздіктерін алып, олардың жалпы сипаттамасын, басқа сөздіктерден ерекшеліктері жайлы, оның авторы, тілі, нұсқалары сияқты ақпараттарды теріп, төмендегідей кесте арқылы көрсетуге болады:

№	Сөздіктің атауы:	Авторы, басылған жылы:	Тілдері:	Зерттеулер мен нұсқалар:	Ерекшеліктері:
1	Абушка сөздігі	Авторы белгісіз, шамамен 1544 жыл	Шағатай-түрік тілдерінде	Ж. Тури (1904), Вельяминов-Зернов (1869), А. Вамбери (1862, венгр тілінде)	3027 сөздік бірлікті қамтиды.

2	Бедаи-а-л Лұгат	Авторы Имани аталағын Гераттық Тали. Көшірілген мерзім 1705 жыл.	Парсы-шағатай тілдерінде	А.К. Бороков зерттеген (1961). Петербург мемлекеттік кітапханасында сақтаулы.	Шамамен 1000 сөзді қамтиды. Кіріспе бөлімінде Хүсейін Байқара кезінде Әлішер Науаидің еңбектерінен пайдалану мақсатында құрылды.
3	Сенглаһ	Надир Шах, Мырза Мехди хан Астарбади 17 ғ.	Шағатай-парсы тілдерінде	Зерттеушілер: Е.Денисон Росс (1910), Ж.Экман (1942), К.Х. Менгез (1956), Б.Аталай (1956), С.Г.Клаузон (1960) Лондон, Париж, Тегеран кітапханаларында жалпы алты нұсқасы бар.	6000-ға жуық сөзді қамтиды. Автор өз түсіндірмесіне қарай жастығында Ә.Науаидің еңбектерін оқыған кезде бірнеше қиындыққа кезіккендіктен оған «Сенглаһ» (Тас) атауын берді.
4	Хүласе-и Аббаси	19 ғ. алғашқы жартысы Мехмед Хои тарапынан Иранда жазылды.	Шағатай-парсы тілдерінде	Әлі басылмады. Зерттеушілер: Павел де Куртейиль (1870), А.Вамбери (1867). Тегеран, Тебриз, Парижде үш нұсқасы сақталуда.	Мырза Мехди Ханның ықпалымен жазылған. Сөздікте автор туралы ешқандай ақпарат берілмеді.
5	Лұгат-и Чағатай ве Түркі-и Османи	Шейх Сүлейман Эфенди тарапынан 1882 жылы Ыстамбұлда жарияланды.	Шағатай-осман тілдерінде	Игнас Кунос (1902 ж. неміс тілінде), Мехмет Өлмез (2003 ж. түрік тілінде)	7000-ға (6775) жуық сөздік бірлікті құрайды.
6	Фазлуллах ханның сөздігі (Lügat-i Türki)	17 ғ. Үндістан Империясының бесінші мұрагері, Бабури ханның немересі Мұхаммед Евренгзібтің кеңесі бойынша жазылған.	Шағатай-парсы тілдерінде	1825 жылы Калькуттада басылып шығарылды.	Сөздік үш бөлімнен тұрады: 1. Алфавиттік тәртіптегі етістіктер, 2. Зат есімдер, 3. Сан есімдер, жануарлар, өсімдіктер, түркі тайпалық және рулық атаулар, әскери терминдер.
7	Келүр-наме (Китаб-ы Зебан-ы Түркі)	Мухаммад Жақып Шыңғының «Келүр-наме» сөздігі, 1982 ж. Ташкент қаласында басылды.	Шағатай-парсы тілдерінде	А.Ибраимова (1982 ж., өзбек тілінде), Фонда Кара (2011 ж. түрік тілінде) зерттеген. Ұлыбритания (London British Museum), Ташкент және Үндістанда нұсқалары бар.	Жұмыс бес тарау бойынша 14 бөлімге бөлінген. Сонымен қатар, грамматикалық бөлім бар. Сөздіктің тілі қиын.
8	Ел-Тамга-и Насири	Шейх Мухаммад Салих, 19 ғ.-дың екінші жартысы	Парсы-шағатай тілдерінде	А. Джафероглу (1974 ж.)	Насируддин Шахқа арналған. Кіреберіс «Мабани-лугатқа» ұқсайды.
9	Фетхали Качардың сөздігі	1862 жылы Фетхали Качардың тарапынан жазылған.	Парсы-шағатай тілдерінде	Ж.Тури (1903 ж.), Ромаскевич (1934 ж.), Х. Ерен (1950 ж.), Жанбаев Ш. (1999 ж.), Ф. Рахими (2016 ж.)	Иран аумағында жазылған ең үлкен сөздік. Автор «Сенглаһ»-ты қолданылған.
10	Үсс-и Лисан-и Түркі	Мехмед Садық, 1897-1898 ж.ж. Ыстамбұл	Осман-шағатай тілдерінде	Мартин Хартман неміс тіліне аударылды (1902 ж.). Али Ылғын, Реджеп Топарлы (Түркия, 2006 ж.)	Еңбек алты бөлім және қысқаша сөздіктен тұрады.

Шағатай тіліне қатысты сөздіктерді қарастыра отырып, ең маңызды он сөздік атап көрсетілді: «Абушқа сөздігі», «Бедаи-а-л Лұгат», «Сенглаһ», «Хүласе-и Аббаси», «Лұгат-и Чағатай ве Түркі-и Османи», «Фазлуллах ханның сөздігі (Lügat-i Türki)», «Келүр-наме (Китаб-ы Зебан-ы Түркі)», «Ел-Тамга-и Насири», «Фетхали Качардың сөз-

дігі», «Үсс-и Лисан-и Түркі». Әр біреуі белгілі бір дәуірде, өзіне тән ерекшеліктерімен, әрі белгілі бір мақсатпен жазылған. Олардың арасында ең көне сөздігі – «Абушқа сөздігі». Ж. Тури 1904 жылы жазған шағатай тіліне байланысты еңбегінің ішінде сөздіктер туралы елеулі мағлұмат береді (Ерен, 1950: 145). Оның

пікірінше «Абушқа» сөздігі («*Abuşka Lügati*») шағатай тіліндегі сөздіктерінің ең көнесі болып есептеледі. Сөздіктің авторы беймәлім, дегенмен туынды XVI ғасырдың ортасында Осман тілінде жазылған шағатай-осман тілінің сөздігі екені анық. Сөздік «қарт әйел, кемпір» деген мағына беретін «Абушқа» атты бастапқы сөзімен басталғандықтан оған «Абушқа сөздігі» деген есім беріледі. Сонымен қатар аталған сөздік «Лүгат-и Абушқа», «Китаб-и Лүгат-и Абушқа», «Абушқа дер лугат-и Чағатай», «Лүгат-и Науаи», «Лугат-и Мевлана Неваи», «Лугат-и Мир Али Шир Неваи», «ел-Лүгат-и а`ла Лисан-и Неваи», «ел-Лугат-үн-Невайийе уе`л-Иштихадү-түл-Чағатаийе», «Китабү-л Лүгат фи Лисан-и Чағатай», «Китабү Лүгати Чағатай уе Диван-и Лүгат-и Неваи» секілді атаулармен де белгілі (Güzeldir, 2002: 10). К. Өлмес Абушқа сөздігінің ішкі құрылымын көрсете отырып, алфавиттік тәртібі сияқты жалпы сипаттама береді.

Шағатай тілінің тарихы үшін маңызы зор танымал болған бұл сөздік алғаш рет 1862 жылы Пешт қаласында венгр тілінде баспадан шығарылады. Бұл басылымнан кейін, «Абушқа сөздігі» В. Вельямин-Зернов тарапынан француз тіліне аударылып, Петербург қаласында 1869 жылы жарияланады (Egen, 1950: 145). Түрік жас ғалымы М. Гүзелдир тарапынан докторлық диссертация ретінде алынып, «Абушқа сөздігіне» толыққанды зерттелінді. Оның зерттеулері бойынша бүгінгі таңда Еуропада бұл сөздіктің он жеті нұсқасы бар болса, Түркияның кітапханалары мен мұражайларында сирек кездесетін қор ретінде жиырма үшке жуық үлгісі сақталып жатыр. Барлық нұсқалардағы сөздердің саны жайлы әртүрлі мәлімет бергенмен де, шағатай тілінің 3027 сөз бірліктерінің түсіндірмелері берілгенін нақты айтуға болады. Науаидың жиырма сегіз шығармаларының атауы сөздіктің тоғызыншы парағында көрсетіледі. Әсіресе Сұлтан Ескендір Мырза, Кутби, Мевлана Лүтфи, Мир Хайдар, Бабур Мирза, Наими, низами, Сұлтан Хусейн Байқара және тағы он алты автордың еңбектерінің атаулары кездеседі. Жоғарыда келтірілген көшірмелерден Аясофья, Асад Эфенди, Лала Исмайыл I, Сейфеттин Өзеге және Шехид Али пашаның нұсқаларын зерттеудің негізі ретінде таңдалынды. Шағатай тілінде жазылған барлық жазба мұралар сияқты бұл сөздіктің кей нұсқалары аяқталмаған немесе беттері жоғалған болса, енді біреулерінің беттері оқуға қиындық туғыздырды. Сол себептерден түрік ғалымы Аталай Бесимнің дайындаған және оның өлімінен кейін жарияланған «Абушқа сөздігі»-нің

аясында зерттеу жасалынды. Осы алты көшірменің ішінен Науаидың жиырма сегіз еңбегі мен басқа да ғұламалардың (он алты автордың) туындыларын мысал ретінде келтірген толық көлемді нұсқасы Асад Эфендидің (Esad Efendi) нұсқасы болып табылады (Güzeldir, 2002: 17).

XVIII ғасырда қазіргі Иран мемлекетінде Мырза Мехди хан мен Темір әулетінің билеушісі Надир Шахтың тарапынан жазылған шағатай түркі тілінің ең маңызды сөздіктерінің бірі – *Сенглах*. А. Акар «Мырза Мехди хан еңбегін жазғанда сол кездегі басқа шағатай түркі тілінде жазылған сөздіктерді де қарап шыққан, осы аралықта кейбір сөздіктердегі қателерді түзеткен. Еңбек Лүтфи, Науаи, Бабыр, Хусейн Байқара сияқты маңызды түркі жазушылары мен ақындарының еңбектерімен шағатайша *Калила мен Димна* көшіріліп, енгізілген (Акар, 2010: 126)» – деп өз кітабында қосады.

Сенглахта шағатай тілімен қоса Тұран және Мәуренахр өзбектері, Рим және Аран (Әзірбайжан тілінде) түркілерінің тілдеріне де орын беріледі. Бұл болашақта түркі тілдерінің өзара тілдік байланыстарын, ұқсастықтары мен өзгешеліктерін зерттеуді қажет етеді (Акар, 2010: 208). Үш бөлімнен тұратын сөздік Мебани-л лүгат атты бірінші бөлімде шағатай тілінің қысқаша грамматикасы мен емле ережесі беріледі. Екінші бөлімде шағатай-парсы тілдерінің сөздігі орын алады. Ал үшінші бөлімде Ә. Науаидың еңбектеріндегі арабша және парсыша терминдерге түсініктемелер беріледі (Eckman, 1960: 38).

«*Сенглах*»-тың белгілі алты нұсқасы бар. Бұлардың төртеуі Англияда, қалған екеуі Париж бен Тегеран мемлекеттерінде сақталуда. Сөздіктің бірінші бөлімі *Мebани-л лүгат* 1910 жылы Е. Денисон Росс тарапынан жарияланды.

Мырза Мехди «Сенглах»-ты жазудың себепін оның Әлішер Науаиға сүйіспеншілігінен басталғанын көрсетеді. Ол өзінің жас шағынан Науаи шығармаларын оқығанды қатты ұнататындығын, оның барлық тілегі ақынды түсінуді армандағанын, оның тынымсыз ізденістерінің нәтижесінде ақын тілінің астарларын терең зерттеп, Науаидың қиын сөздері мен сөз тіркестеріне түсініктеме беретін сөздіктердің жетіспеушілігін анықтағаннан кейін сөздік жазуға бел буғаны жайлы сөздіктің кіріспе бөлігінде айтады (Eckman, 1960: 39).

Сөздікке толыққанды қарастырған алғашқы зерттеушілердің бірі 1910 жылы Үндістанда Калькутта қаласында жарық көрген «*The Mabani'l-Lughat being a Grammar of the Turki language in Persian by Mirza Mehdi Khan*» атты ең-

бектің авторы Е. Дениссон Росс болса, шамамен отыз жылдан кейін «Mirza Mehdi's Darstellung der tschagataischen Sprache» (1942, Будапешт) атты еңбегінің авторы Ж. Экманн болып табылады.

«Бедаи-ал Лүгат», «Хүласе-и Аббаси», Шейх Сүлейман Эфендидің сөздігі, «Фазуллах ханның сөздігі (Lügat-i Türki)», «Келүр-наме (Китаб-ы Зебан-ы Түрки)», т.б. сөздіктер жайлы ақпарат тапшы болғандықтан, оларды қарастыру қазіргі заман түркітанушыларының болашақ ғылыми жұмыстарының бір нысаны болатынына үміт тудырады.

Шағатай сөздіктері туралы жасалынған осындай зерттеулер Еуропа ғалымдарының көне түркі тіліне қызығушылық танытып, XIX ғасырдан бастап көптеген іс атқарғанына дәлел бола алады. Олардың бай ғылыми жұмыстары ескі түркі тілін зерттейтін жас ғалымдар үшін іргетас саналғанмен де, олардың жұмыстары XV-XIX ғасырдың қолжазбаларымен тікелей жұмыс істеу ғалымның сол дәуірдің жазба стилін, лексикалық ерекшеліктерін, автордың емле ережесіне жүгінуін білу керек. Осыған бірде бір дәйек – шағатай тілінің сөздіктерін зерттеген ғалымдардың лексикалық формасы мен мағынасы жағынан көптеген қателіктерінің кездесуі. Шағатай тілінің лексикасы жазбаша дереккөздерге негізделгені анық. Сондықтан да олардың шығармаларында дұрыс көрінбейтін немесе нашар жазылған кейбір жерлері байқалынады. Шағатай тілінің сөз қорына қатысты бұл шығармаларды зерттеу мен сынға алу түркітанушылар үшін өте маңызды мәселе болып табылады. Мұндай мәліметтерге толыққанды сенуге лайық еместігін түркітанушы Х. Ерен атап өтеді. Өзінің «Çağatay Lügatleri Hakkında Notlar» атты мақаласында сөздіктердің аудармасымен жұмыс істеген зерттеушілердің кейбір қателіктерін көрсетеді. «*labaşaq*», «*çitüq*», «*dabir*» сияқты көптеген шағатай тіліндегі кейбір сөздік бірліктері еңбектің нашар оқылу немесе әріптердің дұрыс түсінбеу салдарынан қате аударылғанын дәлелдейді. Жиырмаға жуық мысалдардың бірі болған “*dabir*” сөзіне көңіл аударсақ, оның қате оқу кесірінен түсініспеушілік тудырғанын көре аламыз. Алғаш рет бұл сөзді И. Ценкердің «*Türkisch-Arabisch-Persisches Handwörterbuch*» атты сөздігінде кездестірді. Шағатай тілінде *دبر* (*debr*) сөзі «*genou (mize)*» мағынасына келетіні туралы жазған бұл автор ол сөзді «*Lügat-i Turki*»-ден алғанын айтады. Сонымен қатар, ескі және жаңа шағатай сөздіктерінде бұл сөз туралы кейбір мәліметтер кездеседі. Л.З. Будагов, бұл сөзді «*Лүгат-и түрки*»-

ден ала отырып, *دبر* (*dabir*) түрінде жазғандай, В. Радловтың сөздігінде де *دبر* (*dabir*) сөзі «*Das knie (бұл mize)*» түрінде көрсетілген. Ж. Туридің пікірінше, Л. Будаговтың жазған *دبر* сөзі дұрыс емес, дұрысы *دبر* болады (Eren, 1950: 153). Жоғарыда келтірген мысалмен қатар, Х. Ерен *ümiü'ün – umurun, gerfeke – kerefske, acırğa – isir – ispir, onzel – ötrük, şışal – şışek* сияқты мысалдарды толық анықтап көрсетеді.

Шағатай тіліндегі сөздіктерге жасалған зерттеулерге шолу ретінде толыққанды ақпарат бере отырып, төмендегідей жұмыс атқарылды:

1. Шағатай тіліндегі сөздіктерге жасалынған зерттеулерге ақпарат жинап, үш кезенге бөліп қарастырылды.

2. Шағатай тілінің сөздіктері мәдени-тарихи жағынан құнды екені көрсетілді.

3. XIX ғасырдан бастап қазіргі таңға дейін шағатай тілінің сөздіктері аясында жасалынған барлық зерттеулерге сипаттама беріліп, олардың кемшіліктері көрсетілді.

Жоғарыда келтірген барлық ақпаратты ескере отырып, мынандай қорытынды шығарылды:

1) Шағатай тілінде сөздіктер жайлы өзге мемлекеттердің зерттеушілері (неміс, венгр, түрік, орыс ғалымдары) қарастырып жатса да, көптеген сөздіктер әлі де толық зерттелінбеді;

2) Жинаған ақпаратқа сүйеніп, ескі түркі тілінің сөздіктерін зерттеулерге жасалынған болжалды хронологиялық классификация құрылуы;

3) Қазақ түркітанушылары арасында шағатай тілінің сөздіктері туралы ақпараттың тапшылығы;

4) Шағатай сөздіктері аясында жасалынған XX ғасырдың зерттеулерінде ақаулықтар кездескендіктен, оларды жаңадан қарастыру қажеттілігі;

5) Түркі тілі тарихының кезеңі мен ұлттық мәдениетіміз үшін зор маңызға ие болып табылатын шағатай тілі туралы жан-жақты зерттеулер жасалынып, шағатай сөздіктеріне, олардың көшірмелері мен әртүрлі кезеңде жазылған сөздіктерінің лексикалық қорын салыстырмалы түрде талдау жүргізу толық зерттелінбеуі;

6) Аталмыш сөздіктерінің зерттеулеріне сүйене отырып, ескі түркі тілдерінде жазылған қолжазбаларға пайдасын тигізетін шағатай-қазақ тілдерінің сөздігін құрастыру қажеттілігі.

Қорытынды

Қазіргі таңда ұлттық дүниетаным мен мәдениеті, этностың ойлау жүйесін сол ұлттың тіліне сүйеніп зерттеу, тіл арқылы қалыптасқан мәде-

ниетті жан-жақты таразылау өзекті мәселе екені белгілі. Кеңес Одағының шығыстанушылары мен түркітанушылары шағатай тіліндегі көне түркі әдеби ескерткіштерін зерттеп, оны қазіргі өзбек тілінің жалғасы деп саралаған. Дегенмен, шағатай тілі белгілі бір ұлтқа негізделіп, оның ерекше туындысы деп баяндаудың орынсыз екенін қазіргі түркітанушылар көзашып байқап жатыр. Шағатай тілі – күллі түркі әлемінің ортақ ауызекі әрі жазба тілі екенін қазіргі түркітану ғылымында дәлелденді. Түркітану ғылымының да қазіргі таңда мақсаты – сол ескі түркі тілдерінде материалдарды оқу, түсіну, аудару. Дегенмен, мақсатқа жету жолын қарастыра отырып, шағатай тіліндегі қолжазбаларды зерттеуде негізгі мәселелер туындап отыр:

1. Түркітану деректану салаларында шағатай тілін зерттеу негізгі пән ретінде оқытылмауы;

2. Шағатай тілін білетін ғылыми мамандардың тапшылығы;

3. Шағатай тілін зерттеу әдіс-тәсілдерін іздестіру мен тәжірибе жүзінде нығайту.

А.Н. Мұқанова «Түркілік этнолингвистикалық «шағатай» терминінің пайда болу тарихы» атты мақаласында: «шағатай тілінің зерттелуінен бұрын ол тілді оқыту, үйрету мәселесі жоғары тұр. Себебі тіл лингвистикалық тұрғыдан зерттеу нәтижелері біршама белгілі, бірақ бұл зерттеулер қорытындылары тілді үйренуге беретін көмегі қаншалықты деген сұрақ туын-

дайды. Ал аталмыш тілді оқи білу, тарихшылар үшін, оның ішінде қазақ тарихын зерттеушілер үшін аса маңызды» деген.

Елбасымыздың «Рухани Жаңғыру» бағдарламасы да ескі қолжазбалармен жұмыстарды жандандыру бағытын қолдап жатыр. Елімізде табылған шағатай тіліндегі сөздіктер мен қолжазбаларды аудару, қазақ халқы үшін құнды көне шығармаларды латын графикасымен оны оқуға жеңілдету үшін транслитерациясын (транскрипті) жасау, ескерткіштердің тілдік ерекшеліктерін анықтау сияқты деректану саласында жүйелі түрде жұмыс істеу түркітану ғылымының қазіргі таңда міндеті болып саналады. Осындай ғылыми жұмыс ретінде авторы белгісіз ХІХ ғасырдың шағатай тілінде жазылған «Қисса-и Джаннаме-и Рисале-и Шахи-Мардан» атты қолжазба болашақта қарастырылуы жоспарланып отыр.

Қорыта келгенде, шағатай тілін зерттеулер сонау ХІХ ғасырдан жалғасын тауып жатса да зерттеу тәсілдері белгілі бір жүйеге келтірілмегені анық. Сондықтан бұл талап түркітану ғылымымен айналысып жүрген ғалымдарға жүктеліп отыр. Демек, шағатай тіліндегі материалдарының оқылып, аударылып, оларға лексикалық, фонетикалық, морфологиялық талдау жүргізу, әрі терең зерттеп саралау, шағатай-қазақ тілдерінің сөздігін құрастыру сияқты жұмыстар түркітану ғылымының міндеттеріне айналды.

Әдебиеттер:

- Akar A. (2010) Türk Dili Tarihi. Dönem-Eser. Bibliyografya. 3Basım. Istanbul.
 Bodrogligeti Andras J.E. (2001) Grammar of Chagatay. Lincom Europa. Muenchen.
 Eckmann J. (1966) Chagatay Manual, Indiana University, Bloomington-The Hauge, (XII+340)
 Eren H. (1950) Çağatay Lügatleri Hakkında Notlar. AÜDTCF Dergisi, 8 cilt. Sayı 1-2 Ankara, 145-163 sayfa.
 Güzeldir M. (2002) Abuşka Lügati (Giriş-Metin-İndeks). Doktor tezi. Erzurum: Ataturk üniversitesi. Sosyal bilimler Enstitüsü.
 Ölmez Z.K. (1998) Çağatayca sözlükler. Kebikeç. Sayı 6, Ankara, Sayfa.137-144.
 Rahimi. F. (2018). Çağatay Türkçesi Sözlükleri Bibliyografyası. Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi, 7(1), 69-104.
 Rahimi F. (2018) Çağatay Türkçesi sözlükleri bibliyografyası. Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi. Sayı: 7/1 2018. S.69-104. Türkiye
 Shadkam Z., Bazarkulova B.K. (2015) Shagatai tili jane onyng damu kezenderi. [Chagatai language and periods of development] KazUU habarshysy. Shygystanu seriyasy. №4(74).

D.A.P. Sharma

Associate Professor of Hindi at Delhi College of Arts & Commerce,
Univ. of Delhi, India, email: dapsdu@gmail.com

INTRODUCING DESIGN THINKING IN HINDI FOREIGN LANGUAGE EDUCATION: AN INNOVATIVE APPROACH FOR ENHANCING HOLISTIC PROFICIENCY

Abstract. The vast changes of the 21st century have greatly contributed to our life. Technological advancement, internet, instant information, globalization and wider connectivity have provided us better facilities on the one hand and created problems and challenges on the other hand that are different from the previous one. The traditional methods and approaches are no longer sufficient and adequately effective to solve the problems emerged out of the changed environment of 21st century which is moving fast towards the artificial intelligence revolution. Like other walks of our life, this changing paradigm has influenced the education also. Consequently, new insights have led to the discovery of new methods and new approaches to deal with the problems and challenges before us. *Design Thinking* is one of those approaches that originated in the field of architecture, but being effective for problem solving, it is found to be useful in education also.

Nowadays, students' preferences, their learning objectives and learning tools have entirely changed. In the wake of present circumstances, pedagogical mindset, teaching approach and method needs to be revolutionized through integrating innovative ideas in education. Due to its human-centered approach, Design Thinking can be an important tool in this direction towards solving complex learning problems. Design Thinking has been brought in school education and has yielded better results. It has also been introduced in foreign language education. I believe that the method and approach of design thinking should be introduced in Hindi foreign language education (HFLE) as well. This paper explores possibilities of introducing Design Thinking in HFLE for enhancing holistic proficiency of learners.

Key words: Design Thinking, Wicked problems, Analytic, Synthetic, Creativity, Innovation, Collaboration.

Д.А.П. Шарма

Дели өнер және коммерция колледжіндегі хинди тілінің
қауымдастырылған профессоры,
Дели университеті, Үндістан, e-mail: dapsdu@gmail.com

**Хинди тілін шет тілі ретінде оқытуға жобалық ойлауды енгізу:
тұтас білімді кеңейтуге арналған инновациялық тәсіл**

Аңдатпа. XXI ғасырда болып жатқан елеулі өзгерістер біздің өмірімізге әсер етті. Технологиялық прогресс, интернет, жылдам таратылатын ақпарат, жаһандандыру және қосылудың неғұрлым кең мүмкіндіктері бір жағынан бізге ең жақсы мүмкіндіктерді қамтамасыз етті және екінші жағынан, алдыңғы жағынан ерекшеленетін мәселелер мен сын-қатерлерді құрды. Дәстүрлі әдістер мен тәсілдер жасанды интеллект саласындағы революцияға тез жылжитын XXI ғасырдың өзгерген ортасында туындаған мәселелерді шешу үшін жеткіліксіз және тиімсіз болып шықты. Біздің өміріміздің басқа салалары сияқты бұл өзгермелі парадигма да білімге әсер етті. Тиісінше, жаңа идеялар алдымызда тұрған мәселелер мен міндеттерді шешу үшін жаңа әдістер мен жаңа тәсілдерді ашуға алып келді. Жобалық ойлау сәулет саласында пайда болған тәсілдердің бірі болып табылады, бірақ мәселелерді шешу үшін тиімді бола отырып, білім беруде де пайдалы болды.

Қазіргі уақытта студенттердің қалауы, олардың оқу мақсаттары мен оқу құралдары толығымен өзгерді. Қазіргі жағдайларға байланысты инновациялық идеяларды білім беруге біріктіру жолымен педагогикалық ойлауды, оқытудың тәсілі мен әдісін түбірімен өзгерту қажет. Өзінің адамға бағытталған тәсілінің арқасында жобалық ойлау оқытудың күрделі міндеттерін шешуде осы бағыттағы маңызды құрал бола алады. Жобалық ойлау мектепте білім алуға енгізілді және жақсы нәтиже берді. Ол сондай-ақ шет тілін оқытуға енгізілді. Менің ойымша, жобалық ойлау әдісі мен тәсілі шетел тілі (HFLE) ретінде хинди тілін оқытуға да енгізілуі тиіс.

Бұл мақалада оқушылардың тұтас білімін кеңейту үшін HFLE жобалық ойлауды енгізу мүмкіндіктері қарастырылады.

Түйін сөздер: жобалық ойлау, жағымсыз мәселелер, аналитикалық, синтетикалық, креативтік, инновациялар, ынтымақтастық.

Д.А.П. Шарма

Асс. профессор хинди в Делийском колледже искусств и коммерции,
Университет Дели, Индия, г. Дели, e-mail: dapsdu@gmail.com

**Внедрение проектного мышления в преподавание хинди как иностранного языка:
инновационный подход для расширения целостного знания**

Аннотация. Значительные изменения, происходящие в XXI веке, повлияли на нашу жизнь. Технологический прогресс, интернет, мгновенно распространяющаяся информация, глобализация и более широкие возможности подключения обеспечили нам лучшие возможности, с одной стороны, и создали проблемы и вызовы – с другой стороны, которые отличаются от предыдущих. Традиционные методы и подходы оказались недостаточными и неэффективными для решения проблем, возникших в изменившейся среде XXI века, который быстро движется к революции в области искусственного интеллекта. Как и другие сферы нашей жизни, эта изменяющаяся парадигма также повлияла на образование. Соответственно, новые идеи привели к открытию новых методов и новых подходов для решения стоящих перед нами проблем и задач. Проектное мышление является одним из тех подходов, который зародился в области архитектуры, но, будучи эффективным для решения проблем, оказался полезным и в образовании.

В настоящее время предпочтения студентов, их цели обучения и средства обучения полностью изменились. В свете нынешних обстоятельств необходимо революционизировать педагогическое мышление, подход и метод обучения путем интеграции инновационных идей в образование. Благодаря своему ориентированному на человека подходу проектное мышление может стать важным инструментом в этом направлении в решении сложных задач обучения. Проектное мышление было введено в школьное образование и дало хорошие результаты. Оно было также введено в преподавание иностранного языка. По мнению автора, метод и подход проектного мышления должны быть внедрены и в обучение языку хинди в качестве иностранного (HFLE). В этой статье рассматриваются возможности внедрения проектного мышления в HFLE для расширения целостного знания учащихся.

Ключевые слова: проектное мышление, неприятные проблемы, аналитический, синтетический, креативность, инновации, сотрудничество.

Design Thinking

Design Thinking is a creative process of doing things and bringing innovation to tackle challenges and create solution for problems. It is a mindset that breaks status quo and facilitates meaningful changes that could bring positive impact. Design Thinking is an objective-oriented and solution-focused process of experimenting to create an innovative solution to the complex and multi-dimensional problems. One of the important characteristics of Design Thinking is that it is a human-centered approach which empathizes with people to understand their needs and motivation. Design Thinking collaborates with the multiple views and perspectives because a collaborative effort with diverse creative minds to solve difficult problems is definitely more effective and lasting. Design Thinking makes our outlook optimistic – to the extent that we make every effort to bring desired change possible only by better utilization of available resources. Precisely, Design Thinking

puts human at the center and understands his needs and problems, designs solution to the problems and brings meaningful change through continuous innovation.

Evolution of Design Thinking: An Overview

The seed of design thinking can be traced to the circumstances arising as a result of the Industrial Revolution and World War-II. Thinkers began to explore that the solution to the complex problems of human being is possible through technology and innovation. The changing socio-economic circumstances around the 1950s inspired engineers, architects, industrial designers, and cognitive scientists to collaborate their knowledge, ideas and experiences towards solving (material) problems of people. The creative process that design leaders introduced to solve complex problems became famous as Design Thinking. During the last fifty years, creative thinkers from different fields have added and re-defined not only what it was but where it could be applied to.

Design Thinking originated in 1956 when *Buckminster Fuller* started teaching *Comprehensive Anticipatory Design Science (CADS)* at MIT. Buckminster Fuller's study was an innovative idea based on the collaborative knowledge and experience of engineers, industrial designers, physicists and chemists. *Herbert A. Simon* (1969), a cognitive scientist and Nobel laureate was the first to refer design as a science and way of thinking. During 1960's, primarily, scientific methodologies and processes were applied to the design thinking discourse and attempts were made to keep the Design Thinking within the objective of rational sciences. Nigel Cross (2007), has well examined the struggle between *design discipline* and the *design science* during the above period. In the mid 1960's one major development happened when a design theorist, *Horst Rittel* coined the term *Wicked Problems*. *Wicked Problems* referred to the extremely complex or multi-dimensional problems. It was a significant achievement in the journey of Design Thinking which became a buzzword in this field, because this was the problem that Design thinkers wanted to tackle through creative approaches and collaborative methods and for which deep understanding of humans was required.

Herbert Simon (1969), in his study, proposed a number of creative ways related to Design Thinking that became established in 1970s as a theory of design thinking. The concept of *Prototyping* and *Testing* suggested by Simon is considered major stages of Design Thinking process even today. A large part of Simon's Design Thinking is focused on artificial intelligence. More importantly, he has deliberated whether human thoughts and artificial intelligence can be synthesized? His idea of *Visual Thinking Effect* and combining the left and right brain modes of thinking formed the very basis of Design Thinking methodology.

During 1980s, three great design thinkers have contributed to the study of Design Thinking. *Bryan Lawson* (1980) disseminated the result gathered from a series of tests he conducted that aimed at comparing the methods used by the scientists and architects when attempting to solve the same *wicked problems*. Lawson observed that the scientist were problem-focused problem solvers while the designers were solution-focused problem solvers who generated a large number of solutions and eliminated those which did not work. *Nigel Cross* (1982) compared designers' problem solving process to the general problem solving we do in our everyday life. *Peter Rowe* (1987) an architectural designer first used the term Design Thinking and displayed the way an

architectural designer approaches to the problem solving through intense inquiry.

Indeed, thinkers of various disciplines dealt with cognitive processes within the scope of their area of study. Looking carefully, Design Thinking was gradually emerging and taking shape as an independent area of study throughout the discussions held during three decades of 1960s, 1970s and 1980s. Eventually, at the end of 1980s; Design Thinking emerged as an applied discipline encapsulating three fundamental objectives - human, technology and innovation.

The 1990s and thereafter marked a turning point in the field of Design Thinking when its application gained widespread acceptance. In 1990 IDEO was formed (inspired by the work developed at the Stanford Design School) as one of the companies which brought Design Thinking in the mainstream. In 1992, while re-defining Design Thinking, *Richard Buchanan* underlined that the Design Thinking has formed a means of integrating highly specialized fields of knowledge, so that they can be jointly applied with a holistic perspective to the new problems we are facing. One another major event added in the year 2005 to the formalization of Design Thinking, the Stanford School of Design (D. School) started teaching Design Thinking as an independent course.

As of today, when both the complexity in life and the application of technology are increasing rapidly; Design thinking has thus emerged as an effective way of problem solving. Apart from universities, business schools and companies, the practice of adopting this method is also increasing in various disciplines including education.

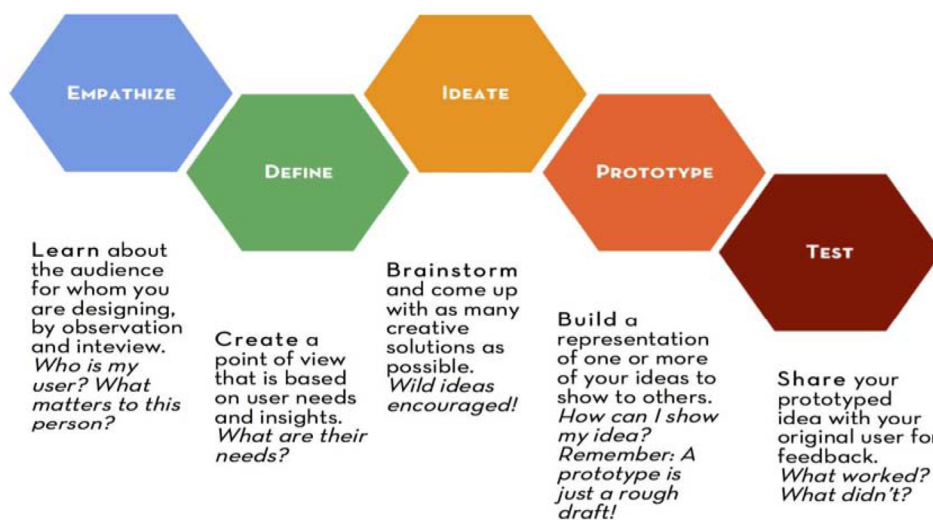
Design Thinking Process & Stages

There are two major phases of design thinking - analytic and synthetic. Both analytic and synthetic methods have been well discussed in mathematics as well as in other disciplines that corresponds to the cognitive stages in educational psychology. In Design Thinking, analytic phase refers to observing and understanding the learner's motivation and identifying problems by empathizing with him. It is also called discovery phase. In this phase, observations are made to identify problems in order to find solution for it. Synthetic phase is the phase of idea generation, developing the possible solution, prototyping, and testing. Both stages are aimed at making solution to the complex problems. Problem-solving process begins with observation and concludes with testing the alternatives and improving the developed solutions. Thus, analytic and synthetic both stages are interlinked and form an integrated process of problem-solving.

At first, Simon (1969) devised seven stages of Design Thinking process: (1) Define; (2) Research; (3) Ideate; (4) Prototype; (5) Choose; (6) Implement; (7) Learn. Simon's Design Thinking Process & stages revolutionized the whole idea of problems-solving which needs to be explained. It advocates that at the first stage it is crucial to define the problem to be resolved and the user/audience/learner. Then research should be conducted by analyzing history, existing practice, limitations, challenges, opportunities, various views, stakeholders etc. At the idea stage the brainstorming needs to be exercised. It is the stage of idea generation based on the identification of needs and motivation of users. Next, it necessitates combining and extracting ideas and giving it shape in the form of possible drafts (prototypes). This stage is known as Prototyping. In this stage it is essential to get feedback from the users on the prototype. The stage *chooses* goes into reviewing the idea and the draft and selecting the useful ideas and feedbacks. The *implementation* stage is

about executing the solution and making the final product. Finally, the Design process ends at the *learning* stage which means collecting feedback from the users in order to improve and keep making the solution/product user friendly.

Inspired by Simon's Design Thinking process and stages, a number of models (Owen: 1998; Brown: 2008; Razzouk & Shute: 2012) have been introduced which were broadly almost around Simon's Design Thinking stages. The most prominent is the one designed by the Institute of Design at Stanford University. Earlier, the Institute of Design categorized the Design Thinking process in six stages; however in 2009 it revised its previous adaption and created five stages in place of six. The reworked and revised five stages of Design Thinking process are: (1) Empathize; (2) Define; (3) Ideate; (4) Prototype; (5) Test. These five stages of the design thinking process have now been established and are applied in different disciplines. Look at the objectives of the Design Thinking process explained by Hasso Planter:

Five Stages in the Design Thinking Process (Hasso Planter Institute NYC)

https://twitter.com/hpi_nyc/status/1019599322726436868

Design Thinking in Education

In education, Design Thinking aims to be incorporated in the curriculum design process and teaching-learning method to resolve complex learning problems, manage anxiety of the learners and enhance their learning ability that may be called Design-based learning. Design-based education enables learners to identify their needs and learn successfully using multi-disciplinary material and educational tools. To focus

on change and innovation for achieving 21st century skills, the relevance of bringing Design Thinking in education has become imminent. The challenges and opportunities resulting from the globalization and technological advancement can be better exploited if the teaching-learning process becomes innovative and human-centric.

Stanford University and Global design firm IDEO, have developed creative models for school

education. Based on the above models, significant work has been done to apply Design Thinking in primary and secondary education at both the levels of curriculum design and teaching-learning methods (Rexlor: 2017). However, the scope of application of design thinking mindset and process in higher education is yet to be studied and experimented on a broader scale. Its application and approach may differ at university level due to the varying context, characteristics and challenges of different disciplines of higher education.

Design Thinking in Foreign language Education (FLE)

Due to growing trend of globalization, mobility, cultural exchange, trade ties and strategic relations between nations; foreign language learning has become an important part of interpersonal and inter-cultural skills nowadays. Earlier, foreign language education was confined mostly to the academic inquiry within the periphery of linguistics, however in today's time it is emerged as a gateway of opportunity to work for the global leaders in the field of trade & business, government and diplomatic establishments.

Unlike the past, 21st century foreign language learner's motivation is driven mostly by acquiring inter-cultural skills to expand their career horizon. Since the motivation and objectives of the learners have changed, the teaching-learning process and curriculum design approach also need to be revolutionized. I believe Design Thinking; a solution-oriented, learner-centered, collaborative approach can help us to come out of the box of traditional approach to meet the 21st century foreign language learner's needs.

Difference between the Traditional Methods and the Design Thinking Approach in FLE

Here, it is required to understand that how the Design Thinking process is different from the traditional educational models and approaches in foreign language education? First of all, Design Thinking is a human-centered approach. It means that in Design Thinking approach human experience sets the direction of the solution. Traditional foreign language curriculum design and teaching-learning method is completely based on learning grammatical sequence while the Design Thinking process puts deeper focus on needs, wants, objectives and motivation of learners. The teaching and learning objectives of traditional approach functions around the prescribed curriculum goals, however on the other hand the objective of the Design Thinking approach is to deeply understand the human experience during the learning process. Design mindset is primarily

focuses on creating learner-friendly desired solution to the complex learning problems in FLE.

Why Design Thinking should be applied in Hindi Foreign Language Education?

Answering this question, as first part of my response I would reiterate whatever I have stated above about the application of Design Thinking in Foreign Language Education. Secondly, there are some complex problems and challenges in HFLE which need creative and innovative solution in collaboration with the technology and supplementary tools. Thirdly, *speaking* and *listening* being most important strands for acquiring proficiency in a foreign language, needs proper attention and priority in HFLE. Despite this fact the HFLE is presently based and focused entirely on grammatical sequence with traditional approach. Consequently, listening and speaking, the major part of the foreign language proficiency goes unpracticed. Apart from this, learner-friendly solution to the problems in HFLE is yet to be worked out. Unfortunately, there is a dearth of quality material available online in HFLE especially for listening purpose. It is my considered view that introducing Design Thinking in HFLE will bring qualitative change and desired result to meet the needs of 21st century learners.

Introducing Design Thinking process in HFLE: Some insights

Let's explore possibilities and think how Design Thinking process can be applied in HFLE.

Empathize: The very first step in designing and developing the Hindi foreign language curricula and teaching plan is observing, engaging and watching the learner's in order to understand their goals and motivations. Why learners want to learn Hindi? What they expect from it? Are they eager in speaking Hindi right from the beginning? In which areas related to Hindi or India are they interested? Knowing learner's motivation needs and goals will enable us to design a teaching method that helps them efficiently acquire language skills in Hindi.

Define: After understanding the goals and needs of learners, it is time to identify learning gaps and problems that might create obstacles in efficient Hindi learning. What are those areas of Hindi language which students consider complicated affecting their learning ability (some common problems have been listed on further pages for example)? The level of difficulty and ability to deal with linguistic complexities will not be the same among Hindi learners everywhere in the world. For example, a native Arabian or Persian may face less difficulty in memorizing vocabulary than an East Asian or African learner due to some lexical

similarity and cultural interactions. Remember that problems should be identified and analyzed keeping the learners (human) in the center. We should also closely look at each learner to know that how they visualize their learning success in Hindi? Defining these core issues will help and lead teachers to design appropriate path of learning.

Ideate: Once the process of understanding the space and identifying the problems of learners is done, it is time to generate idea for creating solution. *Ideate* is the process in which teachers have to imagine and brainstorm multiple ways and paths to solve problems and choose one of the most suitable ideas out of them. In other words ideation in this context would mean what should the Hindi learning curriculum and content be and how should it be delivered to address a specific problem.

Prototyping: Prototyping is nothing but putting our idea of solution into practice and creating a draft for final solution. While creating prototype we must always keep learners in mind. If learners prefer audio-visual content over written material then classroom delivery should be prepared accordingly – include online cultural content in Hindi in lecture/tutorial (such as short films/clips from Bollywood movies/ conversations from TV programs etc.). It is all about assessing whether curriculum design, content creation and classroom delivery methods are getting favor from new age learners and bringing desired results.

Testing: For making curriculum and content final, draft curriculum and content (prototype) need to be tested to know learner's experience and response. Testing makes innovation possible and gives opportunity to engage with learners yielding useful feedbacks. Once we know learner's preferences through testing, we can keep that information in mind while creating new draft content for next learning objective. Hence, it is a continuous process in any language learning program intended to design truly focused curriculum and creating effective solutions for learners.

Unique Problems in learning Hindi as foreign language

It has been my observation that there are some unique problems in learning Hindi as a foreign language which needs creative solution for motivating new age learners and enriching their proficiency:

Arbitrary gender pattern: Hindi has two genders- masculine and feminine. In Hindi sentence structure, verb conjugation agrees with Number and

Gender of the Subject or Object according to the tense. Therefore, knowledge of gender is important for using correct verb conjugation. Identifying masculine and feminine nouns in Hindi is not very easy due to its arbitrary gender pattern. It is interesting to know that some nouns which generally look like masculine such as – सेना (army), पुलिस (police) and संसद (parliament) etc. and inanimate words like गेंद (ball), चाय (tea), शराब (liquor) etc. are feminine in Hindi. Till now, it is been advised to make it habit to memorize gender of the noun along with learning the meaning of the word.

Multiple verbs constructions: There are five types of verbs used in Hindi language – simple verbs, compound verbs, continuative compound, conjunct verbs, and causative verbs. In comparison to the rest of verb forms, using simple verb is not very difficult if a learner has knowledge of agreement of verb conjugation with Gender, Number and Tense. However, using other forms of verbs becomes difficult for foreign learners. For instance, Hindi compound verbs are frequently used by the native speakers. There are three such prominent verbs which make a number of compound verbs – जाना, लेना, and देना. Other verbs which make compound verb construction are उठना, चुकना, डालना, पड़ना, पाना and बैठना. In all compound verbs the meaning is given by the root of main verb and the compounded verb has zero value but conjugated with subject or object according to the grammatical requirement. Using compound verbs is one of the most complex problems for foreign learners.

In parallel, continuative compound construction is also a complex problem. In Hindi, there are different ways of using compound verbs for ongoing activities and ongoing state. To illustrate, for ongoing activity we may say, रात भर बारिश होती रही (It rained all night), however for ongoing state we can say, रात को बारिश होती रहती है (it used to rain at night).

Similarly, there are a number of nouns and adjectives which combined with verbs making an independent verb construction commonly known as conjunct verb e.g. पसंद आना, पसंद करना, पसंद होना; गरमी पड़ना, गरमी लगना, गरमी होना; धूप आना, धूप पड़ना, धूप होना, धूप नकिलना etc. Apart from this, a verb in Hindi may also be constructed with the combination of conjunct and compound verbs e.g. पसंद आ जाना. For a foreign learner it becomes very difficult to decide that which verb should be combined with a noun or adjective for making conjunct verb.

Next complex problem related to verbs in Hindi is the use of causative construction which frequently

appears in native usage. In Hindi, causative-1 and causative-2 are discriminated, however in native use both sometimes overlap with each other. For example: मुझे आज बाल कटाना / कटवाना है (Today, I have to get a hair-cut). Causative verb construction is also bit confusing for foreign learners.

Multiple usages of postpositions: Hindi postposition is also an area that bothers foreign learners. Many a time grammatical information becomes insufficient to match with native usages of postpositions. Among other postpositions, diverse usage of को construction is the most challenging for foreign learners. Some postpositions such as को – में, से – पर are often alternatively used by native users. Look at these usage: मैं शाम में जाऊँगा / मैं शाम को जाऊँगा (I will go in the evening); मैं घर में हूँ / मैं घर पर हूँ (I am at home) etc.

Present & past perfect constructions: Practically, considering proficiency in speaking, using present & past perfect constructions are also a big problem for foreign learners. As far as grammatical information related to this is concerned, is not very difficult to understand if explained with clarity, but when it comes to using that information in routine conversation, it often creates anxiety in foreign learners.

Multiple sources of vocabulary: The largest class of words in Hindi is derived from Sanskrit and other cultural sources. The second large group of words is borrowed from Sanskrit. Borrowed words from Arabic/Persian are at third number. Therefore, most words in Hindi usually have two options, either borrowed from Sanskrit or Arabic/Persian (A/P) such as: प्रसिद्धि-मशहूर, प्रश्न-सवाल, उत्तर-जबाब etc. Both options are essentially in use. Yes, the thing is, in some areas borrowed words from Sanskrit are used extensively while in another fields Arabic/Persian words are used frequently. Knowledge of using both types of words is essential

for proficiency. This situation generates problem for Hindi foreign learners.

Dealing with Socio-cultural diversity in Hindi language: India is one of the most diverse countries in the world. The socio-cultural diversity of the country is reflected in Hindi also. As the lingua-franca of the country, there are various forms of Hindi used in different provinces with regional touch. For example the Hindi which is used in Delhi is not the same in all respect as it is used in Mumbai or Chandigarh. In this context foreigner learners face one unique problem that is related to social stratification of the Indian society. Since language and society are interlinked with each other, social stratification in the structure of Hindi language exists in various forms. This situation creates problem in deciding verb conjugation, choosing appropriate pronoun and address form.

Conclusion

The above-mentioned unique problems in HFLE need creative solution for enhancing learning skills and desired proficiency. Keeping in mind the 21st century learner's needs, HFLE ought to be revolutionized with innovation introduced at all levels of education – mindset, approach, curriculum design and delivery etc. In my opinion, one of the effective ways to inculcate innovation is introducing Design Thinking in HFLE. Its applicability can diversify the curriculum, content, teaching-learning process, and learner's motivation resulting in catering meaningful change in the overall HFLE framework. Herbert A. Simon (1969) overviews the focal point of the Design Thinking – “..... in short, with design...Everyone designs who devises a course of action aimed at changing the existing situations into preferred ones.” Let's allow the change to happen.

References

- An Introduction to Design Thinking PROCESS GUIDE, Accessed on November 01, 2019. <https://dschool-old.stanford.edu/sandbox/groups/designresources/wiki/36873/attachments/74b3d/ModeGuideBOOTCAMP2010L.pdf>
- Brown, Tim, and Barry Kätz. (2009); *Change by Design: How Design Thinking Transforms Organizations and Inspires Innovation*. New York: Harper Business
- Buchanan, Richard (1992); *Wicked Problems in Design Thinking*. *Design Issues* 8, no. 2 (1992): pp 5-21. Accessed on November 01, 2019 http://web.mit.edu/jrankin/www/engin_as_lib_art/Design_thinking.pdf
- Cross, Nigel (1982); *Designerly Ways of Knowing*. *Design Studies*, vol. 3, no. 4, October. 1982, pp 221-227
- Cross, Nigel (2007); *From a design science to a design discipline: understanding designerly ways of knowing and thinking*. In: Michel, Ralf ed. *Design Research Now: Essays and Selected Projects*. Basel: Birkhauser, pp. 41–54.
- De Russo, Stefanie (2012) “A Brief History of Design Thinking: How Design Thinking Came to ‘Be’.” *I think □ I design*. January 18, 2012. Accessed on November 01, 2019. <https://ithinkidesign.wordpress.com/2012/01/18/a-brief-history-of-design-thinking-the-theory-p1/>

De Russo, Stefanie (2016). Understanding the behaviour of design thinking in complex environments.(Doctoral thesis:2016). Accessed on November 01, 2019. <https://researchbank.swinburne.edu.au/file/a312fc81-17d3-44b5-9cc7-7ceb48c7f277/1/Stefanie%20Di%20Russo%20Thesis.pdf>

Dorst, Kees.(2011); The core of ‘design thinking’ and its application. *Design Studies* vol. 32 No. 6 November 2011. Accessed on November 02, 2019. file:///C:/Users/ADMIN/Downloads/design_thinking_core%20(1).pdf

Kelley, David, and Kelley Tom (2013); *Creative Confidence: Unleashing the Creative Potential within Us All*, Crown Business, New York.

Kolko, Jon (2015); Design Thinking Comes of Age. *Harvard Business Review* 7. 2015. Accessed on November 01, 2019. <https://hbr.org/2015/09/design-thinking-comes-of-age>

Lor, Rex R. (2017); Design Thinking in Education: A Critical Review of Literature. (Conference Paper). Accessed on November 01, 2019. https://www.researchgate.net/publication/324684320_Design_Thinking_in_Education_A_Critical_Review_of_Literature

Owen, Charles. (2007); Design Thinking: Notes on its Nature and Use. *Design Research Quarterly* vol 2, no 1, January, 2007. Pp 16-27. Accessed on November 02, https://www.id.iit.edu/wp-content/uploads/2015/03/Design-thinking-notes-on-its-nature-and-use-owen_desthink071.pdf

Razzouk, R., & Shute, V. (2012). What is design thinking and why is it important? *Review of Educational Research*, September 01, 2012. Vol. 82, no. 3. pp 330-348. Accessed on November 02. <https://journals.sagepub.com/doi/abs/10.3102/0034654312457429>

Rittel, Horst W. J., and Melvin M. Webber (1973); Dilemmas in a General Theory of Planning. *Policy Sciences*, vol 4, no. 2, June: 1973. pp 155–69. Accessed on November 01, 2019. <https://doi.org/10.1007/BF01405730>

Rowe, P. G. (1987); *The Design Thinking*. Cambridge MA: MIT Press. Accessed on November 02, 2019.<http://www.egyptarch.gov.eg/sites/default/files/pdf/Books/Design%20%20Thinkng.pdf>

Sharma, Aryendra. (1994); *A basic Grammar of Modern Hindi* (1994); Central Hindi Directorate, New Delhi.

Simon, Herbert A. (1969). *The Sciences of the Artificial*. Cambridge, MA, MIT Press.

Websites (Accessed between November 01 to 15, 2019)

<https://dschool.stanford.edu/>

<https://www.ideo.com/>

<https://experience.sap.com/skillup/introduction-to-design-thinking/>

<https://hpi.de/en/school-of-design-thinking.html>

<https://medium.com/@szczpanks/design-thinking-where-it-came-from-and-the-type-of-people-who-made-it-all-happen-dc3a05411e53>

¹Н.Б.Сапарбаева , ²А. Сисенгали

¹Ph.D, и.о. доцента, Казахский национальный университет им. аль-Фараби,
Казахстан, г. Алматы, e-mail: nurzhanasaparbaeva5@gmail.com

²магистрант 2 курса, Казахский национальный им. аль-Фараби,
Казахстан, г. Алматы, e-mail: akmajx@mail.ru

СРАВНИТЕЛЬНОЕ ИЗУЧЕНИЕ КОНЦЕПТУАЛЬНЫХ МЕТАФОР АНГЛИЙСКОГО И КИТАЙСКОГО ЯЗЫКОВ В МЕЖКУЛЬТУРНОЙ КОММУНИКАЦИИ

Аннотация. С развитием когнитивной лингвистики теория метафоры получила беспрецедентное внимание. В отличие от традиционной метафоры концептуальная метафора указывает на универсальный, когнитивный феномен человека. Данная статья представляет собой сравнительное исследование систем концептуальной метафоры китайского и английского языков. Анализируя их когнитивные сходства и культурные различия, статья призвана пролить некоторый свет на языковую коммуникацию и понимание в межкультурном обмене. С момента своего рождения теория концептуальной метафоры постоянно совершенствуется и развивается. Ширина и глубина исследования концептуальной метафоры в межкультурном пространстве английского и русского языков безграничны. Значимость ее исследования подтверждали ученые-лингвисты Китая, Англии и др. стран (Чэнь Цзясю, 2007; Шу Динфан, 2000; Лакофф и Джонсон, 1980; Лю Чондэ, 1992). Основопологающей методологической базой данного исследования являются сравнительно-сопоставительный метод, метод анализа. С их помощью удалось дать яркую выраженную особенность концептуальной метафоры, а также выявить культурные различия обоих языков. Также применяется метод синтеза, который собирает общую картину исследования из его анализов. В результате его использования была подчеркнута тенденция и ценность данного исследования, и в связи с этим он установит важную связь между концептуальной метафорой в английском и китайском языках. Целью данной статьи является сравнительное исследование концептуальной метафоры и выявление когнитивной взаимосвязи между китайским и английским языками, проанализировать особенности употребления концептуальных метафор в билингвизме, а также определить ее роль в межкультурной коммуникации.

Ключевые слова: концептуальная метафора, межкультурная коммуникация, сравнительное исследование, структурная метафора, ориентационная метафора, онтологическая метафора.

¹N.B. Saparbayeva, ²A. Sisengali

¹Ph.D, a.a. professor, Al-Farabi Kazakh National University,
Kazakhstan, Almaty, e-mail: nurzhanasaparbaeva5@gmail.com

²2-year graduate student, Al-Farabi Kazakh National University, Kazakhstan, Almaty, e-mail: akmajx@mail.ru

A Contrastive Study of Conceptual Metaphors between Chinese and English in Cross-cultural Communication

Abstract. With the development of cognitive linguistics, the theory of metaphor has received great concern. Different from the traditional view, the conceptual metaphor indicates a universal cognitive phenomenon of human beings. This paper is a comparative study of the E/C conceptual metaphor systems. By analyzing their cognitive similarities and cultural differences, the paper aims to shed some light on language communication and understanding in cross-cultural exchange. Since its inception, the theory of conceptual metaphor is constantly being improved and developed. The breadth and depth of the study of conceptual metaphors in the intercultural space of English and Russian languages are unlimited. The significance of her research was confirmed by linguists from China, England and other countries (Chen Jiaxiu, 2007; Shu Dingfang, 2000; Lakoff and Johnson, 1980; Liu Jongde, 1992). The fundamental methodological basis of this study is the comparative method, the analysis method. With their help, it was possible to give a vivid pronounced feature of the conceptual metaphor, as well as to reveal the cultural differences between the two languages. A synthesis method is also used that collects the overall picture of the study from its analyzes. As a result of its use, the trend and value of this study was emphasized, and in this regard, it will establish an important link between the conceptual metaphor in English and Chinese. The purpose of this article is a comparative study of the conceptual metaphor

and the identification of the cognitive relationship between Chinese and English, to analyze the features of the use of conceptual metaphors in Chinese-English bilingualism, as well as to determine its role in intercultural communication.

Key words: conceptual metaphor; cross-cultural communication; comparative study, structural metaphor, orientational metaphor, ontological metaphor.

¹Н.Б. Сапарбаева, ²А.Сисенғали

¹Ph.D докторы, доцент м.а., әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті, Қазақстан, Алматы қ., e-mail: nurzhanasaparbaeva5@gmail.com

² курс магистранты, әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті, Қазақстан, Алматы қ., e-mail: akmajx@mail.ru

Мәдениетаралық қарым-қатынастағы ағылшын және қытай концептуалды метафораларын салыстырмалы зерттеу

Аңдатпа. Когнитивтік лингвистиканың дамуымен метафоралар теориясы бұрын-соңды болмаған назарға ие болды. Дәстүрлі метафораға қарағанда концептуалды метафора адамның әмбебап, танымдық құбылысын көрсетеді. Бұл мақалада қытай және ағылшын тілдеріндегі концептуалды метафора жүйелері салыстырмалы түрде зерделене отырып, олардың танымдық ұқсастықтары мен мәдени айырмашылықтарын талдай келе, мәдениетаралық алмасудағы тілдік қарым-қатынасты түсінуге септігін тигізді. Ол құрылғаннан бері концептуалды метафора теориясы үнемі жетілдіріліп, дамып жатыр. Ағылшын және орыс тілдерінің мәдениетаралық кеңістігінде концептуалды метафораларды зерттеудің кеңдігі мен тереңдігі шексіз. Оның зерттеулерінің маңыздылығын Қытай, Англия және басқа елдердің лингвист ғалымдары дәлелдеді (Чэнь Цзясу, 2007; Шу Дингфанг, 2000; Лакофф пен Джонсон, 1980; Лю Чжон, 1992). Бұл зерттеудің іргелі әдіснамалық негізі – салыстырмалы әдіс, талдау әдісі. Олардың көмегімен концептуалды метафораның айқын ерекшелігін беруге, сонымен қатар екі тілдің мәдени айырмашылықтарын ашуға мүмкіндік туды. Зерттеудің жалпы көрінісін оның талдауларынан жинақтайтын синтез әдісі де қолданылады. Оны қолдану нәтижесінде осы зерттеудің бағыты мен мәні баса айтылды, осыған байланысты ол ағылшын және қытай тілдеріндегі концептуалды метафора арасында маңызды байланыс орнатады. Осы мақаланың мақсаты – концептуалды метафораларды салыстырмалы зерттеу және қытай мен ағылшын тілдерінің арасындағы танымдық байланыстарды анықтау, екі тілді білуде тұжырымдамалық метафораларды қолданудың ерекшеліктерін талдау, сонымен қатар оның мәдениетаралық коммуникациядағы рөлін анықтау.

Түйін сөздер: концептуалды метафора, мәдениетаралық коммуникация, салыстырмалы зерттеу, құрылымдық метафора, бағдар метафора, онтологиялық метафора.

Введение

Метафоры можно увидеть повсюду в нашей жизни. В прошлом лингвисты считали, что метафора была всего лишь риторическим методом, но с появлением когнитивной революции нынешнее исследование метафоры сделало большой прорыв. Эффективное исследование метафорических когнитивных механизмов и принципов проводилось двумя американцами. В 1980 году исследование метафоры было опубликовано издательством Чикагского университета в виде книги Лакоффа и Джонсона «Метафоры, которыми мы живём». В книге они предложили теорию концептуальной метафоры, которая вызвала серьезную заинтересованность в мире, а также произвела революцию в области исследований метафор. В книге Лакоффа и Джонсона «Метафоры, которыми мы живем» («Metaphors We Live by») исследуется сущность языка и метафоры, доказывается тесная взаимосвязь языка

с когнитивной структурой метафоры благодаря большому количеству англоязычных метафорических иллюстраций. Они обнаружили, что многие выражения английского языка происходят из основных метафор. Они ссылаются на эти метафоры как на концептуальные метафоры, такие как «Аргумент – это война», «Жизнь – это путешествие» («LIFE IS A JOURNEY») и «Мысль – это еда». Они, в свою очередь, предполагают, что метафора – это не только языковое явление, но и феномен мышления, когнитивный механизм понимания человеком абстрактных понятий с помощью конкретных понятий (Лакофф 1993:244-245). Они считают, что концептуальная система мышления человека является в основном метафорической, а метафора – базовой когнитивной моделью. Эта теория называется теорией концептуальной метафоры. В 90-х гг. многие западные ученые занимались сравнительным изучением концептуальной метафоры в английском и китайском языках. Аналогичное употребление

метафор «上-下» в китайской культуре и UP-DOWN в английской культуре можно встретить в отношении времени, состояния, статуса. Такое несоответствие обосновано культурными различиями в познании абстрактной среды у китайцев и англичан. Другими словами, один и тот же метафорический образ часто имеет совершенно другое культурное значение.

1. Механизм работы концептуальной метафоры

Согласно Лакоффу и Джонсону, концептуальная метафора – это систематическое отображение конкретной концептуальной области в абстрактной концептуальной области, (Лакофф и Джонсон, 1980). Процесс сопоставления исходного домена с целевым доменом отражает базовый подход человеческого понимания – от знакомства до странности, от конкретного до абстрактного. Концептуальные метафоры на разных языках имеют общность и универсальность, и одновременно демонстрируются различия и особенности употребления концептуальных метафор на разных языках. Эта статья начинается со сходств и различий между английскими и китайскими концептуальными метафорами, также в ней ведутся попытки исследования ее культурных корней и выдвигаются идеи для обмена и понимания языка в межкультурном общении.

2. Общность выражения концептуальных метафор в английском и китайском языках

Английский и китайский являются одними из самых распространенных языков в мире. В английском и китайском билингвизме использование метафор не редкость, и концептуальная метафора является довольно распространенной метафорой. В зависимости от видов концептуальной метафоры (структурной метафоры, ориентационной метафоры и онтологической метафоры), общности концептуальных метафор в английском и китайском рассматриваются по отдельности.

2.1. 结构隐喻 Структурная метафора

Структурная метафора состоит в том, чтобы построить другую концепцию посредством концептуальной структуры.

Когнитивные области этих двух понятий различны, но их структура остается неизменной.

Существует регулярное соответствие между точками.

Например, Time is money (时间就是金钱) : время – деньги. Люди знакомы с понятием денег. Это своего рода денежное богатство. Это особый товар, который служит эквивалентом при обмене товарами и услугами. Деньги можно обменять,

использовать, сохранять и так далее. Время – абстрактная концепция. С ростом товарной экономики осознание людьми времени становится все сильнее и сильнее, а рабочее время часто используется для измерения ценности творения. Таким образом, связь между временем и деньгами стала тесной. Время также можно рассматривать как что-то вроде денег, используемых для расходов, растраты, сбережений и т. д. Основываясь на этих двух сходных атрибутах, существует структурная метафора «время – деньги», на основе которой выводятся многие структурные метафоры, такие как:

A: I spend much time doing exercise.

我花了很多时间锻炼身体。(Я провел много времени, тренируюсь).

B: You are wasting my time. 你在浪费我的时间。(Ты тратишь мое время).

C: This plan will save your hours. 这个计划会节约你的时间。(Этот план экономит твоё время).

Можно видеть, что понятия метафоры «время – деньги» и его подметафоры почти полностью эквивалентны как в английском, так и в китайском языках, как по структуре, так и по значению. Это показывает, что культуры английского и китайского языков имеют одинаковое понимание времени. Кроме того, существует много похожих структурных метафор и их выражений в двух языках, таких как: Anger is fire (烦恼是火) (Гнев – это огонь); Life is a stage (人生如戏) (Жизнь – это сцена); Argument is war (争论是战争) – (Спор – это война).

D: Burning with anger, he smashed the door and left.

他怒火燃烧, 甩门而去。(Пребывая в ярости, он сломал дверь и ушел прочь).

E: One man in his time plays many parts.

人生在世扮演着多种角色。(Человек играет много ролей в своей жизни).

F: The contestants had a verbal battle in the debating.

选手们在辩论赛中唇枪舌战。(Игроки сражались в дебатах).

2.2 方位隐喻 Ориентационная метафора

Ориентационная метафора не использует одну концепцию для построения другой, а в рамках той же концептуальной системы конкретных пространственных ориентаций, таких как вверх и вниз, вперед и назад, внутри и снаружи, а также по центру, проецируется на другие абстрактные концепции. Пространственная ориентация проистекает из взаимодействия между людьми и природой и является самой основной концепци-

ей в жизни людей. Ориентационная метафорическая конструкция Up/Down играет важную роль в мышлении, понимании и рассуждении человека (Лакофф и Джонсон, 1980).

Как в английском, так и в китайском языке метафоры Up/Down особенно заметны. Используются более концептуальные метафоры:

More is up; Less is down. (多为上, 少为下)

Happy is up; Sad is down. (高兴为上, 难过为下)

High status is up; Low status is down. (地位高为上, 地位低为下)

Отсюда вытекает, что и в английском, и в китайском многие ориентационные метафоры могут быть эквивалентны, что также основано на человеческом восприятии, к примеру:

A: The price of food is soaring.

食品价格在飞涨。Цены на продукты питания стремительно растут.

B: She fell into depression.

她情绪低落。Она впала в депрессию

C: He advanced to a higher position.

他晋升到更高的职位。Его повысили на более высокую должность.

2.3 本体隐喻 **Онтологическая метафора**

Первоначальный образ жизни людей является материальным, и человеческий опыт объектов дает нам материальную основу для выражения и понимания абстрактных понятий как «сущностей». Такая метафора выражает абстрактные понятия с использованием понятия сущностей.

Эта метафора является общей для многих культур, включая англо-китайскую культуру. Наиболее типичными онтологическими метафорами являются «Theories are containers» (Теория – вместилище) и «Inflation is an entity» (Инфляция – сущность), в которых Лакофф особенно подчеркивал важность и широту *entity*, рассматривая его как «кандидата на универсальную метафору» (Лакофф, 1993). Ниже мы рассмотрим выражения онтологической метафоры в английском и китайском языках, в которых можно найти много эквивалентных выражений:

A: The ship is coming into view.

这艘船正进入视野。Корабль входит в поле зрения.

B: Inflation is lowering our living standards.

通货膨胀日益降低我们的生活水平。Инфляция все больше снижает наш уровень жизни.

C: I have confidence to win the game.

我有信心赢得比赛。Я уверен, что выиграю игру.

Благодаря анализу мы можем видеть, что именно потому, что человеческое познание, мышление и социальный опыт схожи, метафоры в разных культурах имеют общую когнитивную основу, а феномен концептуального совпадения метафоры в английском и китайском не часто встречается.

3. Различия между английскими и китайскими концептуальными метафорами

У каждой нации есть свое специфическое языковое выражение, образ мышления, ценностная ориентация и культурные традиции, поэтому для одной и той же вещи будут разные концептуальные метафоры.

Лю Чунде (Лю Чундэ, 1992) отметил, что «изучение характеристик языка и культуры включает в себя чрезвычайно богатое содержание. Оно включает в себя ряд факторов изменения, таких как национальное психологическое сознание, процесс формирования культуры, традиции исторических обычаев и характеристики географических особенностей». Как лингвистический феномен метафора также воплощает культурные различия и отражает национальную особенность. Ниже мы объясняем различия в выражении концептуальных метафор в английском и китайском языках в трех аспектах: географическое окружение, обычаи жизни и культурная психология.

3.1. Географические различия

Разница между концептуальными метафорами в английском и китайском в основном зависит от географической среды.

Роль языковой среды тонкая, и она невольно проникает в культуру людей.

Люди, которые живут в определенных географических местоположениях, часто используют определенную географическую информацию и культурные ярлыки при использовании метафор. Соединенное Королевство является материковым государством, окруженным морем. В прошлом люди зарабатывали средства для существования, в основном, на рыболовстве. В наше время быстро развиваются рыбная промышленность, судостроительная промышленность и морская индустрия. Поэтому в языке есть много метафорических выражений, связанных с морской культурой, таких как:

a whale of... что-либо колоссальное “I have a whale of time to accompany you.” (我有大量的时间来陪伴你)。» У меня есть время, чтобы принять вас.” Кроме того, есть: at sea (茫然) падать духом; теряться; растерянный, tide over (顺利渡过) успешно перебраться, in

full sail (全力以赴) сделать все возможное, to teach a fish to swim (班门弄斧) вести себя как знаток. У китайской национальности, которая не была богата опытом рыболовства, в языке нет подобных метафорических выражений. Китай с древних времен был большой сельскохозяйственной страной, где производительный труд и экономическая деятельность людей в основном связаны с землей, которая породила множество метафор, связанных с сельскохозяйственным производством, используя в качестве метафоры зерновые культуры или скот.

Например: 斩草除根 *вырвать с корнем, уничтожить решительно и бесповоротно*, 瓜熟蒂落 *настанет время и все образуется*, 拔苗助长 *переусердствовать*, 挥金如土 *бросать деньги на ветер*, 种瓜得瓜, 种豆得豆 *что посеешь, то и пожнешь*, 老黄牛 *работяга*, 牛脾气 *упрямство*, 小肚鸡肠 *мелочный, расчётливый человек*. Кроме того, из-за географических различий Великобритания имеет умеренный морской климат и подвержена влиянию западного ветра. Когда дует западный ветер, для Соединенного Королевства это ознаменуется сезоном восстановления, приносящим людям тепло и влажность. Поэтому в английской культуре западный ветер символизирует надежду и силу. Британский поэт, лауреат Шелли создал поэму «Западный ветер», где использовал его, чтобы символизировать духовную силу, которая разрушает старый мир и приветствует новый мир, а также, чтобы выразить себя, выражая веру поэта в жизнь и решимость объявить войну старому миру. В Китае он характеризуется холодным и сухим ветром в конце осеннего сезона и используется для описания некоего унылого, холодного, одинокого, например, «древняя дорога, западный ветер, худой конь, закат, разбитое сердце на горизонте» (Ма Чжиюань «Тяжелые думы у песка на чистом небе»).

3.2. Различия в быту

Различие в географическом расположении также приводит к бытовым различиям между двумя этническими группами на английском и китайском языках. Это также отражается в метафорическом языке. У них также есть свои собственные стили. Ниже приводится анализ метафор, связанных с пищей и одеждой. В Великобритании широко выращивается пшеница, развито животноводство, а молоко и хлеб являются основными продуктами питания. Таким образом, существует много метафор о молоке и хлебе, таких как: *milky way* (银河) Млечный Путь, *earn one's bread* (谋生) заработать на хлеб, *bread and butter* (日常所需) ежедневные

потребности, *hard cheese* (倒霉) потерпеть неудачу. Климат и почва в Китае больше подходят для выращивания риса, поэтому в китайском языке много слов связанных со словом «рис». Например: 无米之炊 *невозможное дело*, 生米煮成熟饭 *сделанного не воротишь* и т.д.

В Южном Китае место, где много рыбы и риса, известно как «земля рыбы и риса», в то время как в Великобритании его называют «земля, в которой течет молоко и мед». Что касается одежды, она также является частью культуры, воплощением материальной и духовной цивилизации. Метафора, связанная с одеждой, отражает связь с национальной культурой через язык. И в английском, и в китайском накопилось большое количество метафорических выражений, связанных с костюмами, и их использование не одинаково. На английском языке: *hang on somebody's sleeve* (依赖) оказаться в зависимости, *shake in one's shoes* (害怕) бояться, *get the boot* (被解雇) быть уволенным. У китайцев: 戴高帽 *льстить*, 挽起袖子 *засучить рукава*, 布衣蔬食 *вести скромную (бедную) жизнь*, и т. д. Приведенные выше примеры не только отражают различия между английской и китайской культурами, но также отражают важную роль исторической культуры и ценностей в формировании концептуальной метафоры.

3.3. Культурные и психологические различия

Различные этнические группы сформировали свою собственную культурную психологию на протяжении истории, которая имеет влияние на понимание и использование метафоры. И в английской, и китайской культурах имеется образ «дракона», но из-за разной культурной психологии эмоциональное отношение людей к дракону совершенно противоположное, поэтому метафорическое значение дракона в этих двух языках также различно. В британской и даже западной культуре дракон – это каннибал-монстр с крыльями и ядовитым пламенем, символ зла. В древнеанглийском эпосе «Беовульф» впервые появилось описание дракона в западном мире, и там высоко оценили подвиг человеческой победы над драконом. Поэтому в английском языке люди часто придают этому метафорическое значение. В традиционной китайской культуре дракон символизирует власть и могущество, и даже символизирует всю китайскую нацию. Все метафоры зачастую уничтожительны, такие как: *потомки дракона*, *истинный дракон*, *ребенок дракон*, *живой дракон* и т.д. Таковы его культурные корни. Людям трудно понять. Кроме того, и английский, и китайский используют слово «со-

бака» для описания людей, но метафорические значения различны. Британцы считают собаку домашним животным, поэтому в метафоре о собаке есть симпатия и привязанность, например: a lucky dog (幸运儿) счастливчик, a top dog (获胜者) победитель, Love me, love my dog (爱屋及乌) любя человека, любить всё, что с ним связано и т. д. В ханьской культуре значение «собака» имеет очевидные скромные и презрительные оттенки, такие как: 犬子 щенок (уничижительно), 犬马 [Ваш] верный раб собаки, 走狗 охотничий пес, 狗仗人势 угнетать (обижать, притеснять) других, 狗眼看人低 быть снобом и др.

Кроме того, из-за влияния истории и культуры значение цветов в разных этнических группах различно. «Красный» часто имеет уничижительный культурный оттенок в английском языке, указывая на бедствие, насилие, фанатизм и т. д. Такие как: red hands (杀人罪) убийство, red alert (紧急警报) сигнал тревоги, go into red (出现赤字) возник дефицит, red in tooth and claw (冷酷无情) холодный, черствый и т. д. В китайской культуре «красный» является наиболее часто используемым и любимым цветом народа, представляющим радость, удачу, таких как: 开门红 брать хороший старт, 红双喜 двойное счастье; свадьба, 红包 денежный подарок, 红人 любимчик, 红运当头 везёт. Использование «белого цвета» в английских и китайских метафорах также отличается. В английском языке белый означает чистый, невинный, счастливый, такой как: a white soul (纯洁的灵魂) – чистая душа, I am a white man (正直的人) – я честный человек, a white day (黄道吉日) – счастливый день. В старом Китае белый цвет ассоциировался с похоронами, а скорбящие были одеты в белом, надевали белые шляпы, чтобы оплакать умершего. В национальной культуре хань белые также являются символом реакционных сил, таких как белые шахматы, белая гвардия, белый террор (Чен Яо, 2007).

Заклучение

Существование метафор можно увидеть повсюду в человеческой производственной

деятельности и художественном творчестве. Концептуальная метафора – это не только лингвистический феномен, но и способ мышления. В этой статье анализируется общность и универсальность концептуальных метафор в английском и китайском языках и указывается, что это сходное явление указывает на общность культурного познания человека. В то же время из-за различий в географической среде, жизненных обычаях, культурной психологии и ценностях различных этнических групп они сформировали свои уникальные механизмы выражения концептуальной метафоры. Революционная перспектива концептуальной теории метафор способствует общему развитию когнитивной семантики. Книга «Метафора, которой мы живем» делит концептуальную метафору на три категории: структурная метафора, ориентационная метафора и онтологическая метафора. Структурная метафора основывается на построении одного понятия с другим понятием, таким как «время – деньги»; ориентационная метафора базируется на понятии, строящем другое понятие через целостную систему, такую как «безмерно рад» и «сверхконтроль», которым соответствуют эмоции со значениями: «в приподнятом настроении» и «под моим контролем»; метафора онтологии состоит в том, чтобы понимать опыт объектов и веществ и рассматривать их как отдельные объекты или вещества в едином типе.

В итоге, мы с уверенностью можем сказать, что связь между концептуальными метафорами в русском, китайском и английском языках действительно существует.

Мы верим, что углубление своих знаний и понимания межкультурной коммуникационной деятельности путем сравнения сходств и различий между концептуальными метафорами английского и китайского языков даёт построение четких взглядов в понимании употребления данной концепции, характерной культуре каждой страны и будет способствовать дальнейшему росту культурно-социальных отношений и внесёт вклад в развитие межкультурной коммуникации обеих стран.

Литература

- Лакофф. Современная теория метафоры // Метафора и мысль. Кембридж, 1993.
 Лакофф, Г. и Джонсон. Метафоры, которыми мы живем. [Ч]. Чикаго: Университет Чикагской Прессы, 1980.
 Лю Чонде. Культура, язык, перевод [Л]. Иностранные языки, 1992 (4).
 Лю Юйцин. Преподавание перевода: практика и теория [М]. Пекин: Компания, 2003.

- Мартин, Дж.Р. Английский текст: Система и структура [М]. Филадельфия / Амстердам: Джон Бенджаминс, 1992.
- Сюй Вэй. Исследование контекста и сравнительный анализ китайско-английского перевода «Истории ученых». Журнал иностранных языков, 2004, (1): 60-66.
- Томпсон Дж., Введение в функциональную грамматику [М]. Пекин: Издание по изучению иностранных языков, 2000.
- Ху Чжуан, Чжу Юншен, Чжан Делю. Введение в системную функциональную грамматику [М]. Чанша: Хунань, Издательство Образование, 1991.
- Ху Чжуанлинь. Когнитивная метафора [М]. Пекин: Издательство Пекинского университета, 2004.
- Хуан Гувен. Функциональный лингвистический подход к переводческим исследованиям [J.] Китайский перевод, 2004, (5): 15-19.
- Хуан Гуовэнь. Просвещение анализа функциональной лингвистики в переводческих исследованиях – Английский перевод Цинмин. Анализ эмпирической функции текста. Иностранный язык и преподавание иностранного языка, 2002, (5): 4 -9, 14 с.
- Чен Яо. Сравнение значений цвета в китайских и английских метафорах [J]. Журнал Anqing Teachers College, 2007 (1).
- Чжан Сяочунь. Перевод древней поэмы «春晓» с точки зрения функциональной лингвистики. Журнал университета внешней торговли, Гуаньдонг 2004, (3): 37-39.
- Чжу Юншэн. Номинализация, вербализация грамматической метафоры. Преподавание и исследование иностранных языков, 2006, (2): 83 -90, 160.
- Чэнь Цзясю. Сравнительное изучение английских и китайских метафор [М]. Шанхай: Xuelin Press, 2007.
- Шао Чжихун. Теория перевода, практика и анализ. [М]. Шанхай: Восточно-китайский университет науки и технологий. Общество 2003, (7).
- Шу Динфан. Исследование метафор. [М]. Шанхай: Шанхайская пресса по изучению иностранных языков, 2000.

References

- Chen' Tszyasyu (2007) Sravnitel'noye izucheniye angliyskikh i kitayskikh metafor [Comparative study of English and Chinese metaphors]. Shanghai: Xuelin Press.
- Chen Yao (2007) Sravneniye metaforicheskikh znacheniy kitayskikh i angliyskikh tsvetnykh slov [Comparison of color values in Chinese and English metaphors]. Anqing Teachers College magazine, p.1.
- Dzhordzh Lakoff (1993) Sovremennaya teoriya metafory. Metafora i mysl' [The modern theory of metaphor. Metaphor and thought], Cambridge University.
- Hu Zhuang, Zhu Yongsheng, Zhang Delu (1991) Vvedeniye v sistemnyuyu funktsional'nyuyu grammatiku [Introduction to systemic functional grammar]. Changsha: Hunan, Education Press.
- Hu Zhuanglin (2004) Kognitivnaya metafora [Cognitive metaphor]. Beijing: Beijing University Press.
- Huang Guo Wen (2002) Prosveshcheniye analiza funktsional'noy lingvistiki v perevodcheskikh issledovaniyakh Angliyskiy perevod Tsинmin. Analiz empiricheskoy funktsii teksta. [Enlightenment analysis of functional linguistics in translation studies. English translation of Qingming. Analysis of the empirical function of the text]. Foreign Language and Foreign Language Teaching, p. 4,5,9,14.
- Khuan Guven (2004) Funktsional'nyy lingvisticheskiy podkhod k perevodcheskim issledovaniyam [A Functional Linguistic Approach to Translation Studies]. Chinese Translation, p. 15-19. (5)
- Lakoff, G. i Dzhonson (1980) Metafora, kotorymi my zhivem. [Metaphors We live By]. Chicago Press University.
- Liu Uitsin (2003) Prepodavaniye perevoda: praktika i teoriya [Teaching translation: practice and theory]. Beijing: Chinese Translation and Publication Company.
- Lyu Chongde (1992) Kul'tura, yazyk, perevod [Culture, language, translation]. Foreign languages, p. 4.
- Martin, J.R. (1992) Angliyskiy tekst: Sistema i struktura [English text: System and structure]. Philadelphia / Amsterdam: John Benjamins.
- Shao Zhihong (2003) Teoriya perevoda, praktika i analiz. [Translation Theory, Practice and Analysis]. Shanghai: East China University of Science and Technology, Society (7).
- Shu Dinfan (2000) Issledovaniye metafor [Metaphor study]. Shanghai: Shanghai Foreign Language Press.
- Sui Wei (2004) Issledovaniye konteksta i sravnitel'nyy analiz kitaysko-angliyskogo perevoda «Istorii uchenykh». [A contextual context study is a comparative analysis of Chinese-English translation of the history of scientists]. Journal of Foreign Languages, p: 60-66, (1).
- Tompson, J. (2000) Vvedeniye v funktsional'nyuyu grammatiku [Introduction to Functional Grammar]. Beijing: Foreign Language Learning and Learning Edition.
- Zhang Siyaochun (2004) Perevod drevney poemy «chūn xiǎo» s tochki zreniya funktsional'noy lingvistiki. [Translation of the ancient poem “Chunxiao” from the point of view of functional linguistics]. Journal of the University of Foreign Trade, p. 37-39.
- Zhu Yongsheng (2006) Nominalizatsiya, verbalizatsiya grammaticheskoy metafory. [Nominalization, verbalization and grammatical metaphor]. Teaching and research of foreign languages, p. 83 -90, 160.

МАЗМҰНЫ – СОДЕРЖАНИЕ – CONTENTS

1-бөлім Тарих	Раздел 1 История	Section 1 History
<i>Kaihe.A</i> A Trio that must go: changing US-QING relations from 1868 to 1882.....		4
<i>Керімова Ж.Қ., Ахапов Е.А., Шимидзу К.</i> Қиыр Шығыстағы эко-қала дамуы: Қытай мен Жапонияның қалаларын салыстырмалы талдау		16
<i>Мионг Сун Ок, Чан Бенг Сун</i> Культурная политика топонимической казахизации в Казахстане		28
<i>Lee Byong Jo</i> Efforts for ethnic unity and harmony of the government of Kazakhstan and Asian values		38
2-бөлім Филология	Раздел 2 Филология	Section 2 Philology
<i>Huseynova M.</i> Lexical-stylistic expression and emotionality of azerbaijani folklore texts.....		54
<i>Қайранбаева Н.Н., Шадкам З.</i> Шағатай тілінде сөздіктерінің зерттеулеріне шолу		61
<i>Sharma D.A.P.</i> Introducing Design thinking in Hindi foreign language education: an innovative approach for enhancing holistic proficiency		68
<i>Сапарбаева Н.Б., Сисенғали А.</i> Сравнительное изучение концептуальных метафор английского и китайского языков в межкультурной коммуникации		76